

การดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษา
ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง

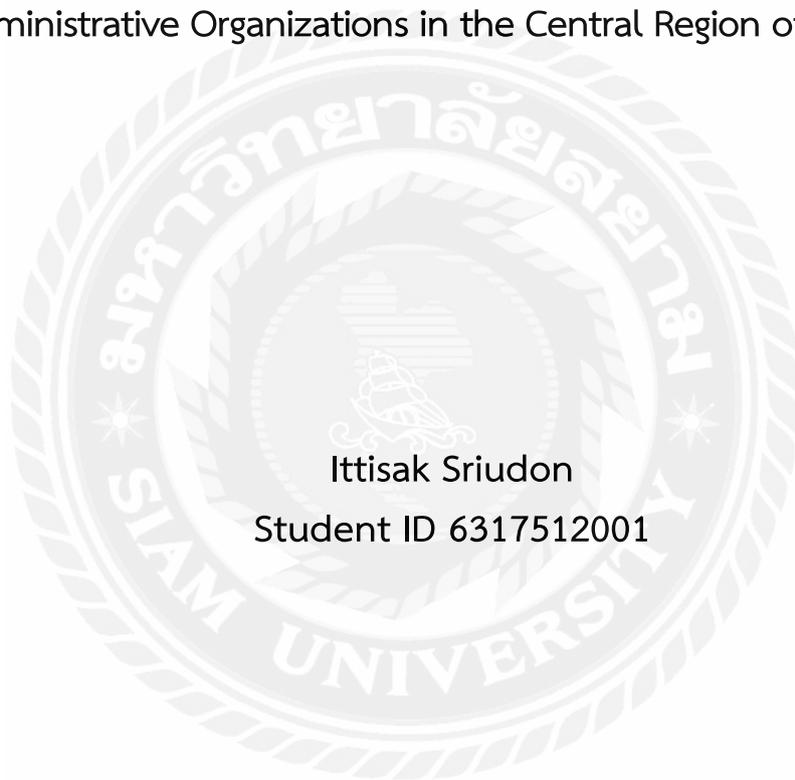

นายอิทธิศักดิ์ ศรีอุตร
6317512001

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม
ปีการศึกษา 2568

The Operations in Compliance with Standards Affecting Educational
Quality Assurance of Child Development Centers under Local
Administrative Organizations in the Central Region of Thailand

Ittisak Sriudon

Student ID 6317512001

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Leadership and
Innovation in Educational Administration
Graduate School of Education, Siam University
Academic Year 2025

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : การดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษา
ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในเขตภาคกลาง

โดย : นายอิทธิศักดิ์ ศรีอุตร

ชื่อปริญญาวิทยานิพนธ์ : ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา : ภาวะผู้นำและนวัตกรรมการบริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เนรยอต)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง 2) เพื่อศึกษาระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง และ 3) เพื่อศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง จำนวน 351 แห่ง ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิและการหาค่าความเชื่อมั่นก่อนใช้จริง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง 6 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านบุคลากร ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการวางแผน จัดระบบ และพัฒนาครูผู้ดูแลเด็กอย่างจริงจัง แต่ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยพบว่ายังมีดำเนินการน้อยกว่าด้านอื่น 2) ผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง 3 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น สะท้อนว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีระบบการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย และสามารถตอบสนองมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติได้ และ 3) การดำเนินงานตามมาตรฐานฯ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก กับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิเคราะห์บ่งชี้ว่า เมื่อความเข้มแข็งของการดำเนินงานตามมาตรฐานทั้ง 6 ด้านเพิ่มขึ้น คุณภาพตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติย่อมสูงขึ้นในทิศทางเดียวกัน และจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

(Stepwise Multiple Regression) พบว่า มีตัวแปรจำนวน 5 ตัว ได้แก่ ด้านวิชาการและกิจกรรม ตามหลักสูตร ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน และด้านบุคลากร ที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ ผลการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลางได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน และการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งมีน้ำหนักในการพยากรณ์สูงสุดสองอันดับแรก สะท้อนให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างชัดเจน

คำสำคัญ: การดำเนินงานตามมาตรฐาน, การประกันคุณภาพการศึกษา, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.

Abstract

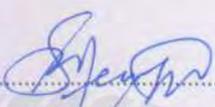
Title : Operations in Compliance with Standards Affecting Educational Quality Assurance of Child Development Centers under Local Administrative Organizations in the Central Region of Thailand

Researcher : Mr. Ittisak Sriudon

Degree : Master of Education

Major : Leadership and Innovation in Educational Administration

Advisor :

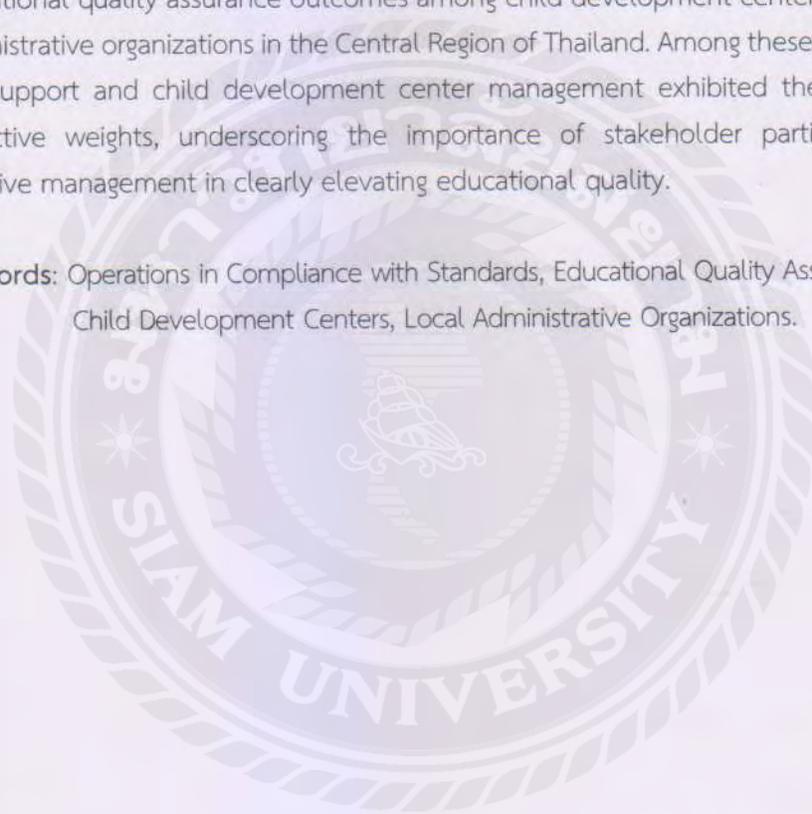

.....
(Assoc. Prof. Dr. Boonmee Nenyod)

This research aims to: (1) examine the level of operations in compliance with standards among child development centers under local administrative organizations in the Central Region of Thailand; (2) determine the level of educational quality assurance outcomes in accordance with the National Standards for Early Childhood Development Centers among child development centers under local administrative organizations in the Central Region of Thailand; and (3) investigate operations in compliance with standards affecting educational quality assurance in child development centers under local administrative organizations in the Central Region of Thailand. The research sample comprised 351 child development centers under local administrative organizations in the Central Region of Thailand, selected through stratified random sampling. The instrument was a five-point rating-scale questionnaire whose content validity was established through expert review and whose reliability was assessed prior to use. Data were analyzed using descriptive statistics, Pearson product-moment correlation, and multiple regression analysis.

The research results found that: 1) the level of operations in compliance with standards across six domains among child development centers under local administrative organizations in the Central Region of Thailand was high overall. In particular, the domains of child development center management and personnel showed the highest levels, reflecting concerted efforts in planning, systematization, and the professional development of teachers and caregivers. By contrast, the domain of promoting early childhood development networks was implemented to a lesser extent than the other domains; 2) the level of educational quality assurance outcomes in accordance with the National Standards for Early Childhood Development Centers was high overall, especially in the domain of processes of care, the provision of experiences, learning, and play. This indicates that child development centers have learning

management systems conducive to early childhood development and are able to meet the national standards; and 3) operations in compliance with standards showed a very strong positive correlation with educational quality assurance outcomes under the national standards, with statistical significance at the .01 level. The analysis indicates that, as the strength of compliance across the six domains increased, quality aligned with the national standards correspondingly rose. A stepwise multiple regression analysis identified five significant predictors—academic and curriculum-based activities; child development center management; buildings, facilities, environment, and safety; participation and support; and personnel—that jointly and significantly predicted educational quality assurance outcomes among child development centers under local administrative organizations in the Central Region of Thailand. Among these, participation and support and child development center management exhibited the two largest predictive weights, underscoring the importance of stakeholder participation and effective management in clearly elevating educational quality.

Keywords: Operations in Compliance with Standards, Educational Quality Assurance, Child Development Centers, Local Administrative Organizations.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง” ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ การสนับสนุน และความช่วยเหลือเป็นอย่างดีในการจัดทำ งานวิจัยนี้จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลเรือตรีหญิง สุภัทรา เอื้อวงศ์ ผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษา ศาสตร์มหาบัณฑิต และประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมถึงคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ตลอดจนมอบความรู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้แก่ผู้วิจัย ทำให้งานวิทยานิพนธ์นี้มีความ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลเรือตรีหญิง สุภัทรา เอื้อวงศ์ ผู้อำนวยการ หลักสูตรศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต และประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ความ อนุเคราะห์สนับสนุน ช่วยเหลือ และให้คำแนะนำ ส่งผลให้งานแล้วเสร็จสมบูรณ์ และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอด อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่สละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษา ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล ชี้แนะแนวทาง รวมถึง ดร.นลินี สุดเศวต อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนข้อคิดที่ดีและเป็นประโยชน์ ต่อการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบ แก้ไข ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เป็นอย่างดียิ่ง ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบพระคุณผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู/ผู้ดูแลเด็ก ในสังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลและให้ความร่วมมือ ในการตอบแบบสอบถามด้วยดี

ขอขอบพระคุณคุณพ่อสมจิตร แก้งคำ คุณแม่ละมุล แก้งคำ คุณพ่อสะอาด ศรีอุตร และคุณแม่หนูพิศ ศรีอุตร ผู้ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจอันสำคัญของชีวิต ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ตลอดจนบุคลากรเจ้าหน้าที่ที่กรุณา ให้คำแนะนำ และช่วยเหลือประสานงานให้งานวิจัยสำเร็จได้ด้วยดี และขอบคุณเพื่อนนักศึกษาทุกคน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจในการจัดทำวิทยานิพนธ์

คุณงามความดีและคุณประโยชน์ใด อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแด่บิดา-มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ตลอดจนสถาบันการศึกษา ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา สร้างองค์ ความรู้ที่มีส่วนในการศึกษา จนทำให้ผู้วิจัยประสบผลสำเร็จในการศึกษา และมีความก้าวหน้า ในวิชาซีพมาจนถึงปัจจุบัน

อิทธิศักดิ์ ศรีอุตร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
บทที่ 2 แนวคิด หลักการ ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย	12
แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา	13
มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ	18
การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	22
มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	58
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย	68
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	68
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	69
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	70
การเก็บรวบรวมข้อมูล	71
การวิเคราะห์ข้อมูล	72
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	73

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	74
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพทั่วไปของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	74
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง	77
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง	85
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานตาม มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง กับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตาม มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง	89
ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อค้นหาการดำเนินงานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพ การศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง	91
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	98
สรุปผลการวิจัย	98
อภิปรายผลการวิจัย	100
ข้อเสนอแนะในการวิจัย	106
บรรณานุกรม	108
ภาคผนวก	118
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	119
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อพัฒนาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	122
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	125
ภาคผนวก ง แบบสอบถามกิจกรรมการดำเนินงานที่ส่งผลต่อ การประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง	128

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก จ ผลการพิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถาม	137
ภาคผนวก ฉ ผลการค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	147
ประวัติย่อผู้ทำวิทยานิพนธ์	149

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 3.1	สัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด จำนวนประชากร จำนวนกลุ่มตัวอย่าง และจำนวนผู้ให้ข้อมูล	69
ตาราง 4.1	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบัน และสภาพทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตาม ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประเภทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด	74
ตาราง 4.2	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลางโดยภาพรวมและรายด้าน	77
ตาราง 4.3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมและรายข้อ	78
ตาราง 4.4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง ด้านบุคลากร โดยภาพรวมและรายข้อ	79
ตาราง 4.5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมและรายข้อ	80
ตาราง 4.6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร โดยภาพรวมและรายข้อ	81

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า	
ตาราง 4.7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงาน ตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน โดยภาพรวมและรายข้อ	83
ตาราง 4.8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงาน ตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมและรายข้อ	84
ตาราง 4.9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลการประกันคุณภาพ การศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง โดยภาพรวมและรายด้าน	85
ตาราง 4.10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลการประกันคุณภาพ การศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมและรายข้อ	85
ตาราง 4.11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลการประกันคุณภาพ การศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง ด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น โดยภาพรวม และรายข้อ	87
ตาราง 4.12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลการประกัน คุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมและรายข้อ	88
ตาราง 4.13	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานตามมาตรฐาน การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับผล การประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย แห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง โดยภาพรวมและรายด้าน	90

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตาราง 4.14	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อค้นหาการดำเนินงานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง	93
ตาราง 4.15	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อค้นหาการดำเนินงานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง	94

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

7

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษา อย่างน้อย 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ อย่างมีคุณภาพและโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ควบคู่กับการดูแลและพัฒนาเด็กเล็กก่อนเข้ารับการศึกษาระดับภาคบังคับ เพื่อเสริมสร้าง ร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้เหมาะสมตามวัย พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย ซึ่งสะท้อนบทบาทของท้องถิ่นในฐานะหุ้นส่วนสำคัญของระบบการศึกษาไทย นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้กำหนด นโยบายเรียนฟรี 15 ปี ตาม คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 28/2559 ลงวันที่ 15 มิถุนายน 2559 ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปีโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย อันเป็นมาตรการเชิงนโยบายที่ต่อยอดจากสิทธิขั้นต่ำ 12 ปี ตามรัฐธรรมนูญ เพื่อให้การเข้าถึงการศึกษามีความทั่วถึงและต่อเนื่องยิ่งขึ้น สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งกำหนดหลักการศึกษาตลอดชีวิต การมีส่วนร่วมของสังคม และการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนรับรองสิทธิขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการศึกษา ระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับ ตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการของท้องถิ่น สะท้อนพัฒนาการด้าน การกระจายอำนาจทางการศึกษา เพื่อความเสมอภาคและคุณภาพ ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมขับเคลื่อนการเรียนรู้ของคนไทยอย่างยั่งยืน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นภายใต้หลักการกระจายอำนาจและการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเอง โดยมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) โดยข้อมูลจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2566) ระบุว่า ประเทศไทยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งสิ้น 7,852 แห่ง แบ่งเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด 76 แห่ง เทศบาล 2,472 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 5,302 แห่ง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ 2 แห่ง ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทจะมีหน้าที่และอำนาจในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่กฎหมายจัดตั้งและกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ไว้ และภารกิจหนึ่งที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ คือ การจัดการศึกษา ส่งเสริม และสนับสนุนการศึกษาในระดับต่าง ๆ ตามความเหมาะสมและศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคนในท้องถิ่นให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพในศตวรรษที่ 21 อันจะส่งผลต่ออารยกระดับคุณภาพชีวิตและการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน

ภารกิจด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนและชุมชนมากที่สุด จึงมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจที่สำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาปฐมวัย ผ่านการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งถือเป็นสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยบทบาทดังกล่าวสะท้อนถึงความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะกลไกในการพัฒนาการศึกษาในระดับพื้นที่ และการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัยในทุกพื้นที่ของประเทศ จากข้อมูลจำนวนนักเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีการศึกษา 2567 พบว่า สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 1,298,620 คน แบ่งเป็นระดับปฐมวัย 731,568 คน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 567,052 คน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567) นอกจากนี้ยังมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 18,861 แห่ง โดยมีเด็กที่อยู่ในการดูแลทั้งสิ้น 664,946 คน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรับผิดชอบที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กเล็กในช่วงวัยสำคัญ โดยมุ่งหวังให้เด็กได้รับการดูแลและพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเหมาะสมตามวัย ตลอดจนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ครอบคลุม และเท่าเทียม อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคนและประเทศในระยะยาว

การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาว โดยเฉพาะในช่วงปฐมวัย ซึ่งเด็กจะมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างรวดเร็วที่สุด นอกจากนี้ การศึกษาปฐมวัยยังมีบทบาทสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กจากครอบครัวยากจนหรือด้อยโอกาส การได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตั้งแต่วัยเยาว์ช่วยให้เด็กพัฒนาศักยภาพได้เต็มที่ ยกระดับคุณภาพชีวิต และส่งเสริมความเสมอภาคในสังคม (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2568) ประเด็นดังกล่าว สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ที่มุ่งพัฒนาประเทศให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้าง ทูมมนุษย์ ผ่านการเตรียมความพร้อมของคนไทยต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 บนฐาน การเรียนรู้ตลอดชีวิต และปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อคุณภาพคน (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) การจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการศึกษาในระดับท้องถิ่น โดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีภารกิจหลักในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาให้แก่เด็กปฐมวัย เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การศึกษาที่สูงขึ้น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559) แนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยดำเนินการตาม หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกำหนดให้สถานศึกษา/สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัดนำไปใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2561 และมุ่งเน้นการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมตามวัยเพื่อพัฒนาการเด็กอย่างรอบด้าน ทั้งช่วงอายุต่ำกว่า 3 ปี และอายุ 3–6 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรม ที่ส่งเสริมพัฒนาการอย่างครอบคลุม ตลอดจน ความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อพัฒนาเด็กแบบองค์รวมและต่อเนื่อง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลจึงจัดทำและปรับปรุง มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2559 เป็นแนวทางให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ เป็นระบบ มีมาตรฐาน และมีคุณภาพตามหลักวิชาการ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559)

การยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบให้ใช้ มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ เมื่อวันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2562 โดยมาตรฐานดังกล่าวถือเป็นมาตรฐานกลางของประเทศ ที่ได้มีการบูรณาการจากมาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายภาคส่วน เพื่อให้ครอบคลุมสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัด ทั้งภาครัฐและเอกชน มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาตินี้ประกอบด้วย 3 มาตรฐานหลัก ได้แก่ (1) มาตรฐานด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (2) มาตรฐานด้านกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และ (3) มาตรฐานด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย มาตรฐานทั้งสามด้านนี้ได้กำหนดเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพที่พึงประสงค์ เพื่อให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกแห่งดำเนินงานให้สอดคล้องกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ เหมาะสมกับช่วงวัย และเต็มศักยภาพตามพัฒนาการของตนเอง โดยการจัดทำมาตรฐานฉบับเดียวนี้นับเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดทิศทาง การพัฒนาเด็กปฐมวัยระดับชาติ ที่ไม่ยึดติดกับบริบทของหน่วยงานสังกัดใดสังกัดหนึ่ง แต่เป็นการกำหนดมาตรฐานกลางเพื่อใช้ร่วมกันในการประเมินและพัฒนาคุณภาพของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในทุกสังกัดอย่างเป็นระบบ และร่วมมือกันในการดำเนินงานสู่เป้าหมายเดียวกันคือ คุณภาพของเด็กปฐมวัยไทย (คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ, 2562)

การนำมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติสู่การปฏิบัติ เป็นกระบวนการสำคัญในการยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย โดยเฉพาะในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีจำนวนมากและกระจายอยู่ทั่วประเทศ การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามมาตรฐานดังกล่าวให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งในระดับผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ การนำมาตรฐานไปสู่การปฏิบัติ จะช่วยให้เกิดการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจน รวมทั้งสามารถติดตามและประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนมาตรฐานในระดับพื้นที่ยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น ความพร้อมของทรัพยากรในระดับท้องถิ่น ความเข้าใจในการตีความและประยุกต์ใช้มาตรฐาน ตลอดจนการสร้างความตระหนักในความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในชุมชน โดยนับตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 เป็นต้นมา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการประกันคุณภาพการศึกษาปฐมวัยตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ โดยจากรายงานผลการติดตามการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 พบว่า แม้มีความก้าวหน้าในหลายด้าน แต่ยังคงมีประเด็นที่ควรได้รับการปรับปรุง ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนอย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กระจายอยู่ทั่วประเทศซึ่งดูแลเด็กปฐมวัยเป็นจำนวนมาก มีการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละแห่งหรือแต่ละภูมิภาคยังคงมีความแตกต่างกันในหลายมิติ ทั้งในด้านบุคลากร ซึ่งแตกต่างกันทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลที่มีกปัญหาการขาดแคลนครูที่มีคุณวุฒิตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด ด้านงบประมาณที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งมีศักยภาพทางการเงินไม่เท่ากัน ส่งผลให้การสนับสนุนทรัพยากรแก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความแตกต่างกัน ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม บางพื้นที่มีข้อจำกัดด้านพื้นที่ใช้สอยหรือทรัพยากรทางกายภาพ ทำให้สภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามที่ควรเป็น ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน บางพื้นที่มีการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในระดับเข้มแข็ง ขณะที่บางแห่งยังขาดการสนับสนุนจากภาคส่วนดังกล่าว ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึง ความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาปฐมวัย ในระดับพื้นที่อย่างชัดเจน แม้จะมีความพยายามของรัฐในการยกระดับคุณภาพการศึกษาปฐมวัยโดยกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจนในระดับชาติ แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ยังคงเผชิญกับความท้าทายในการดำเนินงานตามมาตรฐานในหลายมิติ โดยเฉพาะในเขตภาคกลางซึ่งเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ประกอบกับความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่เมืองกับชนบท ส่งผลให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันทั้งในด้านศักยภาพของบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม และระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน จากรายงานการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน พบว่ายังมีข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนมาตรฐานในทางปฏิบัติ เช่น ความเข้าใจในการตีความมาตรฐานที่แตกต่างกัน การขาดกลไกสนับสนุนด้านวิชาการอย่างทั่วถึง และความไม่ชัดเจนในการบริหารจัดการเชิงระบบ เป็นต้น ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการประกันคุณภาพการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2567) สอดคล้องกับ ญัตติกฎ วิทยานนท์ (2565) ระบุว่า ในพื้นที่ภาคกลาง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของชุมชนในระดับฐานราก แต่ยังขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังจากนโยบายระดับชาติ ผลการศึกษาเสนอว่า การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรเน้นการเสริมสร้างอำนาจให้กับท้องถิ่นในการตัดสินใจและจัดการศึกษาตามบริบทของแต่ละพื้นที่ สอดคล้องกับ อาภาวรรณ หนูคง และ สมสิริ รุ่งอมรรัตน์ (2558) ซึ่งได้ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภายใต้สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ได้เป็นการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความร่วมมือรับผิดชอบ ร่วมตัดสินใจ และร่วมประเมินผล บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและประชาชน และระบบการบริหารจัดการ ยังขาดข้อมูลย้อนกลับจากผู้ใช้บริการ สำหรับการปรับปรุงแผนการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังมีน้อย ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อมีกิจกรรมตามที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร้องขอ

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในเขตภาคกลางอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้สามารถดำเนินงานตามมาตรฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยกระดับคุณภาพการศึกษาปฐมวัยให้สูงขึ้นต่อไป

คำถามการวิจัย

1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง มีการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานฯ อยู่ในระดับใด

2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง มีผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ อยู่ในระดับใด

3) การดำเนินงานตามมาตรฐานส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลางอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง

2) เพื่อศึกษาระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง

3) เพื่อศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1) ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยมุ่งศึกษาข้อมูลด้านทฤษฎี หลักการ และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรหลัก 2 ตัวแปร ได้แก่

1.1 การดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง โดยศึกษาตามกรอบมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2559 ที่กำหนดโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่

- (1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- (2) ด้านบุคลากร
- (3) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย
- (4) ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร
- (5) ด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน
- (6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.2 ผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง ซึ่งประกอบด้วย 3 มาตรฐานหลัก ได้แก่

- (1) ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
- (2) ด้านกระบวนการดูแล จัดประสบการณ์ เรียนรู้ และการเล่น
- (3) ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย

2) ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) 21 จังหวัด ได้แก่ กำแพงเพชร ชัยนาท นครนายก นครปฐม นครสวรรค์ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระบุรี สิงห์บุรี สุโขทัย สุพรรณบุรี อ่างทอง และอุทัยธานี รวมทั้งสิ้นจำนวน 3,941 แห่ง

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพ การศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง โดยกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยออกเป็น 2 ตัวแปรหลัก ได้แก่

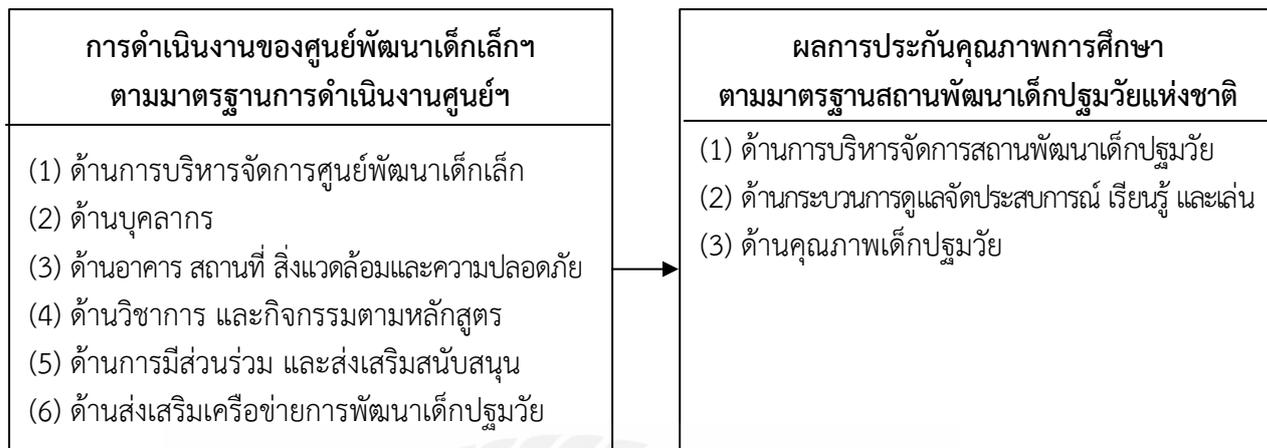
1) ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ การดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2559 ที่กำหนดโดยกรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

- 1.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 1.2 ด้านบุคลากร
- 1.3 ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย
- 1.4 ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร
- 1.5 ด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน
- 1.6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

2) ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ผลการประกันคุณภาพการศึกษาตาม มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่

- 2.1 ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 2.2 ด้านกระบวนการดูแล จัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น
- 2.3 ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย

จากกรอบแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานการดำเนินงานฯ ทั้ง 6 ด้าน กับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตาม มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ทั้ง 3 ด้าน รวมถึงศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐาน ที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัย

1. **ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง** หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) 21 จังหวัด ได้แก่ กำแพงเพชร ชัยนาท นครนายก นครปฐม นครสวรรค์ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระบุรี สิงห์บุรี สุโขทัย สุพรรณบุรี อ่างทอง และอุทัยธานี

2. **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2 ประเภท ได้แก่ เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

3. **มาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** หมายถึง การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง ตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2559) ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่

1) **ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก** หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจนในการบริหารจัดการ พร้อมสื่อสารให้ทุกคนทราบอย่างทั่วถึง ตลอดจน มีแผนพัฒนาการศึกษาที่เป็นระบบ พร้อมทั้งกำหนดกิจกรรมและตัวชี้วัดที่ชัดเจน และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง อีกทั้งมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน พร้อมการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเหมาะสม โดยหน่วยงานต้นสังกัดมีการกำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงมีระบบการบริหารจัดการภายในที่มีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาและปรับปรุงพัฒนางานได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังส่งเสริมการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชนได้แสดงความคิดเห็น พร้อมทั้ง มีการรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอและเข้าใจง่าย และมีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง

2) **ด้านบุคลากร** หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการวางแผนกำหนดอัตรากำลังครู และบุคลากรอย่างเพียงพอและเหมาะสม พร้อมทั้งมีการสรรหาบุคลากรเข้าปฏิบัติงานโดยพิจารณา จากความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ นอกจากนี้ยังมีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรประจำปี ที่ชัดเจน สอดคล้องกับสายงานและความต้องการพัฒนาของแต่ละบุคคล รวมทั้งมีการนิเทศ ติดตาม และให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอและสร้างสรรค์ อีกทั้งบุคลากรของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กยังมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในการจัดการศึกษาปฐมวัย มีระบบการ ประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรม โปร่งใส และนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนา บุคลากร ตลอดจนมีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรมีความสุขและความผูกพันต่อ การปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3) **ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย** หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กต้องมีอาคารเรียนและสิ่งก่อสร้างที่มั่นคงแข็งแรง ได้มาตรฐาน และเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ ของเด็กปฐมวัย อีกทั้งมีสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่สะอาด เป็นระเบียบ ร่มรื่น ปลอดภัย และส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน พร้อมทั้งจัดมุมประสบการณ์การเรียนรู้ภายในศูนย์ที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกด้านของพัฒนาการ และมีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอและปลอดภัยต่อเด็ก นอกจากนี้ ยังมีระบบดูแลรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนมาตรการป้องกันภัยและแผนเผชิญเหตุ ฉุกเฉินที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของศูนย์และครอบคลุมทุกมิติ ควบคู่กับการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินสภาพอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถนำผลไปปรับปรุง แก้ไขได้ทันทั่วทั้ง ในทำนองเดียวกัน ห้องน้ำห้องสุขาควรสะอาด ถูกสุขลักษณะ เพียงพอต่อจำนวน เด็ก และมีขนาดเหมาะสมกับวัย สูดถ่าย ต้องมีการจัดการขยะและของเสียอย่างถูกสุขลักษณะ อยู่เสมอ

4) **ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร** หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และมีการนำหลักสูตรไปทดลองใช้และปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง พร้อมทั้งมีการปรับปรุงและพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงบริบทของชุมชนและความ ต้องการของเด็ก มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกด้านของพัฒนาการ และเหมาะสมกับวัย โดยจัดทำแผนการจัดประสบการณ์รายวัน/ รายสัปดาห์ ที่ชัดเจน สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา และนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมอย่างมี ประสิทธิภาพ รวมถึงการประเมินพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยใช้เครื่องมือที่ หลากหลายและเหมาะสม เพื่อนำผลไปวางแผนพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล นอกจากนี้ยังมีการระดม ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ภายนอก เช่น ผู้เชี่ยวชาญ ชุมชน สถานที่ต่างๆ มาใช้ในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาปฐมวัย มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานด้านวิชาการของครูอย่างสม่ำเสมอและสร้างสรรค์ อีกทั้ง มีการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริมการเรียนรู้ ของเด็ก มีความปลอดภัย สะอาด เป็นระเบียบ และน่าสนใจ

5) **ด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน** หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผน จัดกิจกรรม และประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างหลากหลายและสม่ำเสมอ มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงมีช่องทางรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ปกครอง ครู บุคลากร และชุมชนอย่างเปิดกว้างและนำไปปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างจริงจัง โดยมีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารและผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบอย่างสม่ำเสมอและเข้าใจง่าย นอกจากนี้ยังรวมถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรต่างๆ จากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนอย่างเพียงพอ และได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งที่บ้านและที่ศูนย์ฯ

6) **ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย** หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ และร่วมกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ มีการสร้างเครือข่ายกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอื่นๆ ในพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันทรัพยากร และร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย รวมถึงมีการสร้างเครือข่ายกับผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กปฐมวัย ประชาชนชาวบ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ และร่วมกิจกรรมต่างๆอย่างสม่ำเสมอ โดยมีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและเครือข่าย นำข้อเสนอแนะจากเครือข่ายไปปรับปรุงและพัฒนางานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างจริงจัง และเผยแพร่ผลงานและกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เครือข่ายและชุมชนทราบ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย และสร้างการรับรู้ที่ดีต่อศูนย์ฯ

4. **การประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** หมายถึง ผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ตามการรับรู้ของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง ประกอบด้วย มาตรฐาน 3 ด้าน ดังนี้

(1) **ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย** หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่ชัดเจน มีการวางแผน ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน การบริหารจัดการบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตั้งแต่การสรรหา พัฒนา และประเมินผลบุคลากรอย่างเป็นระบบ รวมถึงการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อความปลอดภัย ทั้งในด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมให้มีความปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ การจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยการดูแลสุขภาพ การจัดอาหาร ส่งเสริมพัฒนาการ และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม และมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

(2) **ด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น** หมายถึง ครู/ผู้ดูแลเด็กมีการจัดกิจกรรมและประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างรอบด้านและครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน มีการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายและดูแลสุขภาพ โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการทางร่างกายอย่างเหมาะสม การส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ภาษาและการสื่อสาร โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการคิด การแก้ปัญหา การใช้ภาษา และการสื่อสารอย่างเหมาะสมตามวัย รวมถึงการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจสังคม และปลูกฝังคุณธรรมและความเป็นพลเมืองดี โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดการอารมณ์ สัมพันธภาพที่ดี คุณธรรม และจริยธรรม และการส่งเสริมเด็กในระยะเปลี่ยนผ่านให้ปรับตัวสู่การเชื่อมต่อในขั้นถัดไป โดยจัดกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนเข้าเรียนในระดับชั้นต่อไป

(3) **ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย** หมายถึง เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการเจริญเติบโตสมวัยทางด้านน้ำหนักและส่วนสูง การมีสุขนิสัยที่เหมาะสมในการดูแลตนเอง มีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว ทั้งการทรงตัว การเคลื่อนไหวร่างกาย และการประสานงานของกล้ามเนื้อมัดเล็กและมัดใหญ่ที่เหมาะสมตามวัย รวมถึงมีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจที่เหมาะสมตามวัย สามารถแสดงออก ควบคุมอารมณ์ และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ มีพัฒนาการด้านสติปัญญา การเรียนรู้ และการสร้างสรรค์ สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ และสนใจเรียนรู้สิ่งใหม่ได้เหมาะสมตามวัย มีพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน รวมถึงความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นได้เหมาะสมตามวัย และพัฒนาการด้านสังคม คุณธรรม วินัย และความเป็นพลเมืองดี มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น มีคุณธรรมวินัย และปฏิบัติตามกฎระเบียบได้เหมาะสมตามวัย

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1) ครูและบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานภายในศูนย์ฯ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยให้เป็นไปตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

2) ผู้อำนวยการสำนัก/กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดให้มีคุณภาพที่สูงขึ้น รวมถึงสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในระดับพื้นที่

3) ผู้บริหารท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลเชิงวิเคราะห์จากผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการกำหนดนโยบายด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติในภาพรวมอย่างยั่งยืน

บทที่ 2

แนวคิด หลักการ ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง โดยศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2559 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย และผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 1.1 ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 1.2 ความสำคัญและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย
2. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.1 ความหมายและความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.2 การประกันคุณภาพการศึกษาปฐมวัย
 - 2.3 การประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 2.4 การประกันคุณภาพภายนอกของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
3. มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ
 - 3.1 ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
 - 3.2 ด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น
 - 3.3 ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย
4. การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 4.1 ความเป็นมาและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 4.2 การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 4.3 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - 4.4 สภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตภาคกลาง
5. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 5.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์
 - 5.2 ด้านบุคลากร
 - 5.3 ด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม
 - 5.4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร
 - 5.5 ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน
 - 5.6 ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

1.1 ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเด็กในช่วงวัยแรกเริ่มของชีวิต โดยครอบคลุมการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กอายุ 0-6 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม การจัดการศึกษาปฐมวัยจึงต้องอาศัยแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่หลากหลายเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาศักยภาพของเด็ก

กระทรวงศึกษาธิการ (2568) ให้ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยว่าเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กแรกเกิดถึงก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตตามธรรมชาติและศักยภาพในทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) อธิบายว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา เพื่อสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน โดยใช้การเล่นเป็นฐานสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

Montessori (1949) เสนอแนวคิดการศึกษาที่เน้นการให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสิ่งแวดล้อมที่จัดเตรียมอย่างเหมาะสม โดยเชื่อว่าเด็กมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเป็นธรรมชาติ หากได้รับการสนับสนุนจากสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมและผู้ใหญ่ที่เข้าใจพัฒนาการของเด็ก แนวคิดนี้เน้นการสร้างความเป็นอิสระ การมีระเบียบวินัย และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

Piaget & Inhelder (1969) นำเสนอทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาที่อธิบายว่าเด็กผ่านขั้นตอนการพัฒนาทางปัญญาที่แตกต่างกัน โดยในช่วงวัยปฐมวัยเด็กจะอยู่ในขั้นตอนการคิดก่อนการดำเนินการ (Preoperational Stage) ซึ่งมีลักษณะการเรียนรู้ผ่านสัญลักษณ์และการเล่น การจัดการศึกษาจึงต้องคำนึงถึงลักษณะการคิดของเด็กในแต่ละช่วงวัยเพื่อให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง กระบวนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กแรกเกิดถึงอายุ 6 ปี โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ในทุกด้าน ผ่านการจัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการและความแตกต่างของเด็กแต่ละคน โดยใช้การเล่นเป็นฐานในการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

1.2 ความสำคัญและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย

ความสำคัญและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุดสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากช่วงวัยปฐมวัยเป็นช่วงเวลาทองของการพัฒนาสมองและการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อพัฒนาการในวัยต่อมา การกำหนดความสำคัญและเป้าหมายที่ชัดเจนจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

Heckman & Mosso (2014) อธิบายว่า การลงทุนในช่วงต้นมีประสิทธิผลสูง เนื่องจากกระบวนการก่อตัวของทักษะมีลักษณะ ‘self-productivity’ และ ‘dynamic complementarity’ (แนวคิดจาก Cunha & Heckman) ซึ่งทำให้การลงทุนระยะแรกส่งเสริมการพัฒนาทักษะและเพิ่มผลของการลงทุนในระยะต่อมา

UNICEF Thailand (2020) ระบุเป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยที่สำคัญคือการสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Foundation for Lifelong Learning) โดยเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการคิด การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

สรุปได้ว่า ความสำคัญและเป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การยอมรับในบทบาทสำคัญของการศึกษาปฐมวัยในการวางรากฐานการพัฒนาทุนมนุษย์ที่มีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะในศตวรรษที่ 21 และมีคุณลักษณะที่เหมาะสมตามบริบทสังคมและวัฒนธรรม

1.3 หลักการการจัดการศึกษาปฐมวัย

หลักการการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยกำหนดทิศทางและวิธีการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย หลักการเหล่านี้ได้รับการพัฒนาจากทฤษฎีทางจิตวิทยา พัฒนาการ ทฤษฎีการเรียนรู้ และประสบการณ์ทางการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาเด็ก

Vygotsky (2018) เสนอทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม (Social Learning Theory) ที่เน้นความสำคัญของการเรียนรู้ผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยแนวคิด Zone of Proximal Development (ZPD) ระบุว่าเด็กสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่ออยู่ในช่วงพัฒนาการที่ใกล้เคียงกับความสามารถปัจจุบันและได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่หรือเพื่อน หลักการนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการจัดการศึกษาปฐมวัยที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน

Gardner (1999) นำเสนอทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences Theory) ที่เน้นว่าเด็กแต่ละคนมีความฉลาดหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ ปัญญาด้านภาษา ตรรกศาสตร์-คณิตศาสตร์ ดนตรี ภาพ-พื้นที่ ร่างกาย ธรรมชาติ อารมณ์ส่วนตัว และอารมณ์สังคม หลักการนี้สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล

สรุปได้ว่า หลักการการจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง แนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่นและประสบการณ์ตรง ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวม และมีการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยต้องปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทสังคมและยุคสมัย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

2.1 ความหมายและความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2561) นิยาม การประกันคุณภาพการศึกษา ว่าเป็นกระบวนการประเมิน ติดตาม และควบคุมระบบบริหารคุณภาพของสถานศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานและสร้างความเชื่อมั่นต่อสาธารณะ ทั้งนี้ โครงสร้างระบบประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายใน (IQA) และการประเมินคุณภาพภายนอก (EQA)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) (2567) จัดทำ กรอบ/คู่มือ ประเมินคุณภาพภายนอก พ.ศ. 2567–2571 (การศึกษาปฐมวัย) ที่เน้นความสอดคล้องระหว่าง คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการจัดการเรียนรู้ และระบบบริหารจัดการ โดยย้ำแนวคิด Continuous Improvement โดยอาศัยวงจร PDCA/PDSA เป็นกลไกขับเคลื่อนคุณภาพ เพื่อให้ผลประเมิน นำไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาได้จริง ไม่ใช่เพียงการตรวจปลายทาง

ชมพูนุช บุญมาวงษา และคณะ (2565) พบว่า วัฒนธรรมคุณภาพ (Quality Culture) ภายในสถานศึกษา เช่น ภาวะผู้นำด้านคุณภาพ การยกย่องรางวัล การทำงานเป็นทีม การมุ่ง ผู้รับบริการ และการประเมิน/พัฒนาอย่างต่อเนื่อง สามารถพยากรณ์คุณภาพการศึกษาได้อย่างมี นัยสำคัญ สอดคล้องกับแนวทางการประกันคุณภาพ สมัยใหม่ที่เน้นค่านิยมร่วมและการใช้หลักฐาน เพื่อการปรับปรุง

นุชจนาถ สิงห์ฮ้อย (2567) พัฒนารูปแบบ IQA สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อปท. โดยยึด กฎกระทรวง พ.ศ. 2561 และออกแบบ กระบวนการ 6 ขั้น (เตรียม, วางแผน, ดำเนินการ, ตรวจสอบ , ปรับปรุง, รายงาน) เชื่อมผลลัพธ์กับ คุณภาพเด็ก–การบริหาร–การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็น ศูนย์กลาง เพื่อยกระดับคุณภาพและเชื่อมสะพานไปสู่ EQA ได้จริง

Deming (1986) วางรากฐาน TQM และวงจร PDCA/PDSA เน้นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ด้วยการวางแผน ลงมือ ตรวจสอบ/ศึกษา ปรับปรุง โดยย้ำว่าคุณภาพเป็นความรับผิดชอบร่วมทั้งองค์กร ไม่ใช่หน้าที่ของฝ่ายเดียว แนวคิดนี้สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาไทยที่ใช้ PDCA เป็นกลไกพัฒนา

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการที่สถานศึกษาวางระบบ พัฒนา ตรวจสอบ และปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยใช้วงจร PDCA/PDSA และข้อมูลเชิงประจักษ์ ให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาหรือตัวชี้วัดผลลัพธ์ ตามหลักสูตร โดยมีทั้ง การประกันคุณภาพภายใน (IQA) ที่สถานศึกษาดำเนินการ และ การประเมินคุณภาพ ภายนอก (EQA) โดยหน่วยงานอิสระ (เช่น สมศ.) เพื่อยืนยันความสอดคล้องต่อมาตรฐาน เปิดเผยผล อย่างโปร่งใส และสร้าง วัฒนธรรมคุณภาพ ที่อาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน

2.2 การประกันคุณภาพการศึกษาปฐมวัย

การประกันคุณภาพการศึกษาปฐมวัยเป็นกระบวนการที่สถานศึกษาจัดวางระบบ พัฒนา ติดตาม ประเมิน และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุมาตรฐานการศึกษา และ เป้าหมายผลลัพธ์ผู้เรียน ตามหลักสูตร พร้อมสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม โดยระบบประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายใน (IQA) ที่สถานศึกษาดำเนินการ และ การประเมิน คุณภาพภายนอก (EQA) โดยหน่วยงานอิสระ (สมศ.) ภายใต้กรอบกฎหมายโดยยึดวงจร PDCA เป็นกลไกปรับปรุงคุณภาพเชิงระบบ

Heckman & Mosso (2014) ชี้ว่าการลงทุนช่วงต้นให้ผลตอบแทนสูง เพราะทักษะมีผลผลิต ในตัวเอง (Self-Productivity) และการเสริมกันเชิงพลวัต (Dynamic Complementarity) การส่งเสริม ทั้งทักษะสติปัญญาและอรรถศาสตร์ตั้งแต่วัยต้นจึงลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มความคล่องตัวทางสังคม เป้าหมายของการศึกษาปฐมวัยจึงควรมุ่งสร้างทุนมนุษย์ครบด้าน

Melhuish (2015) ระบุว่า คุณภาพการจัดประสบการณ์ และ ระยะเวลาให้บริการ (Dosage) ในการดูแลและการศึกษาปฐมวัยสัมพันธ์กับผลลัพธ์ระยะสั้น-ยาว ทั้งภาษา การรู้หนังสือ คณิตเบื้องต้น และสังคม-อารมณ์ จึงควรมุ่งเสริมความพร้อมทางการเรียนรู้ (School Readiness) ควบคู่การพัฒนาทักษะสังคม ผ่านมาตรฐานคุณภาพครูและสภาพแวดล้อม

Yoshikawa et al. (2013) สรุปว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยหรือชั้นอนุบาลที่มีคุณภาพ ช่วยเพิ่มความพร้อมก่อนเข้าเรียน ลดการซ้ำชั้นหรือการเข้าสู่การศึกษาพิเศษ และคุ้มค่าในทาง เศรษฐศาสตร์ โดยมีคุณภาพโปรแกรม และการออกแบบตามพัฒนาการ เป็นตัวกำหนดผลลัพธ์หลัก

ภักติกุล รัตนา (2564) เสนอว่า การศึกษาปฐมวัย คือ ฐานในการสร้างความเป็นพลเมือง ในโลกดิจิทัล ผ่านการจัดการเรียนรู้ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง การเล่นอย่างมีความหมาย และการพัฒนา แบบองค์รวม เป้าหมายคือพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และสมรรถนะพลเมืองศตวรรษที่ 21

ศุภลักษณ์ พิมพา และ นิรดา เวชญาติลักษณ์ (2567) อธิบายตามหลักสูตรปฐมวัย พ.ศ. 2560 ว่าเป้าหมายคือพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม โดยจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมตามวัย เน้นทักษะชีวิต คุณธรรม วินัย และความร่วมมือทั้งบ้าน โรงเรียน และชุมชน ตอกย้ำความสำคัญว่าช่วงปฐมวัยเป็น ฐานคุณภาพชีวิตระยะยาว

จตุรินทร์ ไตอัน และ สุภาวดี วิสุวรรณ (2566) ศึกษาการใช้หลักสูตรปฐมวัย 2560 พบการ ปฏิบัติมุ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ครบ 4 มิติ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม สติปัญญา สะท้อนจุดมุ่งหมายในการศึกษาปฐมวัยเตรียมความพร้อมเด็กทั้งด้านการเรียนรู้และการอยู่ร่วมสังคม

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาปฐมวัย หมายถึง กระบวนการจัดการคุณภาพเชิง ระบบที่สถานศึกษาระบบ พัฒนา ติดตาม ประเมิน และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยยึดวงจร PDCA และใช้ ข้อมูลเชิงประจักษ์ จากผลลัพธ์เด็ก-การจัดการประสบการณ์-ระบบบริหาร เพื่อให้บรรลุ มาตรฐานการศึกษา และเป้าหมายตามหลักสูตร สร้างความเชื่อมั่นต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และ สังคม ผ่านกลไก IQA และ EQA ที่เชื่อมโยงเกี่ยวพันกัน โดยมุ่งยกระดับคุณภาพโปรแกรมและ ปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมตามพัฒนาการ เสริมสร้างทุนมนุษย์รอบด้าน ลดความเหลื่อมล้ำ และวางฐาน สมรรถนะชีวิตในศตวรรษที่ 21

2.3 การประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การประกันคุณภาพภายใน (Internal Quality Assurance: IQA) ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นกลไกหลักที่ทำให้การจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัยเป็นไปตามมาตรฐานและเป้าหมายตาม หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งทำให้สาธารณะเชื่อมั่นในคุณภาพบริการการศึกษา ทั้งนี้ กรอบ กฎหมายไทยกำหนดชัดเจนว่า สถานศึกษาทุกแห่งต้องมีระบบประกันคุณภาพภายใน โดยกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 กำหนดให้สถานศึกษาตั้งมาตรฐานตาม ระดับ การจัดทำแผนพัฒนา การประเมิน/ตรวจสอบ/ติดตาม และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการดำเนินงานตามวงจร PDCA ทั้งระบบของสถานศึกษา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2562) ระบุว่า การประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนา เด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ปฐมวัยอย่างเป็นระบบ โดยให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใช้มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติเป็น มาตรฐานในการประกันคุณภาพภายใน และดำเนินการตามขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานของ

สถานศึกษา การจัดทำและดำเนินการตามแผนพัฒนาการศึกษา การประเมินและตรวจสอบคุณภาพ ภายใน ตลอดจนการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) และจัดส่งให้หน่วยงานต้นสังกัดเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่ทำเพื่อเตรียมรับการประเมินเป็นครั้งคราวเท่านั้น

Rahminawati et al. (2022) ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพภายในในสถาบันปฐมวัย คือ “กิจกรรม ประเมินตนเอง ภายในเพื่อทำให้การจัดการเรียนรู้ บรรลุหรือเหนือกว่ามาตรฐาน การศึกษาปฐมวัยแห่งชาติ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดำเนินการโดยหน่วยงานภายในเอง และมีลำดับงานเป็นระบบ ได้แก่ ทำแผนที่คุณภาพ วางแผนพัฒนา ดำเนินการ ติดตามประเมิน และยกระดับมาตรฐานใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับวงจร PDCA ของงานคุณภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยตรง

ชนิษฐา ศิริรัตน์ และคณะ (2562) ให้ความหมายเชิงปฏิบัติว่า การประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็น “วิธีการติดตามกำกับการบริหารจัดการ การดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัย ภายในศูนย์ ให้ดำเนินงานเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพ” ใช้เป็นกลไกภายในเพื่อคงไว้/ยกระดับคุณภาพและรองรับการประเมินภายนอกของสมศ

ธาชินี สายวิวัฒน์ และคณะ (2566) ให้นิยามเชิงระบบว่า IQA ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ กระบวนการรายปีแบบเป็นระบบ ที่ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐาน-จัดทำแผน-ดำเนินการตามแผน-ประเมิน/ติดตามตรวจสอบ-จัดทำรายงาน-และปรับปรุงต่อเนื่อง โดยมีสารสนเทศสนับสนุน เพื่อให้การจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐาน

ลลิตา นาคา และ วิเชียร รุ้ยนิยง (2567) ให้ความหมายเชิงบริหารว่า IQA ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ กระบวนการกำกับคุณภาพที่สะท้อนสภาพจริง-สภาพพึงประสงค์ ตามมาตรฐานปฐมวัย แล้วจัดลำดับความต้องการพัฒนา เพื่อนำไปสู่แผนปรับปรุงและการติดตามผลอย่างเป็น

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ระบบการจัดการคุณภาพเชิงกระบวนการตลอดปีการศึกษา ที่ศูนย์กำหนดมาตรฐานตามระดับและประกาศที่เกี่ยวข้อง จากนั้นเข้าสู่กระบวนการวางแผน การดำเนินการ การติดตาม/ประเมินตนเอง (SAR) การนิเทศภายใน และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตามวงจร PDCA โดยใช้ ข้อมูลเชิงประจักษ์ จากคุณภาพของเด็ก การจัดประสบการณ์ และการบริหารจัดการ เป็นฐานตัดสินใจ สะท้อนสภาพจริงและสภาพพึงประสงค์ จัดลำดับความต้องการพัฒนา และยกระดับมาตรฐานใหม่ ทั้งยังเชื่อมโยงกับกรอบ EQA ภายนอก เพื่อลดความซ้ำซ้อน โปร่งใส การมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อยกระดับผลลัพธ์เด็กปฐมวัยให้บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรอย่างยั่งยืน

2.4 การประกันคุณภาพภายนอกของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การประกันคุณภาพภายนอกของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่ยืนยันและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยจากมุมมองของหน่วยงานอิสระ โดยอาศัยมาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ระดับชาติ ควบคู่หลักฐานเชิงประจักษ์จากการปฏิบัติงานจริงของศูนย์ ผลการประเมินถูกสื่อสารต่อสาธารณะเพื่อสร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่นของผู้ปกครอง พร้อมทำหน้าที่เป็นข้อมูลป้อนกลับให้ศูนย์นำไปปิดวงจร PDCA ในระบบประกันคุณภาพภายใน (IQA) อย่างต่อเนื่อง

Sabol et al. (2013) ให้ความหมายว่ากลไกประกันคุณภาพภายนอกในปฐมวัยมักดำเนินในรูป ระบบการจัดระดับคุณภาพแบบขั้น (QRIS) ซึ่งประเมิน สื่อสาร และกระตุ้นให้ปรับปรุง คุณภาพของโปรแกรมหรือศูนย์ โดยใช้หลักฐานจากการสังเกตห้องเรียนและตัวบ่งชี้เชิงโครงสร้าง แล้วเผยแพร่เรตติ้งต่อสาธารณะเพื่อความโปร่งใสและความเชื่อมั่นของผู้ปกครอง

Soliday Hong et al. (2015) อธิบายว่า EQA ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทางปฏิบัติคือระบบที่รวบรวมข้อมูลคุณภาพโดยผู้ประเมินภายนอก (การสังเกตชั้นเรียน/เอกสาร) แล้วแปลงเป็นระดับคุณภาพ เพื่อสื่อสารและใช้เป็นฐานการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง พร้อมย้ำความสำคัญของการตรวจสอบความตรง (validation) ของเรตติ้งว่าเชื่อมโยงกับความพร้อมก่อนเรียนของเด็กได้จริง

Lahti, Elicker, Zellman & Fiene (2015) ให้ความหมายเชิงกรอบว่า EQA ในรูป QRIS คือ ระบบการจัดระดับและปรับปรุงคุณภาพที่จำเป็นต้องมี กรอบการตรวจสอบความสมเหตุสมผลของมาตรฐาน-เครื่องมือ-เอาต์พุตเรตติ้ง-และความเชื่อมโยงกับผลลัพธ์เด็ก เพื่อให้การประเมินภายนอกของศูนย์มีความน่าเชื่อถือและใช้ขับเคลื่อนคุณภาพได้จริง

Jenkins, Duer & Connors (2021) ให้นิยามสั้นชัดว่า QRIS คือกรอบการจัดระดับแบบขั้นที่ตั้งใจจะประเมิน สื่อสาร และปรับปรุงคุณภาพบริการปฐมวัย โดยใช้ชุดเครื่องมือสังเกตและตัวชี้วัดมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งระบบ ซึ่งทำหน้าที่เป็น ประกันคุณภาพภายนอก ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพราะอาศัยผู้ประเมินนอกหน่วยและเผยแพร่ผลต่อสาธารณะ

Connors & Morris (2015) ให้ความหมายเชิงนโยบายว่า EQA/QRIS เป็นเครื่องมือระดับรัฐที่กำหนด ดชนีตัวบ่งชี้หลายมิติ ครอบคลุมโครงสร้างและกระบวนการเรียนรู้ เพื่อนำมาจัดระดับคุณภาพศูนย์อย่างเป็นระบบ สื่อสารต่อสาธารณะ และใช้กำกับความรับผิดชอบเชิงคุณภาพ (Accountability) ควบคู่การพัฒนา (Improvement)

Boller & Maxwell (2015) เสนอภาพรวมว่ารัฐต่าง ๆ ใช้ QRIS เป็นกลไก EQA เพื่อจัดระดับ-สื่อสาร-และผลักดันการยกระดับคุณภาพของศูนย์ โดยเน้นการใช้หลักฐานจากการประเมินภายนอก/การสังเกต และการเชื่อมโยงกับกลไกสนับสนุน เช่น โค้ชชิ่ง/พัฒนาอาชีพ ย้ำบทบาทของ EQA ในการขับเคลื่อนคุณภาพระบบศูนย์ปฐมวัย

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ และ พัศกรเบศวณ์ เวชวิริยะสกุล (2566) อธิบายว่า การประกันคุณภาพภายนอก ทำหน้าที่ยืนยันว่าศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยดำเนินงาน สอดคล้องมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ บนหลักฐานเชิงประจักษ์และแนวปฏิบัติที่ดี จึงเป็นกลไกยืนยันคุณภาพจากภายนอกควบคู่การพัฒนาคุณภาพภายใน

สิทธิชัย ตีลัน และคณะ (2566) อธิบายว่า การประกันคุณภาพภายนอกคือกระบวนการประเมิน โดย สมศ. ตามกรอบมาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนด เพื่อสะท้อนและตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา และรายงาน/เผยแพร่ผลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายนอกของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง กระบวนการประเมินโดยหน่วยงานอิสระ ที่ใช้มาตรฐานหรือตัวชี้วัดระดับชาติและหลักฐานเชิงประจักษ์จากการปฏิบัติงานจริง เช่น การสังเกตชั้นเรียน เอกสารดำเนินงาน และผลลัพธ์พัฒนาการเด็ก เพื่อจัดระดับหรือรับรองคุณภาพอย่างโปร่งใส สื่อสารผลต่อสาธารณะและผู้ปกครอง สร้างความรับผิดชอบต่อเชิงคุณภาพ ควบคู่การพัฒนา

โดยนำผลประเมินไปเป็นข้อมูลป้อนกลับให้ศูนย์นำไปปดวงจร PDCA ในระบบประกันคุณภาพภายใน (IQA) เพื่อยกระดับทั้ง คุณภาพเชิงโครงสร้างและเชิงกระบวนการที่สัมพันธ์กับความพร้อมก่อนเรียนและผลลัพธ์ของเด็ก และทำให้ระบบศูนย์มีคุณภาพสอดคล้องมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

3. มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2562) ด้วยคณะรัฐมนตรีในคราวประชุมวันที่ 2 มกราคม 2562 ได้มีมติเห็นชอบมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ และให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องพิจารณานำมาตรฐาณดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลและรับผิดชอบ มีการบริหารจัดการ ประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อยกระดับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานดังกล่าว จึงกำหนดให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง นำมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติใช้เป็นมาตรฐานในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตั้งแต่ปีการศึกษา พ.ศ. 2562 เป็นต้นไป

มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติทำหน้าที่เป็น กรอบมาตรฐานระดับชาติ ที่ประกาศใช้แทนมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรี เพื่อให้ทุกสังกัดและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งภาครัฐและเอกชน ยึดแนวทางเดียวกัน สำหรับประเมินผลการดำเนินงาน ระดับคุณภาพ และใช้เป็น เครื่องมือประกันคุณภาพภายใน ควบคู่กับการรับการประเมินจากต้นสังกัดและจากภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มาตรฐานดังกล่าวถือเป็น เกณฑ์ตั้งต้นที่จำเป็น ต่อการพัฒนาเด็กของประเทศในเชิงคุณภาพ ช่วยให้การจัดการบริการแก่เด็กปฐมวัยเป็นไปอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำ และเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวหน้า มั่นคง และยั่งยืน ท่ามกลางความท้าทายของศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ มาตรฐานนี้ยังทำหน้าที่เป็น เกณฑ์ประเมินคุณภาพการดำเนินงาน ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัดที่ดูแลเด็กในเวลากลางวัน ตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 6 ปีบริบูรณ์ หรือก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดย ประยุกต์ใช้ได้กับทุกบริบท และได้มีการเทียบเคียงกับเกณฑ์ของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในประเทศ ตลอดจนมาตรฐานคุณภาพระดับภูมิภาคอาเซียน ทั้งนี้ หากสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีศักยภาพสูงกว่าข้อกำหนดพื้นฐาน สามารถกำหนด เกณฑ์เพิ่มเติมตามบริบท ได้ เช่น สถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กเอกชน ศูนย์ที่ดูแลเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โรงเรียนอนุบาลของรัฐและเอกชน รวมถึงโรงเรียนนานาชาติ เป็นต้น โดยมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ประกอบด้วย 3 มิติหลัก ที่ครอบคลุมการจัดการศึกษา และการพัฒนาเด็กแบบองค์รวม ดังนี้

3.1 ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มุ่งเน้นให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีแผนบริหารจัดการที่ชัดเจน สะท้อนวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายขององค์กร มีการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการประเมินผลและปรับปรุงแผนตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืน

ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 การบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทของหน่วยงานทุกสังกัด เป็นการบริหารงานบุคลากรอย่างเหมาะสมทั้งในด้านจำนวน คุณภาพ และบทบาทหน้าที่ มีการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรให้เหมาะสมกับวัยของเด็กที่ดูแล พร้อมมีระบบการประเมินผลและพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย มุ่งจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความปลอดภัยทั้งในเชิงกายภาพ เช่น ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความปลอดภัยของอาคารสถานที่และอุปกรณ์ ตลอดจนมีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุและภัยพิบัติ และการฝึกซ้อมเผชิญเหตุเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่เด็กและผู้ปกครอง

ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 การจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพเด็กในทุกมิติ เช่น การตรวจสุขภาพเบื้องต้นอย่างสม่ำเสมอ การจัดอาหารและโภชนาการที่เหมาะสมกับวัย และการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการรอบด้านของเด็กในแต่ละวัน

ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน เน้นการเปิดโอกาสให้ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลและพัฒนาเด็ก ทั้งในการจัดกิจกรรม การสื่อสาร และการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เกิดการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างสอดคล้องทั้งที่บ้านและในสถานศึกษา

สรุปได้ว่า มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่ชัดเจน มีการวางแผน ติดตาม และประเมินผล การดำเนินงาน การบริหารจัดการบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตั้งแต่การสรรหา พัฒนา และประเมินผลบุคลากรอย่างเป็นระบบ รวมถึงการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อความปลอดภัย ทั้งในด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมให้มีความปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ การจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยการดูแลสุขภาพ การจัดอาหาร ส่งเสริมพัฒนาการ และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม และมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3.2 ด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น

เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สะท้อนถึงคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยมีเป้าหมายให้เด็กได้รับประสบการณ์อย่างรอบด้าน ส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย สนุก มีความหมาย และสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน โดยมี 5 ตัวบ่งชี้หลักดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 การดูแลและพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องมีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 5 ด้านแบบบูรณาการ ผ่านกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับช่วงวัย เน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และเรียนรู้ในบริบทของตนเอง โดยมีครูหรือผู้ดูแลเด็กเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้มากกว่าการถ่ายทอดแบบตรงไปตรงมา

ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 การส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายและดูแลสุขภาพ เน้นให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกาย เล่นกลางแจ้ง ออกกำลังกายอย่างเหมาะสม และได้รับการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐาน เช่น การล้างมือ การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ รวมถึงการดูแลเรื่องสุขนิสัย เช่น การขับถ่าย และการนอนหลับให้เพียงพอ ครูควรเฝ้าระวังสุขภาพของเด็กอย่างใกล้ชิดเพื่อป้องกันการเจ็บป่วย และพัฒนาการล่าช้า

ตัวบ่งชี้ที่ 2.3 การส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ภาษา และการสื่อสาร กิจกรรมควรกระตุ้นให้เด็กใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ การตั้งคำถาม การสำรวจทดลอง การเล่าเรื่อง และการสื่อสารในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น พูด ฟัง อ่าน เขียนภาพ และใช้สัญลักษณ์อย่างเหมาะสม เด็กควรได้มีโอกาสแสดงออกทางภาษาอย่างอิสระ และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นผ่านสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

ตัวบ่งชี้ที่ 2.4 การส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม ปลูกฝังคุณธรรม และความเป็นพลเมืองดี กิจกรรมควรเน้นการส่งเสริมอารมณ์ที่ดี การแสดงออกอย่างเหมาะสม การควบคุมอารมณ์ การเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พร้อมทั้งสอดแทรกคุณธรรมพื้นฐาน เช่น ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย การเคารพกติกา และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เพื่อวางรากฐานในการเป็นพลเมืองดีในอนาคต

ตัวบ่งชี้ที่ 2.5 การส่งเสริมเด็กในระยะเปลี่ยนผ่านให้ปรับตัวสู่การเชื่อมต่อในชั้นถัดไป สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรเตรียมความพร้อมให้กับเด็กในช่วงเปลี่ยนผ่าน เช่น การปรับตัวเมื่อต้องแยกจากครอบครัวในวันแรกของการเรียน หรือการเตรียมเข้าสู่ระดับประถมศึกษา โดยเน้นกิจกรรมที่ค่อยเป็นค่อยไป ส่งเสริมทักษะชีวิตขั้นพื้นฐาน และสร้างความมั่นใจให้กับเด็ก

สรุปได้ว่า มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น หมายถึง ครู/ผู้ดูแลเด็กมีการจัดกิจกรรมและประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างรอบด้านและครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน มีการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย และดูแลสุขภาพ โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการทางร่างกายอย่างเหมาะสม การส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ภาษาและการสื่อสาร โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการคิด การแก้ปัญหา การใช้ภาษา และการสื่อสารอย่างเหมาะสมตามวัย รวมถึงการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม และปลูกฝังคุณธรรมและความเป็นพลเมืองดี โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดการอารมณ์ สัมพันธภาพที่ดี คุณธรรม และจริยธรรม และการส่งเสริมเด็กในระยะเปลี่ยนผ่านให้ปรับตัวสู่การเชื่อมต่อในชั้นถัดไป โดยจัดกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนเข้าเรียนในระดับชั้นต่อไป

3.3 ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย

เป็นมาตรฐานที่สะท้อนผลลัพธ์ของการดูแลและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ โดยเน้นการพัฒนาเด็กแบบองค์รวมในทุกด้านทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา มุ่งให้เด็กเติบโตอย่างสมวัย มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับช่วงวัย พร้อมสำหรับการเรียนรู้ในระดับต่อไป โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มช่วงวัย ดังนี้

3.1 กลุ่มเด็กแรกเกิด - 2 ปี 11 เดือน 29 วัน เน้นการวัดพัฒนาการเบื้องต้นที่เป็นรากฐานของพัฒนาการระยะยาว โดยมี 2 ตัวบ่งชี้หลัก ได้แก่

ตัวบ่งชี้ 3.1 ก เด็กมีการเจริญเติบโตสมวัย เช่น น้ำหนัก ส่วนสูงอยู่ในเกณฑ์ปกติ มีการกิน-นอนเป็นเวลา ระบบขับถ่ายดี สุขภาพแข็งแรง

ตัวบ่งชี้ 3.2 ก เด็กมีพัฒนาการสมวัย ครอบคลุมพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว การใช้กล้ามเนื้อ ความสนใจ การตอบสนองทางอารมณ์ และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ดูแล

3.2 กลุ่มเด็กอายุ 3 – 6 ปี เน้นการเตรียมพร้อมก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา โดยมี 7 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตัวบ่งชี้ 3.1 ข เด็กมีการเจริญเติบโตสมวัยและมีสุขนิสัยที่เหมาะสม เช่น มีรูปร่างแข็งแรง สุขอนามัยดี รู้จักการดูแลสุขภาพเบื้องต้น

ตัวบ่งชี้ 3.2 ข เด็กมีพัฒนาการสมวัย รวมพฤติกรรมการเรียนรู้ทั่วไป ความสนใจ และความกระตือรือร้นในการสำรวจสิ่งรอบตัว

ตัวบ่งชี้ 3.3 ข เด็กมีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว เช่น การทรงตัว การใช้กล้ามเนื้อเล็กและกล้ามเนื้อใหญ่ร่วมกันได้ดี

ตัวบ่งชี้ 3.4 ข เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ เช่น การควบคุมอารมณ์ ความมั่นใจในตนเอง การแสดงความรู้สึกอย่างเหมาะสม

ตัวบ่งชี้ 3.5 ข เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญา เรียนรู้ และสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ตั้งคำถาม ทดลอง สังเกต และแสดงความคิดผ่านกิจกรรมต่าง ๆ

ตัวบ่งชี้ 3.6 ข เด็กมีพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร เช่น สนทนาโต้ตอบได้ ใช้คำศัพท์หลากหลาย ฟังและเล่าเรื่องได้ตามลำดับ

ตัวบ่งชี้ 3.7 ข เด็กมีพัฒนาการด้านสังคม คุณธรรม มีวินัย และความเป็นพลเมืองดี เช่น รู้จักแบ่งปัน เคารพกติกา ร่วมมือกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบ และแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อสังคม

สรุปได้ว่า มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการเจริญเติบโตสมวัยทางด้านน้ำหนักและส่วนสูง การมีสุขนิสัยที่เหมาะสมในการดูแลตนเอง มีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว ทั้งการทรงตัว การเคลื่อนไหวร่างกาย และการประสานงานของกล้ามเนื้อมัดเล็กและมัดใหญ่ที่เหมาะสมตามวัย รวมถึงมีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจที่เหมาะสมตามวัย สามารถแสดงออก ควบคุมอารมณ์ และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ มีพัฒนาการด้านสติปัญญา การเรียนรู้ และการสร้างสรรค์ สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ และสนใจเรียนรู้สิ่งใหม่ได้เหมาะสมตามวัย มีพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน รวมถึงความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นได้เหมาะสมตามวัย และพัฒนาการด้านสังคม คุณธรรม วินัย และความเป็นพลเมืองดี มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น มีคุณธรรม วินัย และปฏิบัติตามกฎระเบียบได้เหมาะสมตามวัย

4. การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.1 ความเป็นมาและบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาปฐมวัย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2559) ระบุว่า ในอดีตการจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะเทศบาล ดำเนินการผ่านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยใช้เงินรายได้ของเทศบาลเป็นค่าใช้จ่ายด้านบริหารจัดการ เป้าหมายคือเตรียมความพร้อมเด็กอายุ 3-5 ปี ให้พัฒนาอย่างรอบด้านทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อเข้าสู่ระดับประถมศึกษา นอกเหนือจากเทศบาล ยังมีส่วนราชการที่จัดตั้งสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย จัดศูนย์เด็กเล็ก 7,520 แห่ง กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (ปัจจุบันสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม) จัดศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด/มัสยิด 4,155 แห่ง และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) จัดการศึกษาอนุบาล 3 ขวบในโรงเรียน 2,651 แห่ง รวมทั้งสิ้น 14,326 แห่ง แม้ทุกหน่วยงานมุ่งพัฒนาเด็กวัย 3-5 ปี ให้มีความพร้อมทั้งกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา ควบคู่คุณธรรมและจริยธรรม เพื่อรองรับการเรียนระดับประถมศึกษา แต่โครงสร้างการบริหารและเอกภาพในการจัดการแตกต่างกัน ต่อมาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งเดิมอยู่กับหลายส่วนราชการได้ ถ่ายโอนภารกิจ ให้เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นหน่วยปกครองท้องถิ่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ และให้ท้องถิ่นรับผิดชอบดำเนินงานตั้งแต่ พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา ภายใต้กรอบ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยมีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทำหน้าที่สนับสนุนทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ และการพัฒนาบุคลากร

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ระบุผ่านรายงานติดตามการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติว่า การยกระดับคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องอาศัยกลไกการบริหารแบบบูรณาการระหว่างส่วนกลางกับพื้นที่ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทำหน้าที่ขับเคลื่อนคุณภาพเชิงปฏิบัติการในระดับพื้นที่ ทั้งด้านการจัดประสบการณ์ การมีส่วนร่วมของครอบครัว-ชุมชน และการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2559) ได้กำหนด มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบคลุม 6 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการ บุคลากร อาคารสถานที่/สิ่งแวดล้อม/ความปลอดภัย วิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร การมีส่วนร่วมและการสนับสนุน และเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นกรอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดบริการปฐมวัยที่มีคุณภาพตามหลักวิชาการอย่างเป็นระบบ

Bronfenbrenner (1979) ชี้ให้เห็นว่า พัฒนาการเด็กเกิดจากปฏิสัมพันธ์หลายระดับของระบบสิ่งแวดล้อม ซึ่งระดับท้องถิ่น/ชุมชน เป็นบริบทสำคัญต่อคุณภาพประสบการณ์ของเด็ก ดังนั้นบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดสภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ และความร่วมมือกับครอบครัวจึงสอดคล้องโดยตรงกับกรอบทฤษฎีระบบนิเวศการพัฒนาเด็ก

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทยได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง เดิมการจัดการศึกษาปฐมวัยอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน ซึ่งแม้จะมีวัตถุประสงค์เดียวกันในการพัฒนาเด็กวัย 3-5 ปีให้มีความพร้อมทุกด้าน แต่มีโครงสร้างการบริหารงานที่แตกต่างกัน โดยต่อมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ได้มีการถ่ายโอนภารกิจดังกล่าวให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบภายใต้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจฯ พ.ศ. 2542 โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานครอบคลุม 6 ด้าน เพื่อให้การจัดบริการมีคุณภาพตามหลักวิชาการ การยกระดับคุณภาพต้องอาศัยกลไกการบริหารแบบบูรณาการระหว่างส่วนกลางกับพื้นที่ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ขับเคลื่อนคุณภาพเชิงปฏิบัติการ

4.2 การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2559) ระบุว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) ถือเป็นหน่วยบริการพื้นฐานทางการศึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีโครงสร้างการบริหารจัดการที่ต้องยึดตาม มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ด้านสำคัญ ได้แก่ การบริหารจัดการ, บุคลากร, อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม, ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร, การมีส่วนร่วม, และการส่งเสริมเครือข่าย โดยในด้านการบริหารจัดการได้กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบหลัก เช่น ผู้อำนวยการศูนย์ฯ หรือผู้ดูแลเด็กในบทบาทหัวหน้าหน่วย ซึ่งต้องดำเนินการตามโครงสร้างอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด ทั้งในด้านการจัดสรรงบประมาณ การวางแผนงาน การจัดทำแผนปฏิบัติการ และการรายงานผลการดำเนินงาน ตลอดจนการบริหารบุคลากรและการสื่อสารกับชุมชน

วาริ ระงับทุกข์ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2563) กล่าวว่า กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีเนื้อหาหลักเกณฑ์ที่สอดคล้องกับบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีระบบ มีมาตรฐาน และมีคุณภาพตามหลักวิชาการ การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้องมีงบประมาณในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งได้รับจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด หรือจากหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

ธิดารัตน์ คำชัยวงษ์ และ เศรษฐวิวัฒน์ โชควรกุล (2565) กล่าวว่า ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการสรรหาครู/ผู้ดูแลเด็กได้ตรงตามมาตรฐานตำแหน่งและเพียงพอกับจำนวนเด็ก มีการสนับสนุนงบประมาณให้ครูได้พัฒนาความรู้ความสามารถ และมีระบบการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างต่อเนื่อง

ภูษิตา กระจ่างแสง และนิยดา เปี่ยมพิชนะ (2564) เห็นว่า การดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรสนับสนุนให้มีการประชุมร่วม ระหว่างหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อกำหนดแผนความร่วมมือ ในการขับเคลื่อนงานของศูนย์ แต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วม การติดตาม และการ

ประเมินผล ตลอดจนนำผลประเมินไปปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งดำเนินการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ความก้าวหน้าและกิจกรรมของเครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สาธารณชนรับทราบ

วรรณิตา สอนกองแดง และคณะ (2560) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ของชุมชนในการพัฒนามาตรฐานศูนย์เด็กเล็กส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กคุณภาพ โดยรวม ทำให้เกิดความความยั่งยืน จึงควรส่งเสริมการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ด้าน เป็นข้อค้นพบจากการศึกษา การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กคุณภาพโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้เห็นได้ว่า กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคี เครือข่ายพัฒนาเด็กเล็ก สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพ นำไปสู่การพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

นฤมล อุ้นคำ และคณะ (2568) กล่าวว่า ครูไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่การถ่ายทอดความรู้ เท่านั้น แต่ยังเป็นผู้จัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมและประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการทุก ด้านของเด็ก ได้จัดทำแผนการเรียนรู้ตามหลักสูตรปฐมวัย โดยจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม มุ่งส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้านผ่านการเล่นและประสบการณ์ตรง มีการติดตาม พัฒนาการรายบุคคลเพื่อปรับกิจกรรมให้เหมาะสม ดูแลด้านโภชนาการและสุขอนามัย รวมถึงการ ตรวจสุขภาพร่างกาย ฟัน และสายตาเพื่อป้องกันโรคและการบาดเจ็บ นอกจากนี้ยังจัดกิจกรรม พัฒนาทักษะทางภาษาที่หลากหลาย ฝึกการฟัง พูด สนทนา และปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ครูวางตัว เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านการพูดและการอ่าน สร้างประสบการณ์เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและ สิ่งแวดล้อม จัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่สนุกสนาน เช่น ศิลปะและ ดนตรี พร้อมทั้งร่วมมือกับผู้ปกครอง ในการเตรียมความพร้อมเด็กก่อนเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในบรรยากาศที่เป็นมิตร สร้างความต่อเนื่อง ในการพัฒนาทักษะและพฤติกรรมของเด็ก

สุจิตรา พุทธิวีวรรณ และคณะ (2566) กล่าวว่า กลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการบริหาร จัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากข้อค้นพบย่อยเป็นการส่งเสริมและยกระดับคุณภาพการจัดการศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก ด้วยการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ ยึดหลักการบริหารแบบ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ รวมถึงการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก ส่งเสริมการบริหารหลักสูตร งานวิชาการ ระบบการบริหารงานบุคคล ระบบข้อมูล สารสนเทศ ระบบการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพ กลยุทธ์การยกระดับ คุณภาพการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นำไปสู่การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้บรรลุตาม เป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพ

ธเนศพล อินทร์จันทร์ (2563) ระบุว่า แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มีดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์ ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ พัฒนาอาคาร สถานที่และสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัย แข็งแรง และเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมทั้งในและภายนอก ห้องเรียน รวมถึงจัดอัตรากำลังครูให้สอดคล้องกับจำนวนเด็ก 2) ด้านครู/ผู้ดูแลเด็ก ควรจัดหาสื่อและ อุปกรณ์ให้เพียงพอ จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับบริบทและพื้นที่ มีการนิเทศ กำกับ ติดตามอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดประสบการณ์ ตลอดจนการวัดและประเมินผลตามพัฒนาการอย่างถูกต้อง และ 3) ด้านคุณภาพเด็ก ควรจัดกิจกรรม

ส่งเสริมและดูแลสุขภาพอนามัย พัฒนาความกล้าแสดงออก การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ความคิด และการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน ให้เหมาะสมตามวัย

นฤมล อุ๋นคำ และคณะ (2567) ระบุว่า การบริหารจัดการที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเฉพาะเมื่อการบริหารจัดการเป็นระบบ โปร่งใส และมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งล้วนเป็นรากฐานสำคัญในการยกระดับมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความพึงพอใจขึ้น ขณะเดียวกัน บทบาทของครูและครูผู้ดูแลเด็กก็มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะครูผู้ดูแลเด็กที่มีความเชี่ยวชาญและมีความรับผิดชอบสูง ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ โดยเน้นการส่งเสริมพัฒนาการที่สมดุลในทุกด้าน นอกจากนี้ ด้านคุณภาพของครูผู้ดูแลเด็กยังส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินงานของศูนย์ การพัฒนาคุณภาพครูอย่างต่อเนื่องจึงเป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องพิจารณาปัจจัยอื่นประกอบด้วย เช่น โครงสร้างการบริหารจัดการและบริบทของพื้นที่ ทั้งนี้ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานที่มีคุณภาพ โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเท่านั้น หากยังเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการภายในศูนย์ และส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชนได้อีกด้วย

อัญชลี หลีกชัย (2562) ศึกษาแนวทางการพัฒนาโครงสร้างการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดอุดรธานี และเสนอโมเดลการบริหารแบบบูรณาการ โดยเน้นการมีคณะกรรมการบริหารศูนย์ที่ประกอบด้วยตัวแทนจากชุมชน ผู้ปกครอง และผู้นำท้องถิ่นควบคู่กับครูผู้ดูแลเด็ก ซึ่งช่วยสร้างระบบกำกับติดตามที่มีความใกล้ชิดและเข้าใจสภาพพื้นที่อย่างแท้จริง แนวทางดังกล่าวแตกต่างจากโครงสร้างแนวตั้งที่ใช้ในบางองค์กร โดยเสนอว่าการกระจายอำนาจภายในศูนย์ฯ เองผ่านคณะกรรมการกลุ่มย่อย (เช่น กลุ่มอนามัย, กลุ่มวิชาการ, กลุ่มกิจกรรมพิเศษ) มีส่วนช่วยให้การจัดการมีประสิทธิภาพสูงขึ้น อีกทั้งช่วยสร้างความผูกพันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับศูนย์ฯ มากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้าน โดยอาศัยโครงสร้างการดำเนินงานตามมาตรฐานที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด ทั้งในด้านการบริหารทั่วไป การบริหารบุคลากร การจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม การจัดกิจกรรมตามหลักสูตร การส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยต้องมีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม โปร่งใส และเน้นผลลัพธ์ที่ยั่งยืน ทั้งนี้ แนวคิดจากนักวิชาการต่าง ๆ ยังเน้นให้จัดการศึกษาปฐมวัยเป็นกระบวนการที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง ใช้การพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมจากฐานปฏิบัติจริง เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นฐานรากสำคัญในการวางรากฐานการศึกษาของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีบทบาทสำคัญในการเป็นกลไกหลักในการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยเฉพาะผ่านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งถือเป็นหน่วยบริการพื้นฐานที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ภายใต้หลักการกระจายอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา จัดสรรงบประมาณ พัฒนาบุคลากร ติดตามประเมินผล และเชื่อมโยงกับภาคีเครือข่ายในชุมชน การสนับสนุนในลักษณะดังกล่าวต้องมีความต่อเนื่อง และยึดหลักความเท่าเทียมและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ภายใต้การนำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

จารุณี อินทร์เพชร และกาญจนา บุญส่ง (2559) พบว่า ปัจจัยการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพผู้เรียน โดยเฉพาะมิติการจัดการเชิงระบบ การพัฒนาบุคลากร และการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งตอกย้ำบทบาทเชิงนโยบาย งบประมาณ กำกับติดตามขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อประสิทธิผลของศูนย์ฯ ในพื้นที่

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2566) สังเคราะห์หลักฐานเชิงประจักษ์พบว่า การลงทุนในช่วงปฐมวัยเป็นการลงทุนพัฒนาทุนมนุษย์ที่ให้ผลตอบแทนคุ้มค่ามาก โดยอ้างว่าเงินลงทุน 1 ดอลลาร์ให้ผลตอบแทนเฉลี่ยราว 6 เท่า (ประมาณ 6.3 ดอลลาร์) และชี้ว่าการพัฒนาทักษะและอุปนิสัยสำคัญตั้งแต่วัยต้นส่งผลต่อผลิตภาพและผลลัพธ์ระยะยาว จึงสนับสนุนให้หน่วยงานท้องถิ่น จัดสรรงบประมาณและนโยบายสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง

ณัฐกร วิทิตานนท์ (2565) อธิบายพลวัต “อำนาจท้องถิ่น” ในฐานะโครงสร้างที่กำหนดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะ ตั้งแต่วิถีกฎหมาย งบประมาณ ไปจนวัฒนธรรมการเมืองในพื้นที่ ซึ่งสะท้อนว่าความเข้มแข็งของสถาบันท้องถิ่นส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพบริการเพื่อเด็กเล็กที่อยู่ในความดูแลของ อปท

สรุปได้ว่า บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การดำเนินการในฐานะกลไกหลักที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในระดับท้องถิ่น ผ่านกระบวนการวางแผน จัดสรรทรัพยากร พัฒนาบุคลากร ติดตามประเมินผล และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการศึกษาปฐมวัยมีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการของเด็กและชุมชนในพื้นที่ และสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืนต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพในอนาคต

4.4 สภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตภาคกลาง

พื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย เป็นภูมิภาคที่มีลักษณะเฉพาะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีทั้งพื้นที่เมืองและชนบท มีอัตราการเคลื่อนย้ายของประชากรสูง มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตลอดจนความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนาอย่างชัดเจนระหว่างพื้นที่เมืองกับพื้นที่ชนบท ปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละพื้นที่ และเป็นบริบทที่ท้าทายต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงาน รวมถึงการนำมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติไปใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2567) ได้ดำเนินการศึกษาและติดตามสถานการณ์การพัฒนาเด็กปฐมวัยในระบบการศึกษาไทย พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ภาคกลางมีจุดแข็งในด้านการเข้าถึงทรัพยากรและการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ มากกว่าพื้นที่อื่น แต่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ในจังหวัดเดียวกัน โดยเฉพาะระหว่างเขตเมืองและชนบท จากการศึกษาระบุ

ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน ได้แก่ ความพร้อมของบุคลากร การสนับสนุนงบประมาณ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา

ณัฐกร วิทิตานนท์ (2565) วิเคราะห์บทบาทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในฐานะกลไกการกระจายอำนาจทางการศึกษา โดยชี้ให้เห็นว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานศึกษาที่อยู่ใกล้ตัวประชาชนมากที่สุด แต่กลับถูกมองข้ามในเชิงนโยบาย งานวิจัยพบว่าในพื้นที่ภาคกลาง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของชุมชนในระดับฐานราก แต่ยังคงขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังจากนโยบายระดับชาติ ผลการศึกษาเสนอว่า การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรเน้นการเสริมสร้างอำนาจให้กับท้องถิ่นในการตัดสินใจและจัดการศึกษาตามบริบทของแต่ละพื้นที่

ชนาภา เสมสายนธ์ (2563) ได้ศึกษาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังคงพบปัญหาในการบริหารงาน โดยปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการบริหารจัดการนั้น คือ ด้านบุคลากรในเชิงปริมาณ มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จำนวนเด็กเล็กมากกว่าจำนวนครู ส่งผลให้ขาดแคลนอัตรากำลัง และมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีจำนวนครูเกินกว่าความจำเป็นหากเทียบกับจำนวนเด็กเล็ก อีกทั้งในเชิงคุณภาพ บุคลากรส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ไม่เป็นปัจจุบัน ตลอดจนการทำงานไม่เป็นระบบ ซึ่งไม่เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ชนาภา อิ่มเงิน (2564) ได้ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ยังเผชิญปัญหาหลักทั้งด้านโครงสร้างการบริหาร งบประมาณ บุคลากร และสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนรู้ อาทิ คณะกรรมการพัฒนาศูนย์ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่อย่างแท้จริง ส่งผลให้การให้ข้อเสนอแนะและสนับสนุนการดำเนินงานมีจำกัด งบประมาณอุดหนุนและรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล แม้นำไปใช้จ่ายบริการเด็กเล็ก ค่าตอบแทน และแผนจัดซื้อครุภัณฑ์หรือซ่อมแซมทรัพย์สินได้ แต่ยังไม่เพียงพอต่อการพัฒนาอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม วัสดุครุภัณฑ์ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ บางรายการไม่สามารถเบิกได้เพราะไม่อยู่ในแผนพัฒนา ในส่วนด้านบุคลากร ครูส่วนใหญ่เป็นพนักงานจ้างของ อบต. ยังไม่ได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการ จำนวนไม่สอดคล้องกับจำนวนนักเรียน ทำให้ขาดแรงจูงใจและความมั่นคง นอกจากนี้ด้านอาคารสถานที่และความปลอดภัยยังต่ำกว่ามาตรฐาน พื้นที่คับแคบ ขาดความเป็นสัดส่วน ห้องน้ำไม่เหมาะสม พื้นที่รับประทานอาหารกับพื้นที่จัดกิจกรรมเรียนรู้ต้องใช้ร่วมกัน เครื่องเล่นกลางแจ้งชำรุดและมีไม่เพียงพอ แม้ครูพยายามปรับใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์เต็มที่ รวมถึงสภาพสังคมและครอบครัวที่ผู้ปกครองจำนวนมากออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้เด็กอยู่กับปู่ย่าตายายซึ่งเป็นผู้สูงอายุ เกิดช่องว่างการสื่อสารและความร่วมมือกับศูนย์ฯ ยิ่งซ้ำเติมข้อจำกัดในการยกระดับคุณภาพโดยรวมของศูนย์ฯ

อาภาวรรณ หนูคง และ สมสิริ รุ่งอมรรัตน์ (2558) ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาคกลาง พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานสอดคล้องตามแผนนโยบายและมาตรฐานที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด บุคลากรได้รับการพัฒนาศักยภาพ ศูนย์ได้รับงบประมาณสนับสนุนเพียงพอ และสภาพแวดล้อมผ่านเกณฑ์มาตรฐานผลดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้าเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ อบต. อย่างไรก็ตาม

รูปแบบการบริหารจัดการภายใต้สังกัดท้องถิ่น ยังไม่เป็นการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง ในเชิงร่วมรับผิดชอบ ร่วมตัดสินใจ และร่วมประเมินผลของบุคลากรและประชาชน อีกทั้งระบบบริหารจัดการยังขาดข้อมูลย้อนกลับจากผู้ปฏิบัติ เพื่อปรับปรุงแผนการทำงาน ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนยังอยู่ในระดับต่ำ โดยผู้ปกครองมักเข้าร่วมเฉพาะเมื่อศูนย์ร้องขอ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาว่าด้วยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในภาคกลางที่ชี้ว่าทุกมิติอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากขาดการวางแผนหรือออกแบบกระบวนการ ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาท และผู้ปกครองจำนวนมาก ตีความการมีส่วนร่วม ว่าเป็นเพียงการตอบสนองต่อกิจกรรมที่ศูนย์จัดทำให้ ทั้งนี้ผลสำรวจของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นยังระบุว่า ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองยังไม่เป็นไปตามนโยบาย และศูนย์จำนวนมาก ยังขาดแนวทาง/วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ที่ชัดเจน ขณะที่การพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ยึดความร่วมมือของผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีที่เกี่ยวข้อง ควรเกิดจากการกำหนดคุณลักษณะเป้าหมายร่วม วางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมประเมินผล พร้อมกันนั้น บทบาทหลักของครู/ผู้ดูแลเด็กในศูนย์ยังคงสำคัญ ตั้งแต่การจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการส่งเสริมสุขภาพ โดยผลการศึกษาพบว่า ครูผู้ดูแลเด็ก ออกแบบกิจกรรมเหมาะกับพัฒนาการ นำความรู้จากการอบรมและประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ จัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และปลอดภัย และดูแลสุขภาพเด็กอย่างเป็นระบบ สะท้อนความเป็นมืออาชีพ ที่มีความรู้ เจตคติ ค่านิยม และทักษะในการคุ้มครอง ป้องกัน และส่งเสริมพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองในภาคใต้ที่รายงานว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม และเมื่อครูมีประสบการณ์ตามหลักสูตร เด็กมีพัฒนาการผ่านเกณฑ์มาตรฐาน อย่างมีนัยสำคัญ

พงศธร ยุติธร (2563) ศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พบว่า ความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการประเมินผล เนื่องจากขาดการส่งเสริมและสนับสนุนการประเมินผลการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บุคลากรบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือในการประเมินผล ขาดรูปแบบหรือแนวทางการประเมินผลที่ชัดเจน ขาดความตรงไปตรงมาในการประเมินผล ฯลฯ รองลงมา คือการวางแผน ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ยังเห็นว่าการวางแผนเป็นสิ่งสำคัญและเป็นจุดเริ่มต้นในการกำหนดทิศทาง เป้าหมาย และวิธีดำเนินการล่วงหน้า เพื่อเป็นเส้นทางนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเป็นสิ่งแรกๆ ที่ผู้บริหารและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องคำนึงถึงเพื่อให้การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อีกทั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่มีจำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก บุคลากรบางส่วนไม่มีวุฒิการศึกษาสาขาที่เกี่ยวข้องกับปฐมวัย และขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเด็ก ซึ่งอาจส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กที่ไม่เหมาะสม และด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ซึ่งแสดงถึงการนำแผนสู่การปฏิบัติเป็นกระบวนการสำคัญของการบริหารจัดการที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินการได้ดี เนื่องจากเป็นความสามารถที่จะผลักดันการดำเนินงานทั้งหมดให้สามารถบรรลุผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ การบริหารจัดการ

จะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ต้องมีการนำแผนสู่การปฏิบัติที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมและเป็นรูปธรรมการบริหารจัดการบุคลากรเป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกันเพื่อให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมเป็นการมุ่งพัฒนาให้เด็กมีความสมบูรณ์ทุกด้านเต็มตามศักยภาพ

สรุปได้ว่า สภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตภาคกลาง มีลักษณะที่หลากหลายและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีจุดแข็งในด้านการเข้าถึงทรัพยากรและการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ แต่ยังคงมีความท้าทายในด้านความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ การพัฒนาคุณภาพบุคลากร และการสร้างความเข้มแข็งของระบบการจัดการศึกษาในระดับท้องถิ่น การเข้าใจลักษณะและความซับซ้อนของการดำเนินงานเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ในภาคกลาง รวมทั้งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการยกระดับคุณภาพการศึกษาปฐมวัยอย่างยั่งยืน

5. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2559) ได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2559 โดยปรับปรุงเนื้อหา หลักเกณฑ์ให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ตามบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีความเหมาะสมและเป็นปัจจุบันเพื่อรองรับนวัตกรรมต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด ท้องถิ่นอำเภอ ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปอย่างมีระบบ มีมาตรฐานและมีคุณภาพตามหลักวิชาการ เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กปฐมวัยภายในท้องถิ่นมีพัฒนาการสมบูรณ์ตามวัย ครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา และมีความพร้อมในการเข้าศึกษาต่อในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

ตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2559 กำหนดว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ถ่ายโอนจากส่วนราชการมายัง อปท. และที่ อปท. จัดตั้งขึ้นเอง ถือเป็นสถานศึกษา ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 18 และ มาตรา 4 ทั้งนี้ ศูนย์ฯ มีความหลากหลายในหลายมิติ ทั้งโครงสร้างการบริหาร ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุน รวมถึงด้านการพัฒนาคุณภาพ อปท. จึงต้องรับผิดชอบจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเป็นสถานศึกษาแห่งแรกที่มีคุณภาพ สามารถให้บริการด้านการศึกษาปฐมวัยอย่าง ทัวถึง ตอบสนองชุมชน และเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ตามอำนาจหน้าที่และเจตนารมณ์ของรัฐบาล ด้วยเหตุนี้ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงได้ จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ อปท. เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ ให้การดำเนินงานเป็นไปใน แนวทางเดียวกัน มีมาตรฐานและคุณภาพ โดย แบ่งมาตรฐานออกเป็น 6 ด้าน รายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัดจึงต้องรับผิดชอบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดให้มีมาตรฐานและคุณภาพตามหลักวิชาการ กฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนจากประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งนี้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงาน และด้านการบริหารงบประมาณ ดังต่อไปนี้

1) ด้านการบริหารงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทั้งศูนย์ที่ อปท. จัดตั้งเอง และศูนย์ที่ถ่ายโอนภารกิจ ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยรับโอนมาจากหลายส่วนราชการ ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และกรมการศาสนา ลักษณะความเป็นมาที่หลากหลายทำให้รูปแบบการบริหารจัดการแตกต่างกัน ดังนั้น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จึงได้กำหนดแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ อปท. เพื่อให้ดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน ครอบคลุมทั้งศูนย์ที่ถ่ายโอนและศูนย์ที่จัดตั้งเอง โดยกำหนดให้ศูนย์ที่จัดตั้งเองและศูนย์ที่รับโอนจากกรมการพัฒนาชุมชน/สปช. ปฏิบัติตาม มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ อปท. ส่วนศูนย์ที่รับโอนจากกรมการศาสนา ให้ถือปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0893.4/ว 276 ลงวันที่ 21 มกราคม 2554 เรื่อง ข้อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์อบรมเด็กก่อนระดับประถมศึกษาในศาสนสถาน ทั้งนี้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทำหน้าที่เป็นสถานศึกษาที่ดูแล อบรม จัดประสบการณ์ และ ส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กเล็กให้เหมาะสมตามวัยในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา สอดคล้องกับศักยภาพรายบุคคล ดังนั้น เวลาเรียนรู้และแนวทางจัดประสบการณ์ ต้องจัดอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม ให้สอดคล้องกับช่วงอายุ สังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กในการก้าวสู่ระดับการศึกษาที่สูงขึ้นต่อไป (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559)

2) ด้านการบริหารงบประมาณ การบริหารงบประมาณที่ใช้ในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามที่ได้รับการอุดหนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น หรือจากเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือจากเงินรายได้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นอุดหนุนงบประมาณที่ใช้ในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 7 รายการ ได้แก่ 1) เงินเดือน และเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรสำหรับหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู และครูผู้ดูแลเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ค่าตอบแทนเงินเพิ่มค่าครองชีพชั่วคราวและเงินประกันสังคม สำหรับพนักงานจ้างตำแหน่งผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ดูแลเด็ก 3) ค่าจัดการเรียนการสอน (รายหัว) 4) ทุนการศึกษาสำหรับผู้ดูแลเด็ก (กรณีที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจัดสรรให้) 5) ค่าสวัสดิการ

สำหรับหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ช่วยครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้ดูแลเด็กในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 6) อาหารเสริม (นม) และ 7) อาหารกลางวัน นอกจากนี้ ยังมีงบประมาณจากเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่พิจารณาจัดตั้งงบประมาณ สนับสนุนการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดทำแผนเสนอองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัดพิจารณา (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559)

จากแนวทางการดำเนินงานข้างต้น พบว่ามีทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถใช้เป็นกรอบในการอธิบายและสนับสนุนการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

Fayol (1917) นักบริหารชาวฝรั่งเศสพัฒนาทฤษฎีการบริหารเชิงบริหารที่ครอบคลุมระดับ องค์กรการ โดยแบ่งกิจกรรมขององค์กรออกเป็น 6 หมวด และกำหนดหน้าที่หลักของผู้บริหาร 5 ประการ ได้แก่ การพยากรณ์/วางแผน (Prévoir/Forecast-Planning) การจัดองค์การ (Organiser) การสั่งการ/อำนวยการ (Commander) การประสานงาน (Coordonner) และ การควบคุม (Contrôler) ซึ่งภายหลังมักสรุปเป็น POCCC ควบคู่กับ หลักการบริหาร 14 ประการ แนวคิดของ Fayol จึงขยายมุมมองจากการเพิ่มประสิทธิภาพแรงงานเชิงปฏิบัติการ ไปสู่ กรอบการจัดการเชิงระบบของทั้งองค์การ ที่เน้นโครงสร้าง หน้าที่ และหลักการบริหารที่สอดประสานกัน

Gulick (1937) เสนอกรอบหน้าที่ของผู้บริหารระดับสูงในรูป POSDCORB ได้แก่ Planning, Organizing, Staffing, Directing, Co-ordinating, Reporting และ Budgeting เพื่ออธิบายงาน บริหารในเชิงหน้าที่อย่างเป็นระบบ โดยกรอบดังกล่าวสะท้อนการต่อยอดจากแนวคิดคลาสสิกว่าด้วย หน้าที่การจัดการ (เช่น Fayol) และถูกใช้เป็นฐานคิดสำคัญในวงวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์อเมริกัน ร่วมสมัยของ FDR ทั้งนี้ ในบริบทการปฏิรูประบบบริหารของสหรัฐฯ ปลายทศวรรษ 1930 Gulick มี บทบาทในงานศึกษาการปรับโครงสร้างฝ่ายบริหาร (เช่น คณะกรรมการ Brownlow) ซึ่งเป็นหนึ่งใน ปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการออกกฎหมาย Reorganization Act of 1939 และการจัดตั้ง Executive Office of the President เพื่อเพิ่มขีดความสามารถเชิงสถาบันของฝ่ายบริหารท่ามกลางภารกิจรัฐที่ ขยายตัวในช่วงก่อนและระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง

Terry (1960) ให้นิยามการบริหารว่าเป็น กระบวนการจำเพาะ (Distinct Process) ที่ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การกระตุ้นให้ปฏิบัติ (Actuating) และการควบคุม ซึ่งกระทำ เพื่อกำหนดและบรรลุวัตถุประสงค์ โดยอาศัยการใช้บุคคลและทรัพยากร นิยามดังกล่าวสะท้อนมุมมองเชิง กระบวนการ (Process View) ที่เห็นบทบาทผู้บริหารในฐานะผู้จัดวางขั้นตอนการทำงานอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่กำหนดเป้าหมาย วางโครงสร้าง ขับเคลื่อนการปฏิบัติ ไปจนถึงติดตามและควบคุมผลลัพธ์ อันเป็น กรอบคิดฐานรากของวรรณกรรมการจัดการยุคคลาสสิกที่ยังคงถูกใช้อ้างอิงในงานร่วมสมัย

Weber (1922) อธิบาย ระบบราชการ ในฐานะอุดมลักษณะขององค์การสมัยใหม่ที่ตั้งอยู่บน ความมีเหตุมีผลเชิงกฎระเบียบ (Rational-Legal Authority) โดยมีลักษณะสำคัญ ได้แก่ ลำดับชั้น อำนาจที่ชัดเจน การแบ่งงานตามความชำนาญเฉพาะด้าน การใช้อำนาจและการตัดสินใจตาม กฎเกณฑ์และเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษร ความไม่เป็นส่วนตัวในการปฏิบัติหน้าที่ และการสรรหา- ความก้าวหน้าในอาชีพตามคุณสมบัติทางเทคนิค/ระบบคุณธรรม อันทำให้องค์การขนาดใหญ่ ดำเนินงานได้อย่างคาดหมายและสม่ำเสมอภายใต้กฎที่เป็นทางการ มากกว่าจะยึดโยงกับ ความสัมพันธ์ส่วนตัวหรือบารมีส่วนบุคคล

Follett (1924) มองการบริหารในฐานะกระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่น มากกว่าการควบคุมเหนือผู้อื่น โดยเน้นแนวคิด power-with แทน power-over และการบูรณาการความแตกต่าง (integration) เพื่อให้เกิดข้อสรุปร่วมในการดำเนินงาน แนวคิดดังกล่าวทำให้การบริหารถูกเข้าใจว่าเป็นการทำงานสำเร็จผ่านความร่วมมือ และเป็นฐานคิดสำคัญที่ต่อมาถูกนำไปต่อยอดสู่การบริหารแบบมีส่วนร่วมในยุคถัดมา

Roethlisberger & Dickson (1939) รายงานผลการศึกษาที่ Hawthorne Works ซึ่งชี้ให้เห็นว่าแรงจูงใจของมนุษย์ในที่ทำงานไม่ได้จำกัดอยู่เพียงสิ่งจูงใจทางวัตถุ หากแต่รวมถึงความรู้สึกมีคุณค่า การได้รับการยอมรับ ความสัมพันธ์และบรรทัดฐานในกลุ่มงาน ตลอดจนรูปแบบการกำกับดูแลของหัวหน้างาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่หล่อหลอมพฤติกรรมการทำงานและผลผลิต แนวคิดดังกล่าวทำให้การบริหารให้คุณค่าความเป็นมนุษย์มากขึ้น โดยบูรณาการมิติด้านจิตวิทยา การสื่อสาร และสังคมวิทยาองค์การ เข้ากับการออกแบบงานและการจัดการทรัพยากรมนุษย์

Maslow (1943) เสนอทฤษฎี ลำดับขั้นของความต้องการ ว่าความต้องการของมนุษย์จำแนกได้เป็น 5 ระดับ ได้แก่ กายภาพ ความปลอดภัย ความรัก/การเป็นส่วนหนึ่ง การยอมรับนับถือ และการบรรลุศักยภาพตนเอง โดยความต้องการระดับล่างมักมีอำนาจเหนือกว่า แต่บุคคลสามารถมีหลายความต้องการพร้อมกันได้

McGregor (1960) แบ่งสมมติฐานของผู้บริหารต่อธรรมชาติของมนุษย์ เป็น Theory X (มองว่าคนหลีกเลี่ยงงาน ต้องควบคุม/ลงโทษ) กับ Theory Y (มองว่าคนมีแรงจูงใจภายใน เรียนรู้ความรับผิดชอบได้) เพื่อชี้ว่าประสิทธิภาพของการบริหารถูกกำหนดโดยกรอบคิดที่ผู้บริหารยึดถือ และควรออกแบบระบบงาน/แรงจูงใจให้สอดคล้องสมมติฐานเชิงบวกตามแนว Y มากขึ้น

von Bertalanffy (1968) วางรากฐาน ทฤษฎีระบบทั่วไป (General System Theory) ที่อธิบาย ระบบเปิด ซึ่งมี Input – Process – Output – Feedback แนวคิดนี้ถูกประยุกต์สู่องค์การอย่างเป็นทางการโดย Katz & Kahn (1966) ให้มององค์การเป็นระบบเปิดที่พึ่งพาปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและต้องปรับตัวอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจนในการบริหารจัดการ พร้อมสื่อสารให้ทุกคนทราบอย่างทั่วถึง ตลอดจน มีแผนพัฒนาการศึกษาที่เป็นระบบ พร้อมทั้งกำหนดกิจกรรมและตัวชี้วัดที่ชัดเจน และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง อีกทั้งมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน พร้อมการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเหมาะสม โดยหน่วยงานต้นสังกัดมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงมีระบบการบริหารจัดการภายในที่มีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาและปรับปรุงพัฒนางานได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังส่งเสริมการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชนได้แสดงความคิดเห็น พร้อมทั้ง มีการรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอและเข้าใจง่าย และมีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง

5.2 ด้านบุคลากร

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถดำเนินงานได้อย่างมีมาตรฐานและมีคุณภาพต้องมีการบริหารจัดการด้านบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและเป็นระบบ โดยผู้บริหารจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารและหัวหน้าส่วนราชการ ที่รับผิดชอบงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ครู ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ภารโรง และพนักงานจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่อื่น ทั้งนี้เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพ ในการจัดการศึกษา อบรม เลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กเล็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยความเหมาะสมอย่างมีคุณภาพ โดยมาตรฐานด้านบุคลากร ประกอบด้วย 3 ด้านย่อย ได้แก่ ด้านมาตรฐานตำแหน่ง ด้านผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และด้านการบริหารงานบุคคล

1) ด้านมาตรฐานตำแหน่ง

เป็นการกำหนดมาตรฐานของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.1 พนักงานส่วนท้องถิ่น (หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก / ครูผู้ดูแลเด็ก / ครู) เป็นตำแหน่งหลักด้านบริหารและวิชาการของศูนย์ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องถือปฏิบัติในการคัดเลือกหรือสรรหาให้เป็นไปตามมาตรฐานตำแหน่ง โดยเฉพาะ

1.1.1 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้องมีคุณวุฒิทางการศึกษาหรือศึกษาศาสตร์สาขาอนุบาลศึกษาหรือการศึกษาปฐมวัย (หรือคุณวุฒิอื่นตามที่ ก.จ./ก.ท./ก.อบต. กำหนด) มีประสบการณ์เกี่ยวกับการดูแลพัฒนาเด็กปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 ปี และมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู โดยมีหน้าที่ดูแลกำกับบุคลากรและการดำเนินงานของศูนย์ให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงาน ครอบคลุมงานบุคลากรและการบริหารจัดการ งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร งานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน รวมถึงงานธุรการ การเงิน และพัสดุ ตลอดจนการวางแผนพัฒนาการศึกษา การประเมินและจัดทำรายงาน การพัฒนาหลักสูตร/สื่อ/นวัตกรรม/การวัดผล การจัดการเรียนและประเมินผล การปฏิบัติงานของบุคลากร ประสานความร่วมมือกับชุมชนและเครือข่าย และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

1.1.2 ครูผู้ดูแลเด็ก ต้องมีคุณวุฒิปริญญาตรีทางการศึกษาหรือศึกษาศาสตร์สาขาอนุบาลศึกษาหรือการศึกษาปฐมวัย (หรือคุณวุฒิอื่นตามเกณฑ์) และโดยหลักต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู มีหน้าที่จัดประสบการณ์เรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน ปฏิบัติงานทางวิชาการของศูนย์ จัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ประสานเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

1.1.3 ครู เป็นตำแหน่งสายวิชาชีพครูของศูนย์ โดยต้องมีคุณวุฒิตามที่กำหนด มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และผ่านเกณฑ์ประสบการณ์/การประเมินตามหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติหน้าที่หลักด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียน ปฏิบัติงาน

วิชาการ พัฒนาตนเองและวิชาชีพ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน รวมถึงศึกษา วิเคราะห์และประเมินพัฒนาการของผู้เรียนเพื่อนำไปพัฒนาการเรียนการสอน และปฏิบัติงานอื่นที่ ได้รับมอบหมาย

1.2 พนักงานจ้างตามภารกิจ และพนักงานจ้างทั่วไป (ผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์ฯ / ผู้ช่วยครู ผู้ดูแลเด็ก / ผู้ดูแลเด็ก) เป็นกำลังสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถจ้างตามความจำเป็นและความเหมาะสมภายใต้ระเบียบและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1.2.1 พนักงานจ้างตามภารกิจ ตำแหน่งผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ/หรือ ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก สามารถจ้างได้ 2 ลักษณะ คือ (1) ผู้มีคุณวุฒิ ให้กำหนดลักษณะงานและคุณสมบัติ ตามมาตรฐานตำแหน่งที่กำหนด และ (2) ผู้มีทักษะเฉพาะ ซึ่งต้องมีความรู้ความสามารถและทักษะใน งานที่จะปฏิบัติไม่น้อยกว่า 5 ปี และต้องพิสูจน์ทักษะได้ด้วยหนังสือรับรองหรือการทดสอบ/ทดลอง ปฏิบัติ

1.2.2 พนักงานจ้างทั่วไป ตำแหน่งผู้ดูแลเด็ก เพื่อปฏิบัติหน้าที่ดูแลเด็กเล็กในศูนย์ นอกจากนี้ ศูนย์อาจมีพนักงานจ้างในงานสนับสนุนอื่น เช่น ธุรการ/การเงิน/พัสดุ คนครัว ภารโรง/ทำความสะอาด และยามรักษาความปลอดภัย เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์เป็นไป อย่างเรียบร้อย ปลอดภัย และเป็นระบบ โดยการกำหนดตำแหน่งและการจ้างต้องคำนึงถึงความ จำเป็น ความเหมาะสม และสถานะทางการคลังเป็นสำคัญ

2) ด้านผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารและหัวหน้าส่วนราชการขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ดังนั้นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารและ หัวหน้าส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

2.1 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และรองนายกที่ได้รับมอบหมายให้กำกับดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการ อำนวยการและขับเคลื่อนการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด เนื่องจาก การบริหารจัดการของศูนย์จำเป็นต้องอาศัยทิศทางเชิงนโยบาย การจัดสรรทรัพยากร และระบบ กำกับติดตามที่ชัดเจน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และทิศทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และมุ่งสู่ความ ยั่งยืน ควบคู่กับการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็น ทั้งด้านบุคลากร สื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการ เพื่อยกระดับศักยภาพของศูนย์ คุณภาพการพัฒนาคณะครู คุณภาพครู สภาพแวดล้อม งานวิชาการ และกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักการพัฒนาเด็กปฐมวัย นอกจากนี้ ผู้บริหารยังควรส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้และกิจกรรม สำหรับเด็ก พ่อแม่ และผู้ปกครอง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย พร้อมทั้ง สนับสนุนการเสริมสร้างความรักความอบอุ่นและความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน การดำเนินงานของศูนย์ให้มีประสิทธิภาพยังต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างบุคลากรภายในศูนย์และ เครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยในพื้นที่ ผู้บริหารจึงควรส่งเสริมการประสานงานและการทำงาน ร่วมกันอย่างเป็นระบบ รวมถึงการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการและการพัฒนาศูนย์

โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน สุดท้าย ผู้บริหารมีหน้าที่กำกับ ติดตาม และดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน ตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

2.2 ผู้บริหารและหัวหน้าส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รองปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารการศึกษา รวมถึง นักบริหารการศึกษา นักวิชาการศึกษา และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสู่การปฏิบัติ โดยจัดทำแผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ควบคู่กับการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการพัฒนาบุคลากร การจัดหาสื่อ หนังสือ นิทาน วัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์ เครื่องเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ตลอดจนการปรับปรุงซ่อมแซมหรือก่อสร้างอาคารเรียน อาคารประกอบ การจัดสภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์ และแหล่งเรียนรู้ภายในศูนย์ นอกจากนี้ยังต้องสำรวจความต้องการของชุมชนเพื่อประกอบการจัดตั้ง ย้ายหรือรวม และยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พร้อมจัดทำประกาศที่เกี่ยวข้องเสนอผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลงนามตามกระบวนการ ในด้านระบบบริหารจัดการ ควรกำหนดโครงสร้างการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชัดเจน ระบุหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากร และพัฒนาระบบสารสนเทศทางการศึกษาของศูนย์เพื่อใช้ในการวางแผนและติดตามผลอย่างเป็นระบบ ขณะเดียวกันต้องควบคุม กำกับ และดูแลการดำเนินงานของศูนย์ให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน รวมถึงแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและจัดทำระเบียบว่าด้วยการดำเนินงานของศูนย์เพื่อเสนอผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาเห็นชอบและลงนามสุดท้ายควรดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาของศูนย์ให้เป็นไปตามมาตรฐาน พร้อมรายงานผลและข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้พัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

3) ด้านการบริหารงานบุคคล

3.1 การกำหนดอัตราบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกำหนดให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีหัวหน้าศูนย์ 1 อัตรา และมีครูผู้ดูแลเด็กตามสัดส่วนครูต่อนักเรียน 1:10 (หากมีเศษตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปเพิ่มครูได้อีก 1 คน) โดยจัดเด็กห้องละไม่เกิน 20 คนหรือเหมาะสมตามพื้นที่ กรณียังไม่มีหัวหน้าศูนย์ให้คัดเลือกครูที่เหมาะสมรักษาการ และกรณีไม่มีข้าราชการ/พนักงานส่วนท้องถิ่นในตำแหน่งครูสามารถแต่งตั้งผู้ช่วยหัวหน้าศูนย์ที่เป็นพนักงานจ้างตามภารกิจได้ ส่วนพนักงานจ้างตำแหน่งอื่นให้พิจารณาตามความจำเป็น ระเบียบที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงสถานะการคลังเป็นสำคัญ

3.2 การประเมินผลการปฏิบัติงาน ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกตำแหน่งในศูนย์ตามหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่น โดยยึดความเป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และนำผลประเมินไปใช้ประกอบการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน ค่าตอบแทน เงินรางวัล รวมถึงการต่อสัญญาจ้างพนักงานจ้างให้เป็นไปตามมาตรฐานและหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

3.3 การพัฒนาบุคลากรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทางการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์วิชาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยควรได้รับการ

พัฒนาไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมงต่อปีการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาและการดูแลเด็กปฐมวัย

จากแนวทางการดำเนินงานข้างต้น พบว่ามีทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถใช้เป็นกรอบในการอธิบายและสนับสนุนการดำเนินงานด้านบุคลากร ดังนี้

Smith (2009) นำเสนอแนวคิดการบริหารทรัพยากรบุคคลที่เน้นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผน การสรรหา การพัฒนาบุคลากร การนิเทศ และการประเมินผล โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการวางแผนเชิงกลยุทธ์ทรัพยากรบุคคล การสร้างระบบการปฐมนิเทศ และการพัฒนาครูที่เลี้ยง ตลอดจนการจัดการสัญญาจ้างและประเด็นทางกฎหมาย

Glickman, Gordon, & Ross-Gordon (2018) เสนอแนวคิดการนิเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนาครูผ่านกระบวนการสะท้อนความคิด การสังเกตการสอน และการให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์ โดยเน้นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาและการพัฒนาความเป็นผู้นำในตัวครู

Darling-Hammond, Hyster, & Gardner, M. (2017) นำเสนอแนวคิดการพัฒนาวิชาชีพครูที่ยั่งยืนและมีคุณภาพ โดยเน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ การฝึกอบรมที่เข้มข้น การสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญ และการเชื่อมโยงกับการปฏิบัติในห้องเรียน ตลอดจนการประเมินผลการพัฒนาที่สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

Castetter & Young (2000) เสนอกรอบแนวคิดการบริหารทรัพยากรบุคคลแบบระบบที่ครอบคลุมการวางแผนกำลังคน การสรรหา การคัดเลือก การพัฒนา การรักษาไว้ และการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยเน้นการสร้างสอดคล้องระหว่างเป้าหมายองค์กรกับความต้องการของบุคลากร

Sergiovanni & Green (2015) นำเสนอแนวคิดการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผ่านการพัฒนาค่านิยมร่วม การสร้างวิสัยทัศน์ และการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเน้นความสำคัญของการสร้างความผูกพันและความภาคภูมิใจในวิชาชีพครู

Noe, Hollenbeck, Gerhart, & Wright (2019) เสนอแนวคิดการบริหารทรัพยากรบุคคลในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเน้นการใช้ข้อมูลเชิงวิเคราะห์ในการตัดสินใจ การพัฒนาทักษะดิจิทัล การสร้างความผูกพันของพนักงาน และการจัดการความหลากหลายในที่ทำงาน

Stronge (2018) นำเสนอแนวคิดการประเมินครูแบบองค์รวมที่รวมการสังเกตการสอน การประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การประเมินตนเอง และการประเมินจากหลายแหล่ง โดยเน้นการใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนามากกว่าการลงโทษ

Yukl & Gardner (2020) อธิบายว่า ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลต้องปรับพฤติกรรมและแนวทางการนำให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความไม่แน่นอน รวมถึงบทบาทผู้นำในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง/นวัตกรรม ผ่านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การเสริมพลังทีมงาน และการส่งเสริมการเรียนรู้ขององค์การอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การดำเนินงาน ด้านบุคลากร หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการวางแผนกำหนด อัตรากำลังครูและบุคลากรอย่างเพียงพอและเหมาะสม พร้อมทั้งมีการสรรหาบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน โดยพิจารณาจากความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ นอกจากนี้ยังมีการจัดทำแผนพัฒนา บุคลากรประจำปีที่ชัดเจน สอดคล้องกับสายงานและความต้องการพัฒนาของแต่ละบุคคล รวมทั้งมีการนิเทศ ติดตาม และให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอและสร้างสรรค์ อีกทั้งบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในการจัดการศึกษาปฐมวัย มีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรม โปร่งใส และนำผลการประเมินไปใช้ ประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากร ตลอดจนมีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรมีความสุขและความผูกพันต่อการปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.3 ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทำหน้าที่เป็นสถานศึกษาและพื้นที่พัฒนาเด็กปฐมวัยในการจัด ประสิทธิภาพและส่งเสริมการเรียนรู้ การก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคาร สถานที่ รวมถึงการจัด ภูมิทัศน์ ทั้งภายในและภายนอกอาคาร ต้องคำนึงถึงความมั่นคงแข็งแรง ความถูกสุขลักษณะ เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับเด็กเล็ก เพื่อเกื้อหนุนพัฒนาการและสุขภาพของเด็ก และสร้างความ มั่นใจ ไว้วางใจแก่ผู้ปกครอง การพัฒนาอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ที่ได้มาตรฐานมีส่วนส่งเสริมคุณภาพเด็กโดยตรง การจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ ช่วยป้องกันและลดการแพร่โรคติดต่อ ลดความเสี่ยงอุบัติเหตุ เสริมความปลอดภัย และฝึกสุขนิสัยที่ ถูกต้อง ซึ่งเป็นพื้นฐานสู่การเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องให้ ความสำคัญต่อการก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคารและสถานที่สำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก โดยแบ่งกรอบการดำเนินงานเป็น 3 ด้านย่อย ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ด้าน สิ่งแวดล้อม และด้านความปลอดภัย รายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ด้านอาคารสถานที่

1.1 สถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรอยู่ในพื้นที่ที่มีขนาดเหมาะสม และไม่อยู่ในพื้นที่ เสี่ยงอันตราย หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ควรมีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุตามมาตรฐานความจำเป็น และเหมาะสม ไม่ควรอยู่ใกล้ถนน หรือใกล้ทางรถไฟ โดยเฉพาะที่มีการจราจรคับคั่ง หากมีความ จำเป็นต้องสร้างอาคารให้ห่างจากแนวถนนไม่น้อยกว่า 20 เมตร และมีรั้วเพื่อป้องกันอันตราย โดยพื้นที่ก่อสร้างควรเป็นพื้นที่สามารถรับน้ำหนักอาคารได้อย่างปลอดภัย และเป็นพื้นที่ที่น้ำท่วมไม่ถึงกรณีที่มีอาคารเดิมอยู่แล้ว แต่มีสภาพเสี่ยงไม่เหมาะสมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพิจารณา ตั้งงบประมาณเพื่อปรับปรุง พัฒนาให้เหมาะสม

1.2 อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรเป็นอาคารชั้นเดียว หากเป็นอาคาร 2 ชั้นขึ้นไป ต้องมีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัย และอัคคีภัยที่อาจเกิดขึ้น และความสูงของห้องจากพื้นถึง เพดานไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร

1.3 ประตูทางเข้า-ออกจากตัวอาคารควรมีอย่างน้อย 2 ทาง มีความกว้างที่สามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากตัวอาคารได้สะดวกหากเกิดอุบัติเหตุ หรือภาวะฉุกเฉินต่าง ๆ

1.4 ประตู - หน้าต่าง ต้องมีความแข็งแรง อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี มีขนาด และจำนวนเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของห้อง ความสูงของขอบหน้าต่าง ควรสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 80.00 เซนติเมตร นับจากพื้น และหน้าต่างมีความกว้างและความสูงไม่น้อยกว่า 1 เมตร เพื่อให้เด็กมองเห็นสิ่งแวดล้อมได้กว้างและชัดเจน ไม่ควรมีสิ่งกีดขวางใด ๆ มาปิดกั้นช่องทางลมและแสงสว่าง

1.5 บันได ไม่ลาดหรือชันเกินไป ควรมีความกว้างแต่ละช่วงไม่น้อยกว่า 1 เมตร ลูกตั้งของบันไดสูงไม่เกิน 17.5 เซนติเมตร ลูกนอนกว้างไม่น้อยกว่า 20 เซนติเมตร บันไดทุกชั้นต้องมีลูกกรง และราวบันได มีขนาดเหมาะสมกับมือเด็ก และระยะห่างของลูกกรง ต้องไม่เกิน 17 เซนติเมตร ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นสำคัญ เช่น ปิดกั้นช่องบันได และช่องลูกกรงบันได (ช่องที่เป็นช่วงอันตรายอยู่ระหว่าง 9-23 เซนติเมตร)

1.6 พื้นที่ใช้สอยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องสะอาด ปลอดภัย และเพียงพอต่อการเรียนรู้ การเล่น การรับประทานอาหาร และการนอน โดยจัดให้เป็นสัดส่วนแยกจากห้องครัว ห้องส้วม และพื้นที่พักเด็กป่วย พร้อมมีพื้นที่เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตรต่อเด็ก 1 คน (หากแยกห้องไม่ได้สามารถใช้ห้องอเนกประสงค์ร่วมกันต่างเวลาได้) พื้นที่นอนต้องอากาศถ่ายเท ระบาย แสงเหมาะสม เครื่องนอนสะอาดเป็นรายบุคคลและดูแลทำความสะอาดสม่ำเสมอ ส่วนพื้นที่เล่นและห้องส่งเสริมพัฒนาการต้องพื้นไม่ลื่นไม่ชื้น จัดวางอุปกรณ์มั่นคงและป้องกันมุมแหลมคม พื้นที่รับประทานอาหารต้องโปร่งสะอาด มีอุปกรณ์เหมาะกับเด็กและทำความสะอาดเป็นประจำ ขณะที่ห้องครัวควรแยกห่างจากเด็ก จัดทำอาหารถูกสุขลักษณะ ระบายอากาศดี และมีมาตรการป้องกันอันตรายจากของมีคมและถังแก๊ส ศูนย์ควรมีห้อง/มุมปฐมพยาบาลเป็นสัดส่วนพร้อมเวชภัณฑ์ และจัดพื้นที่ทำความสะอาดร่างกายเด็กอย่างเหมาะสม สำหรับห้องส้วมต้องแยกชาย-หญิง เฉลี่ย 1 ที่ต่อเด็ก 10-12 คน ปลอดภัย พื้นไม่ลื่น ประตูไม่มีกลอนและไม่อยู่ในจุดลับตา สุดทำยสิ่งปฏิกูลต้องเก็บในภาชนะปิดมิดชิดและนำออกทิ้งทุกวัน

2) ด้านสิ่งแวดล้อม

2.1 ภายในอาคาร ควรมีแสงสว่างจากธรรมชาติ สม่ำเสมอทั่วทั้งห้อง เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก เช่น มีแสงสว่างเพียงพอ เหมาะสม (ไม่น้อยกว่า 200 ลักซ์) ในการอ่านหนังสือได้อย่างสบายตา ไม่ควรให้เด็กอยู่ในห้องที่ใช้แสงสว่างจากไฟฟ้าต่อเนื่องนานกว่า 2-3 ชั่วโมง เพราะจะทำให้เกิดภาวะเครียดและมีผลถึงฮอร์โมนการเติบโตของเด็ก โดยเสียงต้องอยู่ในระดับไม่ดังเกินไป นอกจากนี้ อาคารควรตั้งอยู่ในบริเวณที่ระดับเสียงเหมาะสม มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยมีพื้นที่ของหน้าต่าง ประตู และช่องลม รวมกันแล้วไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของพื้นที่ห้อง กรณีที่เป็นห้องกระจกหรืออยู่ในบริเวณโรงงานที่มีมลพิษ ต้องมีเครื่องฟอกอากาศ และมีเครื่องปรับอากาศอย่างเหมาะสม บริเวณศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นเขตห้ามสูบบุหรี่ตามกฎหมาย

2.2 ภายนอกอาคาร ควรมีรั้วกั้นบริเวณให้เป็นสัดส่วน เพื่อความปลอดภัยของเด็ก และควรมีทางเข้า - ออก ไม่น้อยกว่า 2 ทาง กรณีมีทางเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร มีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุขฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงที่รบกวน มีการจัดระบบสุขาภิบาล การระบายน้ำ การระบายอากาศ และการจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่ปล่อยให้แหล่งเพาะ หรือแพร่เชื้อโรคโดยเฉพาะต้องกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

2.3 พื้นที่เล่นกลางแจ้ง ต้องมีพื้นที่เล่นกลางแจ้ง เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตร ต่อจำนวนเด็ก 1 คน โดยจัดให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย และมีจำนวนเพียงพอกับเด็ก ควรเป็นพื้นสนามหญ้า ดิน หวาย หรือวัสดุที่อ่อนนุ่ม ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้มี ที่เล่นกลางแจ้ง เป็นการเฉพาะ หรือในสถานที่อื่น ๆ ได้ ควรปรับใช้ในบริเวณที่ร่มแทน โดยมีพื้นที่ตามเกณฑ์กำหนดหรืออาจจะจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับเด็กในสถานที่อื่น ๆ ที่เหมาะสม เช่น ในบริเวณลานวัด หรือในสวนสาธารณะในกรณีที่นำเด็กออกไปเล่นนอกศูนย์ จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัย และการดูแลอย่างใกล้ชิดเป็นสิ่งสำคัญ โดยให้เด็กมีกิจกรรมกลางแจ้งอย่างน้อย 1 ชั่วโมง ในแต่ละวัน

2.4 ระเบียง ต้องมีความกว้างของระเบียงไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร หากมีที่นั่งตามระเบียง ต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.75 เมตร ขอบระเบียงต้องสูงจากที่นั่งไม่น้อยกว่า 70.00 เซนติเมตร กรณีที่มีอาคารสูง 2 ชั้นขึ้นไป ควรมีลูกกรงกั้นเพื่อความปลอดภัยของเด็ก นอกจากนี้ควรตรวจสอบสภาพความคงทน แข็งแรง และสภาพการใช้งานให้ปลอดภัยสำหรับเด็กอยู่เสมอ

3) ด้านความปลอดภัย

3.1 มาตรการป้องกันความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรครอบคลุมทั้งความปลอดภัยด้านไฟฟ้า อัคคีภัย อุบัติเหตุ และสุขอนามัย โดยติดตั้งระบบรักษาความปลอดภัยหรือเครื่องตัดไฟภายในอาคาร จัดให้มีถังดับเพลิงอย่างน้อย 1 เครื่องต่อพื้นที่ 150 ตารางเมตร ติดตั้งสูงจากพื้นถึงหัวถังไม่เกิน 1.50 เมตร และตรวจสอบให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงติดตั้งปลั๊กไฟสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตรหรือมีฝาครอบป้องกันเด็กและหลีกเลี่ยงการใช้สายไฟต่อพ่วง เสี่ยงใช้วัสดุและอุปกรณ์ที่ไม่แตกหักง่ายหรือแหลมคม จัดตู้ยาและเวชภัณฑ์ไว้ในที่สูงและปลอดภัย พื้นมือเด็ก จัดวัสดุกันลื่นในพื้นที่เสี่ยงลื่น เช่น ห้องน้ำและห้องส้วม พร้อมเก็บสารเคมีและน้ำยาทำความสะอาดให้พื้นมือเด็กและดูแลความสะอาดอย่างต่อเนื่อง บริเวณรอบอาคารต้องปลอดจากหลุม บ่อน้ำ หรือเศษวัสดุอันตราย และหลีกเลี่ยงการปลูกต้นไม้มีหนาม จัดระบบล็อกประตูเข้า-ออกและมีสัญญาณเรียกที่หน้าประตู โดยเฉพาะห้องครัวควรมีประตูที่เด็กเข้าไม่ได้ ติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันพาหะนำโรค เช่น มุ้งลวด และกำหนดมาตรการดูแลสุขอนามัย รวมทั้งจัดตู้หรือชั้นเก็บเสื้อผ้าและอุปกรณ์ให้แข็งแรงเหมาะกับเด็ก และแยกเก็บสิ่งของอันตรายให้พื้นมือเด็ก หากมีบริการรถรับส่ง ต้องกำหนดมาตรการความปลอดภัยด้านสภาพรถ การตรวจสอบสภาพรถ การตรวจสอบรายชื่อเด็ก ความปลอดภัยในการขับขี่ ความประพฤติพนักงานขับรถ และแนวปฏิบัติของครูผู้ควบคุมเด็กประจำรถอย่างชัดเจน

3.2 มาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉินและอันตรายต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยจัดให้มีการฝึกซ้อมป้องกันอุบัติภัยไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง และพัฒนาศักยภาพบุคลากรผ่านการอบรมด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การป้องกันอุบัติภัย และการรับมือภาวะเจ็บป่วยฉุกเฉินของเด็ก นอกจากนี้ควรจัดให้มีโทรศัพท์พร้อมหมายเลขฉุกเฉินของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานีตำรวจ หน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และโรงพยาบาล

เพื่อให้ติดต่อกันได้ทันทั่วทั้งที่ รวมทั้งมีอุปกรณ์และเครื่องมือสำหรับปฐมพยาบาลประจำศูนย์ ควบคู่กับการจัดทำสมุดบันทึกข้อมูลสุขภาพและพัฒนาการของเด็กเพื่อใช้ประกอบการดูแลเมื่อเกิดเหตุจำเป็น ศูนย์ควรกำหนดมาตรการรับ-ส่งเด็กในภาวะฉุกเฉินให้ชัดเจน มีแผนและแนวทางปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินกับเด็กที่ต้องช่วยเหลือเร่งด่วน และดำเนินการสำรวจ ประเมิน พร้อมจัดการจุดเสี่ยงของอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องเพื่อลดโอกาสเกิดอันตราย

จากแนวทางการดำเนินงานข้างต้น พบว่ามีทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถใช้เป็นกรอบในการอธิบายและสนับสนุนการดำเนินงานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ดังนี้

Olds (2001) นำเสนอหลักการออกแบบสิ่งแวดล้อมทางกายภาพสำหรับเด็กปฐมวัยที่เน้นความปลอดภัย ความสวยงาม และการส่งเสริมพัฒนาการ โดยมุ่งเน้นการสร้างพื้นที่ที่มีความยืดหยุ่นปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก รวมถึงการคำนึงถึงมาตราส่วนที่เหมาะสมกับเด็ก การใช้แสงธรรมชาติ และการออกแบบที่เชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ในร่มและกลางแจ้ง

Greenman (2005) พัฒนาแนวคิดที่มองสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเป็น "ครูคนที่สาม" ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยเน้นการจัดสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นความอยากรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และการสำรวจของเด็ก ผ่านการออกแบบพื้นที่ที่หลากหลาย มีการใช้วัสดุธรรมชาติ และสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นเหมือนบ้าน

Maxwell (2007) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพต่อพฤติกรรมและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย พบว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านสมรรถนะของเด็ก โดยเฉพาะด้านความรู้คิดและสังคม รวมถึงตัวชี้วัดเชิงการรับรู้ตนเอง และพบว่าเด็กเล็ก (กลุ่ม 3 ปี) ได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพมากกว่ากลุ่ม 4 ปี

Curtis & Carter (2015) นำเสนอแนวทางการออกแบบสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างพื้นที่ที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบองค์รวม โดยมุ่งเน้นการสร้างพื้นที่ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ชีวิตของเด็ก การใช้วัสดุธรรมชาติ การสร้างพื้นที่สำหรับกิจกรรมที่หลากหลาย และการออกแบบที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

สรุปได้ว่า การดำเนินงาน ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องมีอาคารเรียนและสิ่งก่อสร้างที่มั่นคงแข็งแรง ได้มาตรฐาน และเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย อีกทั้งมีสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่สะอาด เป็นระเบียบ ร่มรื่น ปลอดภัย และส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน พร้อมทั้งจัดมุมประสบการณ์การเรียนรู้ภายในศูนย์ที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกด้านของพัฒนาการ และมีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอและปลอดภัยต่อเด็ก นอกจากนี้ ยังมีระบบดูแลรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนมาตรการป้องกันภัยและแผนเผชิญเหตุฉุกเฉินที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของศูนย์และครอบคลุมทุกมิติ ควบคู่กับการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินสภาพอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถนำผลไปปรับปรุงแก้ไขได้ทันทั่วทั้งที่ ในทำนองเดียวกัน ห้องน้ำห้องสุขาควรสะอาด ถูกสุขลักษณะเพียงพอต่อจำนวนเด็ก และมีขนาดเหมาะสมกับวัย สุกท้าย ต้องมีการจัดการขยะและของเสียอย่างถูกสุขลักษณะอยู่เสมอ

5.4 ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็กอายุ 2-5 ปี เป็นภารกิจสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เด็กได้รับการดูแลและการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยและศักยภาพ โดยมุ่งส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการอย่างรอบด้านทั้งร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา พัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะและสมรรถนะตามวัยผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสม ส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพ พร้อมทั้งช่วยแบ่งเบาภาระผู้ปกครองในการเลี้ยงดูให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต บริบท และวัฒนธรรมของชุมชน ตลอดจนเสริมสร้างความรัก ความเอื้ออาทรของครอบครัว ชุมชน และสังคมท้องถิ่น

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นสถานศึกษาและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 4 และมาตรา 18 จึงต้องใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มาเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐาน ดังต่อไปนี้

1. ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยคือการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี (5 ปี หมายถึง อายุ 5 ปี 11 เดือน 29 วัน) บนฐานของการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม-วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจจากทุกคน เพื่อวางรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กเติบโตสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และก่อให้เกิดคุณค่าทั้งต่อตนเองและสังคม

2. หลักการ

เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการอบรมเลี้ยงดู การส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยอาศัยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู หรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ ทั้งนี้การดำเนินงานควรยึดหลักการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกกลุ่ม เน้นเด็กเป็นสำคัญโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตตามบริบทชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย พัฒนาเด็กแบบองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ช่วยให้เด็กดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพ

3. การบูรณาการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำขึ้น โดยหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 เป็นแนวทางโดยการบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของสังคม ประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาขึ้นมาโดยการศึกษาจากภูมิสังคม ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาประกอบเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน

4. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย อายุ 2 ปี

เด็กปฐมวัยอายุ 2 ปี ควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ ร่างกายเจริญเติบโต สมวัยและมีสุขนิสัยที่ดี สามารถใช้วัยระต่าง ๆ ได้อย่างประสานสัมพันธ์ มีจิตใจร่าเริงเบิกบานและแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมตามวัย รับรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ดี ช่วยเหลือตนเองได้ตามวัย ใช้ภาษาเพื่อสื่อสารได้เหมาะสม และมีความสนใจใฝ่รู้ต่อสิ่งต่าง ๆ รอบข้าง

5. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 3- 5 ปี

เด็กอายุ 3-5 ปีควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ ร่างกายเจริญเติบโตสมวัยและมีสุขนิสัยที่ดี มีกล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้งานได้คล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์ มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข มีคุณธรรมและจริยธรรม ชื่นชมและกล้าแสดงออกด้านศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย สามารถช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมตามวัย รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความเป็นไทย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตามเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เหมาะสมตามวัย คิดและแก้ปัญหาได้ตามวัย มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้พร้อมทักษะในการแสวงหาความรู้

6. คุณลักษณะตามวัย

6.1 คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 2 ปี

เด็กอายุ 2 ปีมีพัฒนาการที่ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องในทุกด้าน โดยด้านร่างกายสามารถวิ่งได้คล่องขึ้นและเดินถอยหลังได้ เดินขึ้น-ลงบันไดเองโดยวางเท้าทั้งสองข้างบนขั้นเดียว (และจะเริ่มสลับเท้าขึ้นบันไดได้เมื่ออายุย่าง 3 ปี) ขณะเดียวกันเริ่มใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กได้ดีขึ้น เช่น หยิบของชิ้นเล็ก ๆ ได้แม้ยังหลุดมือง่าย และจับดินสอแท่งใหญ่ด้วยนิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือ ด้านอารมณ์-จิตใจสามารถแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด รู้สึกดีกับตนเองเมื่อได้รับการยอมรับหรือชมเชย และเริ่มมีความเป็นตัวของตัวเอง ด้านสังคมเริ่มเล่นร่วมกับผู้อื่นแม้ยังต่างคนต่างเล่น แต่มีแนวโน้มเล่นเป็นกลุ่มมากขึ้น พยายามช่วยเหลือตนเองเรื่องการแต่งตัว รู้จัก “ขอ” และเริ่มรู้จัก “ให้” รวมถึงเริ่มรู้จักรอคอยและมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ส่วนด้านสติปัญญาสามารถจดจ่อกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้นานประมาณ 3-5 นาที ชอบดูหนังสือภาพ ชอบฟังบทกลอน นิทาน และคำคล้องจอง สนใจค้นคว้า-สำรวจสิ่งต่าง ๆ เริ่มตั้งคำถามว่า “อะไร” สนใจสิ่งรอบตัว และสามารถวางของซ้อนกันได้ประมาณ 4-6 ชั้น

6.2 คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 3 ปี

เด็กอายุ 3 ปีมีพัฒนาการเด่นชัดขึ้นในทุกด้าน โดยด้านร่างกายสามารถกระโดดขึ้น-ลงอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลด้วยมือและลำตัว เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้ และเริ่มเขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ ด้านอารมณ์-จิตใจสามารถแสดงอารมณ์ตามความรู้สึก ชอบทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้รับคำชม และมีความกลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดลดลง ด้านสังคมเริ่มรับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของชนิดเดียวกันแต่ต่างคนต่างเล่น) เล่นสมมติได้ และรู้จักรอคอยมากขึ้น ส่วนด้านสติปัญญาสามารถสำรวจสิ่งที่เหมือนและต่าง บอกชื่อตนเองได้ ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา สนทนาโต้ตอบหรือเล่าเรื่องเป็นประโยคสั้น ๆ สนใจนิทานและเรื่องราวต่าง ๆ

ร้องเพลง ท่องคำกลอนหรือคำคล้องจองพร้อมแสดงท่าทางเลียนแบบ รู้จักใช้คำถามว่า “อะไร” สร้างผลงานอย่างง่ายตามความคิดของตนเอง และแสดงความอยากรู้อยากเห็นต่อสิ่งรอบตัว

6.3 คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 4 ปี

เด็กอายุ 4 ปีมีพัฒนาการที่ชัดเจนและหลากหลายมากขึ้น โดยด้านร่างกายสามารถกระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลด้วยมือทั้งสอง เดินขึ้น-ลงบันไดสลับเท้าได้ เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบและตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้ อีกทั้งมีความกระฉับกระเฉงและไม่ชอบบอญ่ิ่ง ด้านอารมณ์-จิตใจเริ่มแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมในบางสถานการณ์ ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น ชอบท้าทายผู้ใหญ่ และต้องการผู้ฟังหรือความสนใจจากคนรอบข้าง ด้านสังคมสามารถแต่งตัวเองและไปห้องส้วมเอง เล่นร่วมกับผู้อื่นได้ รอคอยตามลำดับก่อน-หลัง แบ่งปันสิ่งของ และเก็บของเล่นเข้าที่ไว้ ส่วนด้านสติปัญญาสามารถจำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 บอกชื่อ-นามสกุลของตนเองได้ พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังได้รับคำชี้แนะ สนทนาโต้ตอบหรือเล่าเรื่องเป็นประโยคต่อเนื่อง สร้างผลงานอย่างสร้างสรรค์ตามความคิดของตนเองโดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น และเริ่มรู้จักใช้คำถามว่า “ทำไม”

6.4 คุณลักษณะตามวัยเด็กอายุ 5 ปี

เด็กอายุ 5 ปีมีความพร้อมและความมั่นคงในพัฒนาการมากขึ้น โดยด้านร่างกายสามารถปฏิบัติกิจกรรมทางกายได้อย่างคล่องแคล่วและมั่นคง ด้านอารมณ์-จิตใจสามารถแสดงอารมณ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น และมีความยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลดลง ด้านสังคมสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง เล่นหรือทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน มีมารยาทงามและมีจิตอาสา ส่วนด้านสติปัญญาสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์ผลงานได้ตามศักยภาพ

7. การจัดประสบการณ์

7.1 การจัดประสบการณ์เด็กอายุ 2 ปี

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ 2 ปีมุ่งให้เด็กเรียนรู้จากการเล่นและการทำกิจกรรมผ่านประสบการณ์ตรง เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยควรยึดหลักการดูแลให้เด็กมีสุขภาพดีและปลอดภัย สร้างปฏิสัมพันธ์ที่อบอุ่นเป็นมิตร จัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ความต้องการ และพัฒนาการตามวัย จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยเอื้อต่อการเรียนรู้ ประเมินการเจริญเติบโตและพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง และประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา ทั้งนี้ แนวทางการจัดประสบการณ์ควรตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางร่างกายและจิตใจ สร้างบรรยากาศแห่งความรัก ความอบอุ่นและความมั่นคงทางอารมณ์ จัดกิจกรรมให้เด็กได้เลือกและลงมือทำจริง เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการเคลื่อนไหว เปิดโอกาสให้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมอย่างหลากหลาย จัดสถานที่และอุปกรณ์ที่สะอาดปลอดภัยเหมาะสมกับวัย พร้อมใช้การสังเกตติดตามพัฒนาการอย่างสม่ำเสมอและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการจัดประสบการณ์ให้เด็ก

7.2 การจัดประสบการณ์เด็กอายุ 3 - 5 ปี

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปีควรจัดในรูปแบบกิจกรรมบูรณาการ ผ่านการเล่นและกิจกรรมการเรียนรู้ 6 กิจกรรม โดยไม่จัดเป็นรายวิชา เพื่อให้เด็กเรียนรู้จาก ประสบการณ์ตรงและพัฒนาความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ควรยึดหลักการจัดการเรียนรู้ผ่านการเล่น โดยเน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทสังคม ให้ความสำคัญทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ จัดการประเมินพัฒนาการเป็นกระบวนการต่อเนื่องควบคู่ กับการจัดประสบการณ์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน โดยแนวทางการจัด ประสบการณ์ควรสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและระดับพัฒนาการของเด็ก เปิดโอกาสให้ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 จัดกิจกรรมแบบบูรณาการที่ช่วยให้เด็กสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จัดบรรยากาศอบอุ่นมีความสุขเพื่อเอื้อต่อปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และเชื่อมโยงเด็กกับสื่อและแหล่งเรียนรู้ ที่หลากหลายในบริบทชุมชน ควบคู่กับการปลูกฝังนิสัยที่ดี ทักษะชีวิต และคุณธรรมจริยธรรมอย่าง ต่อเนื่อง รวมถึงจัดประสบการณ์ทั้งแบบวางแผนล่วงหน้าและเกิดจากสถานการณ์จริง พร้อมศึกษา รวบรวมข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อใช้พัฒนาเด็กและสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียน

8. การบริหารงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

แบ่งออกเป็น 11 ด้าน ดังนี้

8.1 ด้านหลักสูตร หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับอายุ 2 ปี และระดับอายุ 3-5 ปี โดยควรพัฒนาให้สอดคล้องกับ ธรรมชาติของเด็กและการจัดประสบการณ์เรียนรู้ รวมทั้งตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ เศรษฐกิจ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงควรศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ควบคู่กับการศึกษาข้อมูลเด็กและครอบครัว สภาพปัจจุบัน บริบทสังคม ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อนำมาจัดทำ หลักสูตรของศูนย์โดยกำหนดปรัชญา อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ สาระการเรียนรู้รายปี การจัดประสบการณ์ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และแผนการจัดประสบการณ์ พร้อมทั้งสามารถ เพิ่มเติมหัวข้ออื่นตามความเหมาะสมของแต่ละศูนย์ได้ นอกจากนี้ควรกำหนดระบบประเมินหลักสูตร อย่างเป็นขั้นตอน ได้แก่ การประเมินก่อนใช้เพื่อทบทวนคุณภาพและองค์ประกอบโดยอาศัย ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ การประเมินระหว่างใช้เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและประเด็นที่ควร ปรับปรุง และการประเมินหลังใช้เพื่อตรวจสอบผลการดำเนินงานทั้งระบบหลังใช้ครบช่วงอายุ เพื่อสรุปแนวทางพัฒนาหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้การจัดทำหลักสูตรควรแต่งตั้งคณะกรรมการจาก ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมดำเนินการตามลำดับ ได้แก่ กำหนดปรัชญา อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ วิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมาย จัดทำโครงสร้างหลักสูตรที่ครอบคลุมสาระการเรียนรู้รายปี ระยะเวลาเรียน ประสบการณ์สำคัญ และการจัดชั้นหรือกลุ่มเด็ก จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ สร้างบรรยากาศการ เรียนรู้ กำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ วางระบบประเมินพัฒนาการเด็ก และจัดการบริหารหลักสูตร อย่างเป็นระบบ

8.2 ด้านการจัดประสบการณ์/การจัดกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กอายุ 2-5 ปีควรจัดได้หลากหลายรูปแบบเพื่อให้ครูและเด็กรับรู้ลำดับกิจกรรมในแต่ละวันอย่างชัดเจน โดยยึดหลักกำหนดระยะเวลาให้เหมาะกับวัยและยืดหยุ่นตามความต้องการของเด็ก (วัย 2 ปี ประมาณ 5 นาที วัย 3 ปี 8 นาที วัย 4 ปี 12 นาที และวัย 5 ปี 15 นาที) กิจกรรมที่ใช้ความคิด ทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ไม่ควรต่อเนื่องเกิน 20 นาที ส่วนกิจกรรมเล่นเสรี เช่น เล่นตามมุมหรือเล่นกลางแจ้งควรใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที และจัดกิจกรรมให้สมดุลระหว่างใน-นอกห้อง ระหว่างการใช้กล้ามเนื้อใหญ่-เล็ก ระหว่างรายบุคคล-กลุ่มย่อย-กลุ่มใหญ่ รวมถึงสลับกิจกรรมที่ใช้กำลังกับกิจกรรมเบาเพื่อไม่ให้เด็กเหนื่อยเกินไป สำหรับเด็กอายุ 2 ปีควรเน้นการบูรณาการการเรียนรู้ผ่านการอบรมเลี้ยงดูและการเล่นตามธรรมชาติ โดยครอบคลุมการฝึกสุขนิสัยและมารยาท การกระตุ้นประสาทสัมผัสทั้ง 5 การฝึกมือ-ตาและทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก การเคลื่อนไหวและการทรงตัว การเสริมความอบอุ่นมั่นคงทางอารมณ์ การพัฒนาทักษะสังคม การส่งเสริมภาษา และการเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ส่วนเด็กอายุ 3-5 ปีควรจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และเล็ก การส่งเสริมอารมณ์-จิตใจและคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาสังคมนิสัยและทักษะชีวิต การพัฒนาการคิดและการแก้ปัญหา การพัฒนาภาษาและการปลูกฝังรักการอ่าน ตลอดจนการส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ผ่านศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และการเล่นหลากหลายรูปแบบในบริบทของเด็กและชุมชน

8.3 ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กเล็กไม่สอนเป็นรายวิชา แต่จัดเป็นกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องวางแผนการจัดประสบการณ์อย่างเป็นระบบเพื่อให้การพัฒนาเด็กครอบคลุมทุกด้านและบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยการเขียนแผนมีจุดประสงค์เพื่อให้ครูสามารถวางแผนล่วงหน้าในการจัดกิจกรรม เลือกใช้สื่อและอุปกรณ์ รวมถึงกำหนดการวัดและประเมินผลให้เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย และเพื่อนำแผนไปใช้จัดกิจกรรมประจำวันให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ทั้งนี้การจัดทำแผนควรเริ่มจากการศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 และเอกสารที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจชัดเจน จากนั้นวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 2-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาสาระการเรียนรู้ วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ทั้งส่วนประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ แล้วกำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม เช่น การจัดเป็นหน่วยรายสัปดาห์หรือหน่วยตามความสนใจของเด็กโดยยืดหยุ่นตามบริบทต่อมาจัดทำกิจกรรมบูรณาการสาระท้องถิ่นและกำหนดหัวเรื่องของหน่วย ซึ่งอาจมาจากความสนใจของเด็ก ครูและเด็กร่วมกันกำหนด หรือครูกำหนดจากเหตุการณ์และบริบทสำคัญ แล้วจึงเขียนแผนให้ใช้ได้จริงโดยกำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหัวเรื่อง สำนวญประสบการณ์เดิมและความสนใจของเด็กเพื่อเติมเต็มสิ่งที่ควรเรียนรู้ และจัดทำแผนโดยคำนึงถึงมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ ประสบการณ์สำคัญ สื่อ กิจกรรม และการประเมินให้เหมาะกับเด็กแต่ละช่วงอายุ

8.4 ด้านสื่อและนวัตกรรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้ สื่อเป็นตัวกลางสำคัญในการถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์จากผู้สอนไปสู่เด็ก ช่วยให้เด็กเรียนรู้ตามจุดประสงค์ ได้รับประสบการณ์ตรง และทำให้เรื่องที่เป็นนามธรรมเข้าใจยากกลายเป็นรูปธรรมที่เด็กเข้าใจได้ง่าย ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างเพลิดเพลิน รวดเร็ว และเกิดการค้นพบด้วยตนเอง ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดหาและคัดเลือกสื่อตามแนวปฏิบัติหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0893.2/ว 801 ลงวันที่ 11 มีนาคม 2551 เรื่อง การจัดซื้อจัดหาสื่อการเรียนรู้และอุปกรณ์การเรียนการสอน โดยการใช้สื่อควรเน้นสื่อของจริง สื่อธรรมชาติ และสื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้สื่อจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งบ้าน ศูนย์ และชุมชน คำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญ และเลือกใช้สื่อเพื่อพัฒนาเด็กให้ครบทุกด้านทั้งร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผ่านการเล่นและการลงมือทำ โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ควบคู่กับการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ ในแผนการจัดประสบการณ์ บูรณาการกิจกรรมสู่แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสม เช่น ซีดีรอมและวีดิทัศน์ และส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กโดยร่วมจัดหาและสนับสนุนสื่อ

8.5 ด้านการวิจัยในชั้นเรียน การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยที่มุ่งพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และปรับพฤติกรรมหรือพัฒนาการของผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนดในหลักสูตรหรือที่สังคมคาดหวัง โดยดำเนินการโดยครูผู้ดูแลเด็ก หรือดำเนินการร่วมกับหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้เรียน ทั้งนี้ควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนทั้งแบบรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ภาคเรียนละ 1 เรื่อง และให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำวิจัยระดับศูนย์ในรูปแบบงานวิจัย 5 บท ปีละ 1 เรื่อง เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

8.6 ด้านการนิเทศการศึกษา การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาทางวิชาการ เพื่อให้การดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสอดคล้องกับหลักสูตรและมาตรฐานที่กำหนด โดยควรดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ เป็นระบบ และสามารถเลือกรูปแบบการนิเทศได้หลากหลาย เช่น การนิเทศแบบกัลยาณมิตร ทั้งนี้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน จัดทำแผนปฏิบัติการและปฏิทินการนิเทศรองรับทั้งการนิเทศภายในและภายนอก ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง กำหนดประเด็นและเครื่องมือในการนิเทศให้ชัดเจน รายงานผลการนิเทศอย่างเป็นทางการ และนำผลการนิเทศไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

8.7 ด้านการวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบตั้งแต่ต้นนโยบาย การพัฒนาความสามารถของผู้ประเมิน การจัดให้มีการประเมินตามหลักเกณฑ์ การพัฒนาเครื่องมือให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการกำกับติดตามและตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น สมุดประจำชั้นและสมุดประจำตัวนักเรียนให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน โดยการประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 2-5 ปีมุ่งประเมินพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างต่อเนื่องเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมประจำวัน เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงวางแผน และจัดกิจกรรมให้เด็กแต่ละคนพัฒนาได้ตามจุดหมายของหลักสูตร ทั้งนี้ควรประเมินครบทุกด้านเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอตลอดปี ดำเนินการในสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับกิจวัตรประจำวัน มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือ และบันทึกเป็นหลักฐาน ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีที่

หลากหลายและใช้แหล่งข้อมูลหลายด้านโดยหลีกเลี่ยงการทดสอบ รวมถึงประเมินตามสมรรถนะหลัก ได้แก่ การเคลื่อนไหวและสภาวะทางกาย พัฒนาการด้านสังคม อารมณ์ การคิดและสติปัญญา ภาษา คุณธรรมจริยธรรม และความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการ เด็กปฐมวัย (DSPM) ของสถาบันพัฒนาการเด็กราชชนครินทร์ และใช้วิธีประเมินที่เหมาะสม เช่น การสังเกตและบันทึกพฤติกรรม การสนทนา การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ผลงานเด็กที่เก็บอย่างเป็นระบบ

8.8 ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ วันเด็ก วันปีใหม่ และวันสำคัญทางศาสนา รวมถึงโครงการที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยเน้นกิจกรรมที่พัฒนาเด็กให้สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาปฐมวัย เช่น การปลูกฝังค่านิยมหลัก 12 ประการ การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและอัตลักษณ์ชุมชน การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน การส่งเสริมทักษะพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ตลอดจนการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิต ทักษะการสื่อสาร กระบวนการคิด และทักษะเทคโนโลยี โดยสามารถปรับรูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของศูนย์ เด็ก และชุมชนเพื่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง

8.9 ด้านการประเมินและใช้หลักสูตร การประเมินและการใช้หลักสูตรควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยจัดให้มีการประเมิน วิจัย และพัฒนาหลักสูตรการศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และนำผลการประเมินที่ได้มาใช้ประกอบการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง

8.10 ด้านโภชนาการและการส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรดำเนินงานด้านโภชนาการและส่งเสริมสุขภาพตามแนวทางของกรมอนามัย โดยมุ่ง 2 ประเด็นหลักคือการจัดอาหารที่เหมาะสมตามวัยและเพียงพอ พร้อมเฝ้าระวังการเจริญเติบโตของเด็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กมีสุขภาพดีและพัฒนาการสมวัย ทั้งนี้ควรส่งเสริมให้เด็กได้รับอาหารครบ 5 หมู่ มีน้ำดื่มสะอาดอย่างเพียงพอ คำนึงถึงการปรุงอาหารด้วยเครื่องปรุงเสริมไอโอดีน และจัดเมนูที่มีธาตุเหล็กอย่างเหมาะสม รวมถึงจัดอาหารที่ให้พลังงานและโปรตีนเพียงพอต่อการเจริญเติบโตโดยมีไขมันในปริมาณเหมาะสมเพื่อให้ได้รับกรดไขมันจำเป็น ควบคู่กับการติดตามผลด้านโภชนาการโดยชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงตามความเสี่ยงของเด็ก ได้แก่ เด็กทั่วไปติดตามทุก 3 เดือน ส่วนเด็กที่เสี่ยงขาดอาหารหรือเสี่ยงอ้วนให้ชั่งน้ำหนักทุกเดือนและวัดส่วนสูงทุก 3 เดือน พร้อมบันทึกลงกราฟมาตรฐานเพื่อประเมินแนวโน้มและปรับแนวทางร่วมกับผู้ปกครองเมื่อจำเป็น นอกจากนี้ควรจัดระบบตรวจสุขภาพและคัดกรองอาการป่วยทุกวัน บันทึกข้อมูลสุขภาพ ตรวจสอบประวัติการได้รับวัคซีนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ให้คำแนะนำผู้ปกครองในการรับวัคซีนตามเกณฑ์ และจัดทำแผนป้องกันควบคุมโรคติดต่อภายในศูนย์ให้มีประสิทธิภาพ

8.11 ด้านการประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในโดยกำหนดมาตรฐานการศึกษา ตัวชี้วัด และเกณฑ์ประเมินตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด เพื่อให้การจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัยมีคุณภาพและได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของชุมชน ทั้งนี้การดำเนินงานควรเป็นไปตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ

หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 โดยเริ่มจากการกำหนดมาตรฐานการศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐาน จัดระบบบริหารและสารสนเทศ ดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมติดตามตรวจสอบคุณภาพ จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานของสถานศึกษา จัดทำรายงานประจำปีซึ่งเป็นรายงานผลการประเมินคุณภาพภายใน และนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

จากแนวทางการดำเนินงานข้างต้น พบว่ามีทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถใช้เป็นกรอบในการอธิบายและสนับสนุนการดำเนินงานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ดังนี้

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการ (2560) กำหนดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เป็นกรอบพัฒนาการเด็กแรกเกิด-6 ปี บนฐานการเล่นและความเป็นองค์รวม โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง คำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทครอบครัว-ชุมชน-สังคมไทย และเน้นการปลูกฝังทักษะชีวิตกับการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งยังส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นภายใต้เป้าหมายและมาตรฐานที่หลักสูตรกำหนดไว้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 และบริบทท้องถิ่น โดยจัดทำร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน เพื่อให้การจัดประสบการณ์ตอบสนองพัฒนาการเด็กอย่างเหมาะสม และเกิดความเป็นเจ้าของร่วม ข้อมูลเชิงประจักษ์จากงานวิจัยเชิงปฏิบัติการในโรงเรียนไทยยังสะท้อนว่าการวางแผน-ใช้-ประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบเอื้อต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

Taba (1962) เสนอกรอบพัฒนาหลักสูตรเชิงระบบ 7 ชั้น ได้แก่ วินิจฉัยความต้องการ การกำหนดวัตถุประสงค์ เลือกและจัดโครงสร้างเนื้อหา เลือกและจัดระบบประสบการณ์การเรียนรู้ และกำหนดสิ่งที่ประเมินกับวิธีประเมิน โดยเน้นให้ ผู้ใช้หลักสูตร (เช่น ครู) มีบทบาทนำในการออกแบบ-ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและสังคม

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2560) กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย โดยยึดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 เป็นกรอบหลัก ทั้งในด้านวิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ที่ตั้งอยู่บนฐานการเล่นและยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง พร้อมให้ปรับใช้ให้เหมาะกับบริบทของสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชนในแต่ละพื้นที่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) จัดทำ คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 เพื่อกำกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การสำรวจบริบทและความต้องการของผู้เรียน/ชุมชน การกำหนดองค์ประกอบหลักสูตร ไปจนถึงการตรวจสอบคุณภาพ ขออนุมัติ ประกาศใช้ และติดตามการนำหลักสูตรไปใช้ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของ ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน

Taba (1962) นำเสนอการพัฒนาหลักสูตรเชิงอุปนัยที่เริ่มจาก ครูและหน่วยการสอน โดยให้ครูวินิจฉัยความต้องการของผู้เรียน กำหนดวัตถุประสงค์ คัดเลือก-จัดลำดับเนื้อหา เลือก-จัดประสบการณ์การเรียนรู้ และประเมินผล เพื่อค่อย ๆ ยกระดับสู่หลักสูตรภาพรวม แนวทางนี้ทำให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยตอบสนองของผู้เรียนและบริบทท้องถิ่นได้อย่างมีส่วนร่วมและยืดหยุ่น

จิตรวรรณ เอกพันธ์ (2562) พัฒนานวัตกรรมการบริหารวิชาการในสถานศึกษาปฐมวัย เอกชน โดยยึดกรอบองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ หลักสูตรปฐมวัย การจัดประสบการณ์ สภาพแวดล้อม-สื่อ-แหล่งเรียนรู้ และการประเมินพัฒนาการ พร้อมเสนอ “CHANGE KID Innovation” เพื่อยกระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก แนวคิดนี้สะท้อนหลักการทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เชื่อมโยงหลักสูตร-การจัดประสบการณ์-การประเมิน และสภาพแวดล้อมเชิงระบบ

องค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ระบุให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย โดยยึดกรอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 และดำเนินการตาม องค์ประกอบ 12 ประการ ได้แก่ (1) ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย (2) วิสัยทัศน์ ภารกิจ/พันธกิจ และเป้าหมาย (3) จุดหมาย (4) มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (5) การจัดเวลาเรียน (6) สารการเรียนรู้รายปี (7) การจัดประสบการณ์ (8) การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ (9) การประเมินพัฒนาการ (10) การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา (11) การเตรียมความพร้อมเพื่อเชื่อมต่อกับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ (12) ภาคผนวก ซึ่งเป็นโครงสร้างอ้างอิงสำหรับการปรับใช้ให้เหมาะกับบริบทของสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) เสนอแนวทางเชิงปฏิบัติในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย โดยให้ วิเคราะห์บริบทและข้อมูลพื้นฐาน ของเด็ก ครอบครัว ชุมชน และนโยบาย แล้วจัดทำหลักสูตรตามองค์ประกอบทั้ง 12 ข้อ พร้อม ออกแบบประสบการณ์สำคัญ สารที่ควรเรียนรู้ และสาระรายปี ให้สอดคล้องมาตรฐานคุณลักษณะฯ และจัดให้มี การประเมินพัฒนาการอย่างต่อเนื่องในชั้นเรียน โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย (เช่น การสังเกต ตรวจเอกสาร/แฟ้มผลงาน การนิเทศ ติดตาม และการสนทนากลุ่ม) และ ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรก่อน ระหว่าง และหลังใช้ เพื่อปรับปรุงอย่างเป็นระบบ

Taba (1962) อธิบายการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบเริ่มจากระดับห้องเรียนชั้นสู่ระดับหลักสูตร (grass-roots approach) ผ่านขั้นตอนหลัก ได้แก่ (1) วิเคราะห์ความต้องการ (2) กำหนดวัตถุประสงค์ (3) คัดเลือกเนื้อหา (4) จัดลำดับเนื้อหา (5) คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (6) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ และ (7) ออกแบบการประเมิน ผลงานของ Taba จึงเป็นฐานเชิงทฤษฎีที่สามารถประยุกต์กับระดับปฐมวัยในการจัดกิจกรรม/ประสบการณ์เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางและใช้ผลประเมินย้อนกลับสู่การปรับปรุงหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการ (2560) กำหนดให้การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดทำและบริหารหลักสูตร โดยมีขั้นตอนประเมินตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา ก่อนการขออนุมัติและประกาศใช้ และให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงาน อย่างต่อเนื่องระหว่างดำเนินการ เพื่อนำผลไปปรับปรุงพัฒนา ทั้งนี้ หลักสูตรสถานศึกษา

ต้องครอบคลุมองค์ประกอบหลัก 12 ประการ (เช่น ปรัชญา วิสัยทัศน์ จุดหมาย มาตรฐาน คุณลักษณะ การจัดประสบการณ์ การประเมินพัฒนาการ และการเชื่อมต่อกับระดับประถมศึกษา ปีที่ 1 ให้สอดคล้องมาตรฐานและบริบทของสถานศึกษา

Taba (1962) ระบุว่า การประเมินหลักสูตร เป็นองค์ประกอบเชิงระบบภายในวงจรพัฒนา หลักสูตร โดยประเมิน ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ เนื้อหา ประสบการณ์การเรียนรู้ และผล ที่เกิดกับผู้เรียน แล้วนำข้อมูลสะท้อนกลับ (feedback) ไปปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง (curriculum renewal)

การนิเทศ กำกับ ติดตาม การนำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยไปสู่การปฏิบัติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) กำหนดให้สถานศึกษาจัดให้มีการ นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยใช้วิธีการทั้งเชิงปฏิบัติและเชิงเอกสาร เช่น การสังเกตชั้นเรียน การประชุมสะท้อนผลและ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ การวิเคราะห์หลักฐานการจัดประสบการณ์ ตลอดจนการสื่อสารผลต่อ ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อวนกลับไปสู่การปรับปรุงคุณภาพหลักสูตรและการเรียนรู้ของ เด็กอย่างยั่งยืน

Glickman, Gordon & Ross-Gordon (2018) เสนอกรอบ การนิเทศเชิงพัฒนา โดยเน้น การเลือกใช้รูปแบบการนิเทศให้สอดคล้องกับระดับความพร้อมและความต้องการพัฒนาของครู โดยสลับใช้ได้ระหว่างการนิเทศเชิงกำกับ (directive) การนิเทศเชิงร่วมมือ (collaborative) และการ นิเทศเชิงไม่ชี้แนะ (nondirective) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูจากฐานความเชื่อเรื่องความเป็นมืออาชีพและประชาธิปไตยทางวิชาชีพของสถานศึกษา

Department for Education (2024) กำหนดให้ทุกผู้ให้บริการปฐมวัยต้องจัดให้มีการกำกับ ดูแล/นิเทศบุคลากร (supervision of staff) อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการสนับสนุน การโค้ช และการฝึกอบรมแก่ครูและผู้ปฏิบัติการ อันเป็นกลไกหลักในการธำรงคุณภาพการจัดการเรียนรู้และสวัสดิ ภาพเด็กตามกรอบ EYFS

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการ (2560) กำหนดว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย คือการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมผ่านการลงมือปฏิบัติ การเล่น และปฏิสัมพันธ์ โดยให้สอดคล้องกับพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ทั้งนี้ หลักสูตรได้ กำหนดประสบการณ์สำคัญ เป็นแนวทางแก่ครูอย่างเป็นระบบ (เช่น การเล่น สนทนาคุณภาพ การปฏิบัติ กิจวัตร ฯลฯ) เพื่อใช้วางแผนกิจกรรมตามช่วงวัยเด็ก 3-6 ปี

Froebel (1887) อธิบายว่า การเล่น เป็นกิจกรรมธรรมชาติของเด็กและเป็นรากฐานการ เรียนรู้อย่างแท้จริง จึงควรออกแบบประสบการณ์ให้เด็กได้เล่น สำรวจ และสร้างสรรค์ ผ่านสื่อและ กิจกรรมที่เด็กลงมือทำด้วยตนเอง ซึ่งจะบ่มเพาะการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งกาย อารมณ์ สังคม และ สติปัญญา

National Association for the Education of Young Children (2020) ให้นิยามประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมตามพัฒนาการว่า ต้องเป็นประสบการณ์ที่มีความหมายต่อเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นผ่านการเล่น การสำรวจ และการตั้งคำถาม โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) และใช้ผลประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับการจัดประสบการณ์ให้เหมาะกับเด็กแต่ละคน

การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2568) กำหนดแนวทางการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรปฐมวัย พ.ศ. 2560 โดยให้วิเคราะห์ สาระการเรียนรู้รายปี แล้วพัฒนาเป็นหน่วยประสบการณ์ ก่อนจัดทำแผน รายสัปดาห์และรายวัน ที่ระบุจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อ และการประเมินไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้การจัดประสบการณ์ครอบคลุมพัฒนาการทั้งสี่ด้านและเชื่อมโยงเป้าหมายของหลักสูตรสู่การปฏิบัติได้จริง

National Association for the Education of Young Children (2020) ระบุว่า การวางแผนประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยควรมีความยืดหยุ่นและยึดการเรียนรู้เชิงรุกของเด็กเป็นฐาน ผ่านการเล่น การสำรวจ การสืบค้น/ตั้งคำถาม และปฏิสัมพันธ์ โดยครูทำหน้าที่ออกแบบและเฝ้าการเรียนรู้อย่างมีจุดมุ่งหมาย พร้อมใช้ข้อมูลจากการสังเกตและการประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับแผนให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ตลอดจนบริบททางวัฒนธรรม ภาษา ครอบครัว และชุมชน

การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2568) กำหนดให้สถานศึกษาปฐมวัยระบุแนวทางการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ให้ครอบคลุมทั้งมิติทางกายภาพและมิติทางจิตวิทยา ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน โดยสามารถ จัดทำเป็นแผนผังพร้อมคำอธิบายประกอบเพื่อความชัดเจน กำหนดสื่อและแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรและความสามารถของผู้เรียน คำนึงถึงวัย พัฒนาการ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทสังคม-วัฒนธรรม รวมทั้งระบุแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น พร้อมแนวทางการใช้ เพื่อให้ครูยึดเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันอย่างเป็นระบบ

National Association for the Education of Young Children (2022) กำหนดมาตรฐานคุณภาพสำหรับสถานศึกษาเด็กเล็ก โดยเน้นสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ปลอดภัย กระตุ้นการเรียนรู้ และความเป็นองค์รวมของหลักสูตร-การสอน-การประเมิน ควบคู่กับแนวปฏิบัติพัฒนาการเหมาะสม (DAP) ที่ยืนยันการเรียนรู้ผ่านการเล่น การสำรวจ และปฏิสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมเด็กในทุกมิติ (สังคม อารมณ์ กาย ภาษา และสติปัญญา)

การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย

กระทรวงศึกษาธิการ (2560) กำหนดให้ การประเมินพัฒนาการในระดับปฐมวัยเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ใช้วิธีการหลากหลาย (เช่น การสังเกต การสนทนาเชิงหลักฐาน และแฟ้มสะสมงาน) เพื่อสะท้อนพัฒนาการรายบุคคลทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผลการประเมินต้องเชื่อมโยงการปรับแผนการจัดประสบการณ์และสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อยืนยันคุณภาพการเรียนรู้และการเติบโตตามวัยของเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) กำหนดให้ การประเมินพัฒนาการ เป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นองค์รวม ใช้เครื่องมือหลากหลาย (เช่น การสังเกต การสนทนาเชิง หลักฐาน บันทึกพฤติกรรม และแฟ้มสะสมงาน) เพื่อสะท้อนความก้าวหน้ารายบุคคลครอบคลุม 4 มิติ ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยผลประเมินต้อง ย้อนกลับไปปรับแผนจัด ประสบการณ์ และ สื่อสารกับผู้ปกครอง อย่างเป็นระบบเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กอย่างต่อเนื่อง

National Association for the Education of Young Children (2020) กำหนดให้ การ ประเมินพัฒนาการเด็กเป็นองค์ประกอบหลักของการปฏิบัติที่เหมาะสมตามวัยและมาตรฐานคุณภาพ โดยโปรแกรมต้องมีแผนการประเมิน ใช้วิธีการที่เหมาะสมต่อพัฒนาการ วัฒนธรรม และภาษา เก็บ หลักฐานทั้งเชิงทางการ/ไม่เป็นทางการ และใช้ผลเพื่อปรับการสอนเฉพาะบุคคล สื่อสารกับครอบครัว และขับเคลื่อนการพัฒนาโปรแกรมอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การดำเนินงาน ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และมีการนำหลักสูตรไปทดลองใช้และปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง พร้อมทั้งมีการปรับปรุงและพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงบริบทของชุมชนและความ ต้องการของเด็ก มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกด้านของพัฒนาการ และเหมาะสมกับวัย โดยจัดทำแผนการจัดประสบการณ์รายวัน/ รายสัปดาห์ ที่ชัดเจน สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา และนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมอย่างมี ประสิทธิภาพ รวมถึงการประเมินพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยใช้เครื่องมือที่ หลากหลายและเหมาะสม เพื่อนำผลไปวางแผนพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล นอกจากนี้ยังมีการระดม ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ภายนอก เช่น ผู้เชี่ยวชาญ ชุมชน สถานที่ต่าง ๆ มาใช้ในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อ พัฒนาการจัดการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาปฐมวัย มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานด้านวิชาการของครูอย่างสม่ำเสมอและสร้างสรรค์ อีกทั้ง มีการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริมการเรียนรู้ ของเด็ก มีความปลอดภัย สะอาด เป็นระเบียบ และน่าสนใจ

5.3 ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 29 บัญญัติให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริม ความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนา ชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน และมาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุน ด้าน งบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัวยุวมชน

องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศ มาใช้ในการจัดการศึกษา

การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนกับทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อเป็นการระดมความร่วมมือทั้งทรัพยากรและการลงทุนทางสังคมที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริมความพร้อมของเด็กเล็กในการเข้ารับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมจนเป็นที่ยอมรับในศักยภาพของการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกระบวนการบริหารจัดการแบบการมีส่วนร่วมเป็นการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนของสังคมภายใต้ทักษะการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารและหัวหน้าส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ดูแลเด็ก เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์กับทุกภาคส่วนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นสถานศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรรัฐ สถาบันการศึกษา และศาสนสถานสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ดังนี้

1. ด้านวิชาการ การมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น และภาคสังคมในด้านวิชาการควรมุ่งสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นระบบ โดยร่วมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แผนการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้และการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ตลอดจนร่วมวางแผนโครงการและกิจกรรมพัฒนาตามแผนพัฒนาการศึกษาของศูนย์ พร้อมทั้งสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการดำเนินกิจกรรม เช่น การจัดเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานที่และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงร่วมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการพัฒนาเด็กให้แก่ผู้ปกครองและชุมชน นอกจากนี้ควรมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์ และร่วมประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของศูนย์ให้ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น และภาคสังคมรับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อสร้างความร่วมมือและความเชื่อมั่นต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านอาคารสถานที่ การมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น และภาคสังคมในด้านอาคารสถานที่ควรมุ่งสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย โดยร่วมพัฒนาและปรับปรุงอาคารสถานที่ รวมถึงสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกอาคารให้สะอาดเป็นระเบียบ และเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก พร้อมทั้งร่วมเฝ้าระวัง ดูแลความปลอดภัยและทรัพย์สินภายในศูนย์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันความเสี่ยงและสร้างความมั่นใจต่อการจัดบริการแก่เด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านงบประมาณ การมีส่วนร่วมด้านงบประมาณควรมุ่งสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีทรัพยากรเพียงพอและใช้อย่างเหมาะสม โดยร่วมระดมทรัพยากรและสนับสนุนงบประมาณสำหรับการพัฒนาอาคารสถานที่ บุคลากร สื่อ วัสดุ ครุภัณฑ์ กิจกรรมศึกษาเรียนรู้ สถานศึกษา อาหารเสริม อาหารว่าง อุปกรณ์กีฬา และปัจจัยอื่นที่จำเป็นต่อการดำเนินงานของศูนย์ พร้อมทั้งร่วมพิจารณาและเสนอแผนงาน/โครงการรวมถึงงบประมาณเพื่อส่งเสริมและพัฒนาศูนย์ตาม

หลักวิชาการและสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้เกิดความคุ้มค่า โปร่งใส และตอบโจทย์การพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านบุคลากร การมีส่วนร่วมด้านบุคลากรควรมุ่งเสริมพลังการทำงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพ โดยร่วมให้คำปรึกษา แนะนำ ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ในด้านต่าง ๆ รวมถึงร่วมมือในการอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก พร้อมทั้งช่วยดูแลความปลอดภัยของเด็กเล็กภายในศูนย์อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องทั้งในการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้การดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัยเกิดผลอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

5. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน การส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนควรมุ่งสร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และทุกภาคส่วนในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง โดยจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงการสื่อสารและความร่วมมือ เช่น การปฐมนิเทศ การประชุมผู้ปกครอง และการเยี่ยมบ้าน จัดทำช่องทางสื่อสารหรือสารสัมพันธ์ระหว่างศูนย์กับผู้ปกครอง จัดทำป้ายนิเทศ และมุมเรียนรู้สำหรับผู้ปกครอง รวมถึงจัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ นวัตกรรม สื่อการเรียนรู้ และผลงานของเด็ก ควบคู่กับการเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ประเพณี และโอกาสต่าง ๆ ของท้องถิ่น ตลอดจนร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในพื้นที่สาธารณะ เช่น ตลาด วัด และสวนสาธารณะ เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัยในบริบทชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

6. การให้บริการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนอกเหนือจากการให้การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้และให้บริการแก่ครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่นในมิติอื่นเพิ่มเติมได้ โดยอาจเปิดใช้พื้นที่และอาคารสถานที่เพื่อรองรับการจัดกิจกรรมหรือวันสำคัญของชุมชน สนับสนุนการใช้วัสดุ ครุภัณฑ์เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ให้บริการด้านวิชาการ สารสนเทศ และเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับเด็กปฐมวัยสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง เยาวชน และประชาชนในการค้นคว้าและศึกษา รวมทั้งเผยแพร่ความรู้แก่ชุมชนผ่านการจัดวิทยากรจากหัวหน้าศูนย์ ครู หรือผู้ดูแลเด็ก เพื่อให้คำแนะนำด้านการอบรมเลี้ยงดูและการพัฒนาเด็กให้เหมาะสมตามวัย ตลอดจนมีส่วนร่วมสนับสนุนการให้บริการสาธารณะตามบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

7. การส่งเสริมสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากครอบครัว ชุมชน และภาคส่วนของสังคม ครอบครัว ชุมชน และภาคส่วนของสังคมสามารถมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้หลากหลายรูปแบบ โดยร่วมสนับสนุนวัสดุ ครุภัณฑ์ สื่อการเรียนการสอน และอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมถึงการบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรม และการจัดซื้อสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์สำหรับการดำเนินงานของศูนย์ อีกทั้งสามารถสนับสนุนด้านองค์ความรู้ผ่านปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่นและความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรและเด็ก รวมทั้งร่วมเป็นครูท้องถิ่นในการจัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัย นอกจากนี้ควรสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นพื้นที่เรียนรู้จาก

สถานที่จริง และร่วมให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย การพัฒนาครู และการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง

จากแนวทางการดำเนินงานข้างต้น พบว่ามีทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถใช้เป็นกรอบในการอธิบายและสนับสนุนการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริม สนับสนุน ดังนี้

Epstein (2018) นำเสนอแนวคิดการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และ ชุมชน ในรูปแบบของวงกลมที่ซ้อนทับกัน (Overlapping Spheres) โดยกำหนด 6 รูปแบบของการมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) การเลี้ยงดูเด็ก 2) การสื่อสาร 3) การเป็นอาสาสมัคร 4) การเรียนรู้ที่บ้าน 5) การตัดสินใจ และ 6) การร่วมมือกับชุมชน แนวคิดนี้เน้นความสำคัญของการสร้างช่องทางรับฟังความคิดเห็น การสื่อสารข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ และการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน

Henderson & Mapp (2002) สังเคราะห์หลักฐานว่า การสร้างความร่วมมือระหว่าง โรงเรียน ครอบครัว และชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างสม่ำเสมอกับความสำเร็จของผู้เรียน โดยเฉพาะแนวปฏิบัติที่เปิดพื้นที่ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม สนับสนุนการเรียนรู้ที่บ้าน พัฒนาการสื่อสารสองทางระหว่างบ้าน-โรงเรียน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่ช่วยให้ครอบครัวเข้าใจแนวทาง/นโยบายของสถานศึกษาและร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรม

Hoover-Dempsey & Sandler (1997) อธิบายว่าการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเข้ามามีส่วนร่วมกับการศึกษาของบุตรได้รับอิทธิพลจาก 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ (1) การรับรู้บทบาทของตนในการสนับสนุนการเรียนรู้ของบุตร (role construction) (2) ความเชื่อมั่นว่าการมีส่วนร่วมของตนสามารถช่วยให้บุตรประสบความสำเร็จได้ (parental efficacy) และ (3) การรับรู้ถึงคำเชิญชวน ความต้องการ หรือโอกาสให้มีส่วนร่วมจากโรงเรียน ครู และตัวเด็ก ดังนั้นสถานศึกษาควรสร้างช่องทางสื่อสารและคำเชิญชวนที่ชัดเจนเพื่อเอื้อให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมได้อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง

Bronfenbrenner (1979) เสนอทฤษฎีที่อธิบายว่าการพัฒนาเด็กเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับใกล้ตัว (Microsystem) เช่น ครอบครัว ศูนย์เด็ก ไปจนถึงระดับมหภาค (Macrosystem) เช่น วัฒนธรรมและนโยบายสังคม ทฤษฎีนี้สนับสนุนแนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรต่าง ๆ

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2560) อธิบายบทบาทและความสัมพันธ์เชิงพันธสัญญาระหว่างสถานศึกษากับชุมชน โดยเน้น “การสื่อสารสองทางอย่างเป็นระบบ” และ “การเปิดพื้นที่ให้มีส่วนร่วมหลายมิติ” ตั้งแต่การรับฟัง (listening) การร่วมคิดวางแผน (co-planning) การลงมือทำกิจกรรมร่วม (co-doing) ไปจนถึงการติดตามประเมินผลร่วม (co-evaluation) ในระดับปฏิบัติ เสนอให้สถานศึกษากำหนดแผนยุทธศาสตร์สัมพันธ์ชุมชน จัดโครงสร้างคณะกรรมการ/คณะทำงานที่มีผู้ปกครองและผู้นำชุมชนเป็นกรรมการ ริเริ่มกิจกรรมต่อเนื่อง (เช่น เวทีพบผู้ปกครองเชิงปฏิบัติการ วันเปิดบ้าน/ชุมชนการเรียนรู้) และตั้งตัวชี้วัดด้านการสื่อสาร ความถี่-คุณภาพของปฏิสัมพันธ์ ตลอดจนการสะท้อนผลลัพธ์กลับสู่การพัฒนา การมองความสัมพันธ์เป็น “พันธมิตรทางการเรียนรู้” ทำให้การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นและทุนทางสังคมเกิดผลเป็นรูปธรรมต่อคุณภาพการจัดประสบการณ์ปฐมวัย

สรุปได้ว่า การดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผน จัดกิจกรรม และประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างหลากหลายและสม่ำเสมอ มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงมีช่องทางรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ปกครอง ครู บุคลากร และชุมชนอย่างเปิดกว้าง และนำไปปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างจริงจัง โดยมีการสื่อสารข้อมูลข่าวสาร และผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบอย่างสม่ำเสมอและเข้าใจง่าย นอกจากนี้ยังรวมถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรต่าง ๆ จากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนอย่างเพียงพอ และได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งที่บ้านและที่ศูนย์ฯ

5.6 ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2559) เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยอย่างครอบคลุม กว้างขวาง เพื่อเสริมสร้างและส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัยในระดับพื้นที่ให้มีการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้ง หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ครู ผู้ช่วย หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับภาค โดยวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยมุ่งให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับศักยภาพศูนย์ เสริมความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานร่วมกันของหัวหน้าศูนย์ ครูผู้ดูแลเด็ก ครู ผู้ช่วยหัวหน้า ผู้ช่วยครู ผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงเครือข่ายในพื้นที่ และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้แนวทางการดำเนินงานควรกำหนดให้ครอบคลุมการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งหรือแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่าย/สมาคม/ชมรม การจัดประชุม อบรม และสัมมนาร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภายนอก และภาคส่วนต่าง ๆ การจัดทำแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการออกแบบรูปแบบความร่วมมือให้เหมาะสมกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น และอาจจัดตั้งศูนย์ต้นแบบหรือศูนย์เรียนรู้ร่วมกับหน่วยงานอื่น เช่น ศูนย์ต้นแบบของ อปท. อื่น หน่วยราชการ สถาบันการศึกษา หรือภาคเอกชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และยกระดับการจัดการศึกษาปฐมวัย การพัฒนาเด็ก และการพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และศักยภาพตามเป้าหมายขององค์กร

จากแนวทางการดำเนินงานข้างต้น พบว่ามีทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถใช้เป็นกรอบในการอธิบายและสนับสนุนการดำเนินงานดำเนินงาน ด้านส่งเสริมเครือข่าย การพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังนี้

Bronfenbrenner, U. (1979) เสนอทฤษฎีระบบนิเวศที่อธิบายการพัฒนาของเด็กผ่านระบบต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกัน ตั้งแต่ไมโครซิสเต็ม (microsystem) เมโซซิสเต็ม (mesosystem) เอกโซซิสเต็ม (exosystem) แมโครซิสเต็ม (macrosystem) และโครโนซิสเต็ม (chronosystem) ทฤษฎีนี้เน้นความสำคัญของเครือข่ายระหว่างครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน และสังคม ที่มีผลต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างองค์รวม

Coleman (1988) เสนอแนวคิดทุนทางสังคมที่ชี้ว่า ความสัมพันธ์ เครือข่าย ความไว้วางใจ และบรรทัดฐานทางสังคมเป็นทรัพยากรที่เอื้อต่อการร่วมมือและการดำเนินการร่วมกัน แนวคิดนี้จึงมีนัยต่อการพัฒนาเครือข่ายเพื่อสนับสนุนเด็กปฐมวัย โดยเน้นการสร้างเชื่อมโยงระหว่างผู้ปกครอง ครู และชุมชน เพื่อร่วมกันสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก รวมถึงการระดมการสนับสนุน/ทรัพยากรที่จำเป็นอย่างเหมาะสม

Epstein (2018) นำเสนอแบบจำลองการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่เรียกว่า "ทรงกลมที่ทับซ้อน" ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครอบครัว โรงเรียน และชุมชนมีอิทธิพลที่เชื่อมโยงกันต่อการพัฒนาเด็ก โดยเสนอแนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 6 ประเภท ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู การสื่อสาร สนับสนุนจิตอาสา การเรียนรู้ที่บ้าน การตัดสินใจ และความร่วมมือกับชุมชน

Dunst & Trivette (2009) เสนอแนวทางการดำเนินงานแบบ family-systems ที่มุ่ง "เสริมสร้างขีดความสามารถของครอบครัว" (capacity-building) ผ่านการช่วยเหลือที่มีส่วนร่วม และเอื้ออำนาจ (participatory help-giving) เพื่อให้ครอบครัวสามารถใช้ทรัพยากรและโอกาสที่มีอยู่ รวมถึงความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบในการสนับสนุนการพัฒนาเด็กและครอบครัว

สรุปได้ว่า การดำเนินงาน ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ มีการสร้างเครือข่ายกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอื่น ๆ ในพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันทรัพยากร และร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย รวมถึงมีการสร้างเครือข่ายกับผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กปฐมวัย ประชาชนชาวบ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ โดยมีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและเครือข่าย นำข้อเสนอแนะจากเครือข่ายไปปรับปรุงและพัฒนางานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างจริงจัง และเผยแพร่ผลงานและกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เครือข่ายและชุมชนทราบ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยและสร้างการรับรู้ที่ดีต่อศูนย์ฯ

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

ธนศพล อินทร์จันทร์ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 2) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 กลุ่มตัวอย่าง คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 377 ศูนย์ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ได้แก่ 2.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็ก ควรมีการจัดงบประมาณพัฒนาอาคารสถานที่ จัดอัตรากำลังครู 2.2 ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดหาสื่อ อุปกรณ์ให้เพียงพอ การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การนิเทศ 2.3 คุณภาพเด็ก ส่งเสริมการดูแลสุขภาพ กล้าแสดงออก มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการคิด การใช้ภาษา

ณัฐปภัสร์ มาเวหา และ นิคม นาคอ้าย (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารจัดการตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก ตามมาตรฐานการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 211 คน โดยเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ในมาตรฐานที่ 1 ทั้งหมด 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ 2) ด้านการบริหารจัดการบุคลากร 3) ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย 4) ด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ 5) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.35 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ด้านการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย ด้านการบริหารจัดการบุคลากร และด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ

สมปรารถนา พรหมสูตร และ วันทนา อมตาริยกุล (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบึงกาฬ วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยทางการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบึงกาฬ 2) ศึกษาระดับประสิทธิผลตามมาตรฐานการดำเนินงาน 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิผลตามมาตรฐานการดำเนินงาน และ 4) สร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผล กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูผู้ดูแลเด็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบึงกาฬ จำนวน 234 คน โดยศึกษาปัจจัยทางการบริหาร 5 ด้าน และศึกษาประสิทธิผลตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 6 ด้าน โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยทางการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. ประสิทธิผลตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบึงกาฬ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3. ปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิผลตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบึงกาฬ มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง ($r=0.794$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4. สมการพยากรณ์ประสิทธิผลตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบึงกาฬ โดยมีปัจจัยทางการบริหารเป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดคือ ปัจจัยปัจจัยวัฒนธรรมองค์กร ปัจจัยโครงสร้างองค์กร ปัจจัยการฝึกอบรมและพัฒนา และปัจจัยภาวะผู้นำ โดยมีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 63

นฤมล อุ่นคำ และคณะ (2568) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 (2) ระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และ (3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการกองการศึกษาหรือรักษาราชการแทน นักวิชาการศึกษา และครู รวมจำนวน 136 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.39) (2) ระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.43) และ (3) ปัจจัยด้านคุณภาพของครูผู้ดูแลเด็กและด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรทั้งสองสามารถร่วมกันพยากรณ์การดำเนินงานตามมาตรฐานได้ร้อยละ 43.50

กมลวรรณ เอื้องเพชร และคณะ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุโขทัย มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 (2) เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และ (3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ.2562 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างได้แก่ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 58 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ นายกเทศมนตรีหรือนายกองค์การบริหาร ส่วนตำบล 40 คน ผู้อำนวยการกองการศึกษาหรือรักษาราชการแทนผู้อำนวยการกองการศึกษา 40 คน นักวิชาการศึกษา 40 คน และหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือรักษาราชการแทนหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 97 คน รวม 217 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter เพื่อคัดเลือกตัวแปร ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวมและรายด้าน แต่ละด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านคุณภาพของครูผู้ดูแลเด็ก ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและด้านการจัดโครงสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามลำดับ 2. ระดับความสำเร็จในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวมและรายด้านแต่ละด้านในระดับมาก โดยด้านระดับความสำเร็จการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความพึงพอใจของครูและด้านคุณภาพของเด็ก ตามลำดับ 3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนา เด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุโขทัย พบว่า สัมประสิทธิ์การถดถอย (R^2) = 0.733 , $F = 116.124$, $p\text{-value} = 0.000^{**}$ และมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและปัจจัยด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านการจัดโครงสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปัจจัยที่มีขนาดอิทธิพลสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และปัจจัยด้านการจัดโครงสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ภัทรกร โนนี และคณะ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) การปฏิบัติงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ และ 3) ปัจจัยการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ แม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ

ผู้บริหารและครูผู้ดูแลเด็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวน 123 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับปัจจัยการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ คือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านวิธีการ ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณในการทำนายเท่ากับ 0.897 มีประสิทธิภาพการทำนายร้อยละ 80.5 และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย 0.26

รติกา ฟื้นฟูไพศาล และ สมกุล ถาวรกิจ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมืองจังหวัดลพบุรี มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ จำแนกตามสถานภาพ อายุ และระดับการศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หัวหน้าศูนย์และครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 107 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t - test และ F - test วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการดำเนินการในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครู/ผู้ดูแลเด็กให้การดูแลและจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย รองลงมาคือคุณภาพของเด็กปฐมวัย และด้านที่มีการดำเนินการระดับมากมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกตามอายุและระดับการศึกษาพบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 3) แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 1) ควรบริหารจัดการอย่างเป็นระบบดำเนินการโดยบริหารงานตามโครงสร้างการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรับนโยบายจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผ่านทางหัวหน้ากองการศึกษาและตรงตามหลักสูตรปฐมวัย 2) ควรมีแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และ 3) ควรมีการติดตามผลการประเมินพัฒนาการ บันทึกหลังสอน และบันทึกการเจริญเติบโตทุก ๆ เดือน เพื่อนำผลมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตามศักยภาพของเด็กจากการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบว่าสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลใน

การกำหนดนโยบายการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและควรส่งเสริมการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ธิดารัตน์ คำชัยวงษ์ และ เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล (2565) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามการรับรู้ของครูผู้สอน จังหวัดลพบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามการรับรู้ของครูผู้สอน ในจังหวัดลพบุรี 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดลพบุรี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดลพบุรี ปีการศึกษา 2564 จำนวน 199 คน และผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน ได้มาโดยคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ 1) หัวหน้างานด้านการศึกษาจังหวัดลพบุรี 2) นายกเทศมนตรีเมืองเขาสามยอด 3) นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลบางคู้ 4) ผู้นำเครือข่ายครูผู้ดูแลเด็กจังหวัดลพบุรี 5) ผู้อำนวยการกองการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามการรับรู้ของครูผู้สอนในจังหวัดลพบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ด้าน โดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด คือ มาตรฐานด้านงานบุคคล, มาตรฐานด้านงานสอนตามหลักสูตร, มาตรฐานด้านความปลอดภัยของอาคารสถานที่, มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, มาตรฐานด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุน 2) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้บริหารควรมีคำสั่งมอบหมายงาน มีการตรวจสอบ การรายงานผล และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาศักยภาพ ด้านงานบุคคล ควรจัดประชุมพนักงานประจำเดือน และมีการนิเทศการสอนของครูภาคเรียนละ 2 ครั้ง ด้านความปลอดภัยของอาคารสถานที่ ควรจัดทำโครงการอบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ลงแผนพัฒนาท้องถิ่น และควรเลือกสุกษณ์ที่ถูกสุกษณ์เหมาะสมสำหรับเด็ก ด้านงานสอนตามหลักสูตร ควรส่งเสริมสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม และส่งเสริมให้ครูทุกคนเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอน ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุน ควรจัดกิจกรรม/โครงการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชนได้รับทราบข้อมูล และประเมินความพึงพอใจการให้บริการกับผู้ที่เกี่ยวข้อง และด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรจัดกิจกรรม/โครงการ ให้ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วม

วารีย์ ระงับทุกข์ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาผลการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก และ (2) หาแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก โดยประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 96

คน และผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารด้านการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก จำนวน 8 คน จาก 4 อำเภอ ๆ ละ 2 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการสร้างความสัมพันธ์ร่วมกับชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ความร่วมมือกับชุมชนและท้องถิ่นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (2) แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ควรพัฒนาระบบงานและข้อมูลสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ ด้านบุคลากร ควรกำหนดกรอบอัตรากำลังให้เหมาะสมกับปริมาณงาน ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ควรปรับปรุงให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านการนิเทศและกิจกรรมตามหลักสูตร ควรมีระบบช่วยเหลือดูแลเด็กอย่างต่อเนื่อง ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ควรจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรพัฒนาเครือข่ายภายในและภายนอกหน่วยงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

มลิวรรณ์ ภิรมย์รักษ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ระยะเวลาที่ 1 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 132 คน ระยะเวลาที่ 2 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน 1) ศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ (Best Practice) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 21 คน 2) การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ 9 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพปัจจุบันการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. แนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีแนวทางการดำเนินงานคือ วางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหารบุคลากรในศูนย์ฯและผู้ปกครองในการจัดทำแผนพัฒนาศูนย์ฯ กำหนดเป้าหมาย และจัดลำดับความสำคัญของแผนพัฒนาศูนย์ฯไว้ชัดเจน จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานประจำปีของศูนย์ฯไว้อย่างชัดเจน จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้กับเด็ก มีการพัฒนาครบทั้ง 4 ด้าน เหมาะสมกับวัยและศักยภาพของเด็ก รับการอุดหนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ

นำเงินรายได้ของสถานศึกษาไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา ดำเนินการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามวิธีการดำเนินการที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กำหนด มีคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและการจัดทำระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มาตรฐานที่ 2 ด้านบุคลากร มีแนวทางการดำเนินงานคือ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณสมบัติ เฉพาะตำแหน่งตรงตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง จัดทำระบบ ประกันคุณภาพภายในและรายงานประเมินตนเอง บุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านดูแลเด็กมี คุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตรงตามมาตรฐานกำหนด จัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตร สถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการประเมินพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้า ทางวิชาการ มีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน และจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผล มีแผนการจัด อัตรากำลังให้เหมาะสมตามนโยบายและแผนการจัดการศึกษาท้องถิ่นบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ส่งบุคลากรไปอบรมในด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้และ ทักษะประสบการณ์ รวมทั้งการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น และดำเนินงานด้านบุคลากรต้องมีความ โปร่งใส มาตรฐานที่ 3 ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีแนวทางการดำเนินงาน คือ สถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีขนาดเหมาะสมและไม่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงอันตราย มีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัยและอัคคีภัย ที่อาจเกิดขึ้นในตัวอาคารศูนย์ มีประตูหน้าต่างที่มั่นคงแข็งแรง อยู่ในสภาพใช้ การได้ดี จัดบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาดปลอดภัยและเพียงพอ การจัดห้องเป็นสัดส่วน มีบริเวณ พื้นที่สำหรับการนอนสะอาดอากาศถ่ายเทได้สะดวกปลอดภัย มีอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับ การปฐมพยาบาล ติดประจำไว้ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉินของส่วนราชการต่าง ๆ ไว้ติดต่อได้อย่างทันท่วงที มีแผนและแนวทางปฏิบัติกรณีเด็กมีเหตุฉุกเฉิน จัดให้มีการประกวดศูนย์ ดีเด่น ศูนย์ปลอดภัย การตั้งงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับปรับปรุง อาคารสถานที่และ สภาพแวดล้อมภายนอกอาคารให้ร่มรื่น มาตรฐานที่ 4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร มี แนวทางการดำเนินงาน คือจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและมีการประเมินตรวจสอบหลักสูตร สถานศึกษา การดูแลหลักสูตรให้ครอบคลุมทั้งเนื้อหา ตลอดจนการจัดกิจกรรมประจำและกิจกรรมจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข มีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลของเด็กเป็นรายบุคคล จัดประสบการณ์ให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตาม ช่วงอายุของเด็ก มีการบูรณาการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ให้สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีสื่อและนวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เพียงพอและ หลากหลาย การวัดและประเมินผลที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเพิ่มทักษะการอ่านการเขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มาตรฐานที่ 5 ด้านการมีส่วนร่วมและ การสนับสนุนจากทุกภาคส่วน มีแนวทางการดำเนินงาน คือ จัดประชุมคณะกรรมการศูนย์ฯเป็น ประจำ สรรวจความคิดเห็นจากชุมชน และผู้ปกครอง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขในสิ่งที่บกพร่อง ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์ฯให้ชุมชน ท้องถิ่นทราบ รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการ พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากประชาชน ร่วมมือจากชุมชนในการร่วมคิดร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติ จัด ประชุมผู้ปกครองอย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 ครั้ง จัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นอยู่เสมอและให้เชิญทุกภาค ส่วนให้มีส่วนร่วมและมาตรฐานที่ 6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีแนวทางการ ดำเนินงาน คือ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดประชุมหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ระหว่าง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อกำหนดแผนความร่วมมือในการดำเนินงาน แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเครือข่ายศูนย์ จัดทำแผนงานความร่วมมือในการดำเนินงานของศูนย์ ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานพัฒนาเครือข่ายมีการประเมินผลการพัฒนาเครือข่าย การส่งเสริมความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาเด็กเล็ก เปิดโอกาสให้ทุกส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์และมีผู้รับผิดชอบการดำเนินงานเครือข่ายตามแผนปฏิบัติงานอย่างชัดเจน

งานวิจัยในต่างประเทศ

Fantuzzo, Tighe & Childs (2000) ได้พัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดการมีส่วนร่วมของครอบครัวในระดับปฐมวัย (Family Involvement Questionnaire: FIQ) โดยมุ่งประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในหลายมิติผ่านการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ผลการวิเคราะห์เชิงพหุแปรชี้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองสามารถจำแนกได้เป็น 3 มิติหลัก ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมที่บ้าน (home-based involvement) (2) การมีส่วนร่วมที่โรงเรียน (school-based involvement) และ (3) การสื่อสาร/การประชุมระหว่างบ้าน-โรงเรียน (home-school conferencing) นอกจากนี้ยังพบว่า ระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่สูงกว่ามีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้นในบางมิติ สะท้อนว่า “คุณลักษณะพื้นฐานของครอบครัว” อาจเป็นปัจจัยร่วมที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาปฐมวัยของบุตรหลาน

Lower & Cassidy (2007) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพแวดล้อมของการดูแลเด็กในวัยเรียน: ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ งานวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโครงการการดูแลเด็กกับสภาพแวดล้อมขององค์กรและคุณภาพระดับโลก พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพระดับโลกในชั้นอนุบาล เป็นความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญระหว่างสภาพภูมิอากาศขององค์กรกับภาษา การมีปฏิสัมพันธ์ของสภาพความเป็นอยู่ในวัยเด็ก ระดับการศึกษาของกรรมการมีความเกี่ยวข้องกับการบริหารที่มีคุณภาพสูงกว่าและศูนย์ที่ไม่แสวงหากำไรทำคะแนนได้ดีกว่าศูนย์ที่แสวงหาผลกำไร(2009): 189-204

Weiss, Lopez & Caspe (2018) ได้สังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัวกับสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (K-12) จากหลักฐานเชิงวิจัยและแนวปฏิบัติที่สะสมมายาวนาน โดยเสนอว่า “การมีส่วนร่วมของครอบครัวที่มุ่งเชื่อมโยงสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน” มีความหมายมากกว่าการมีส่วนร่วมเชิงกิจกรรมทั่วไป และชี้ให้เห็นว่าครอบครัวสามารถสนับสนุนการเรียนรู้ได้ทั้งในและนอกโรงเรียน โดยเฉพาะการสนับสนุนการเรียนรู้ที่บ้านซึ่งสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านภาษาและทักษะการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังเน้นว่าการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมควรคำนึงถึงบริบท เศรษฐสังคม ภาษา และวัฒนธรรมของครอบครัว และปรับแนวทางจากการทำ “ให้/แทน” ครอบครัวไปสู่การทำงานแบบ “ร่วมสร้าง (co-creation)” เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายและทั่วถึง

Izumi (2002) ได้ศึกษาถึงสาเหตุแห่งความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา 8 แห่งในแคลิฟอร์เนีย (California) จากการศึกษาพบว่า ครูใหญ่ของโรงเรียนเหล่านี้จะให้ความสำคัญกับวิธีการสอน หลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ฯลฯ ครูใหญ่มีภาวะผู้นำและมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน หลักสูตรมีส่วนสำคัญในการกำหนดผลการเรียนของนักเรียน การพัฒนาครูเน้นไปตามมาตรฐานที่รัฐกำหนด โรงเรียนให้ความสำคัญกับคุณภาพของครูเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น

Vankawala (1999) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับครอบครัว พบว่า อุปสรรคที่ขัดขวางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและโรงเรียนคือพื้นฐานทางการศึกษาของผู้ปกครองซึ่งครูจะต้องใช้กลยุทธ์ในการทำงานร่วมกับครอบครัว เด็กเพื่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและโรงเรียน โดยเสนอให้ สถานศึกษาควรให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคลากรในการส่งเสริมความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรให้มีการพัฒนาผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนระดับให้ตำแหน่งสูงขึ้น โดยส่งเข้าร่วมอบรมการผลิตสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีใหม่ ๆ

Bergmeier, Hooley, Warren Cann, Smith, & Skouteris (2017) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องนักรักการศึกษาศึกษาปฐมวัยกับการดูแลที่สนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก: การทบทวนวรรณกรรมอย่างมีระบบ ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับผู้ปกครองมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสังคมและอารมณ์ของเด็กเด็กส่วนใหญ่เข้าเรียนในสถานศึกษาและการดูแลเด็กปฐมวัย ซึ่งพวกเขาได้พบกับความสัมพันธ์อันหลากหลาย ครูผู้สอนเด็กเป็นผู้ให้การศึกษ - ผู้ปกครองพ่อแม่และเด็ก นักรักการศึกษาร่วมความสัมพันธ์กับเด็กและผู้ปกครอง แต่อิทธิพลของพวกเขาที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกไม่เป็นที่เข้าใจกันดี ดังนั้นการประเมินการแทรกแซง / โปรแกรมที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกในการตั้งค่าต่อการดูแลเด็กที่ได้รับการดูแลเป็นครั้งคราวของเด็กก่อนวัยเรียนและช่วงของการตั้งค่า ต่อกลุ่มเล่น กลุ่มชุมชน และศูนย์สุขภาพ การค้นพบนี้แสดงให้เห็นถึง สถานศึกษา 21 แห่ง ที่ได้รับการประเมิน การศึกษาทั้งหมดรายงานว่ามีประสิทธิภาพในการแทรกแซง แต่ยังไม่มีการศึกษาอิทธิพลของนักรักการศึกษาคือความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก แนะนำให้ศึกษาแนวทางปฏิบัติในด้านการศึกษปัจจุบันเพื่อให้มั่นใจว่านักรักการศึกษามีการสนับสนุนในการส่งเสริมและเลี้ยงดูความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก ซึ่งจะช่วยเสริมพัฒนาการทางสังคมและอารมณ์ของเด็ก ๆ ได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยพบว่า การประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำเป็นต้องมีการดำเนินงานที่เป็นระบบและครอบคลุมทุกมิติของการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยการดำเนินงานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2559 ที่กำหนดโดยกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งประกอบด้วย 6 มาตรฐาน ได้แก่ การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดการด้านบุคลากร การจัดการด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย การจัดการด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร การสร้างการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน และการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็ก

ปฐมวัย และยังต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติซึ่งมี 3 มาตรฐาน ได้แก่ การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กระบวนการดูแลจัดประสบการณ์เรียนรู้และเล่น และคุณภาพเด็กปฐมวัย เพื่อให้เกิดการบูรณาการและความสอดคล้องในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นอยู่กับ การดำเนินกิจกรรมที่หลากหลายและครอบคลุมทุกมิติ ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาเชิงลึกเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนในแต่ละกิจกรรมและผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง
 - 2) เพื่อศึกษาผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง
 - 3) เพื่อศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง
- ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) 21 จังหวัด ได้แก่ กำแพงเพชร ชัยนาท นครนายก นครปฐม นครสวรรค์ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระบุรี สิงห์บุรี สุโขทัย สุพรรณบุรี อ่างทอง และอุทัยธานี จำนวน 3,932 แห่ง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) 21 จังหวัด โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูป ของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ในการประมาณค่าสัดส่วนของ ประชากร ในระดับความเชื่อมั่น 95% และในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสุ่มแบบ แบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งชั้นตามจำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละจังหวัด ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 แห่ง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/ผู้ที่รักษาการ หรือ ครู/ผู้ดูแลเด็ก ที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้สอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 351 แห่ง แห่งละ 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 702 คน

ตาราง 3.1 สัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด จำนวนประชากร จำนวนกลุ่มตัวอย่าง และจำนวนผู้ให้ข้อมูล

จังหวัด	จำนวนประชากร (ศูนย์ฯ)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ศูนย์ฯ)	ผู้ให้ข้อมูล (คน)
กำแพงเพชร	224	20	40
ชัยนาท	122	11	22
นครนายก	133	12	24
นครปฐม	158	14	28
นครสวรรค์	311	28	56
นนทบุรี	175	16	32
ปทุมธานี	156	14	28
พระนครศรีอยุธยา	324	29	58
พิจิตร	198	18	36
พิษณุโลก	250	22	44
เพชรบูรณ์	284	25	50
ลพบุรี	239	21	42
สมุทรปราการ	109	10	20
สมุทรสงคราม	64	6	12
สมุทรสาคร	90	8	16
สระบุรี	157	14	28
สิงห์บุรี	96	8	16
สุโขทัย	224	20	40
สุพรรณบุรี	297	26	52
อ่างทอง	155	14	28
อุทัยธานี	166	15	30
รวม	3,932	351	702

ตาราง 3.1 แสดงสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด จำนวนประชากร จำนวนกลุ่มตัวอย่าง และจำนวนผู้ให้ข้อมูล โดยพิจารณาจากจำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละจังหวัดเทียบกับทั้งหมด และคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ควรเก็บในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งสิ้น 351 แห่ง จำนวนผู้ให้ข้อมูล 702 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นโดยอ้างอิงจากกรอบแนวคิด ทฤษฎี มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพทั่วไปของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วยคำถามแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประเภทของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนา เด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 51 ข้อ ครอบคลุม มาตรฐาน 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (2) ด้านบุคลากร (3) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย (4) ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร (5) ด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน และ (6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยมีค่าน้ำหนักและความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนา เด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 16 ข้อ ครอบคลุม มาตรฐาน 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนา เด็กปฐมวัย (2) ด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น และ (3) ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยมีค่าน้ำหนักและความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง มีผลการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีผลการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีผลการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีผลการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีผลการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 การศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตาม มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2559 ที่กำหนดโดย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย รวมทั้งมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย แห่งชาติ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดตัวแปรและสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหา ที่ต้องการศึกษา

3.2 การร่างแบบสอบถาม

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาจัดทำแบบสอบถามฉบับร่าง และขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาและถ้อยคำ

3.3 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อความถามกับนิยามเชิงปฏิบัติของตัวแปร และความถูกต้องของถ้อยคำทางภาษา โดยใช้เทคนิคดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item-Objective Congruence) ซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณาดังนี้

- +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความสอดคล้องตามประเด็นหลักของเนื้อหา
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความสอดคล้องตามประเด็นหลักของเนื้อหา
- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความไม่สอดคล้องตามประเด็นหลักของเนื้อหา

3.4 การทดลองใช้แบบสอบถาม (Try-out)

นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงจากผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนำร่องที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน

3.5 การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability)

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการทดลองใช้แบบสอบถามมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งเกณฑ์การยอมรับต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 ทั้งนี้ แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .99

3.6 การปรับปรุงแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

หลังจากการทดลองใช้และวิเคราะห์ค่าความเที่ยง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาปรับปรุงอีกครั้งตามข้อเสนอแนะ แล้วจึงนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเรียบร้อยก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลัก ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 การขออนุญาตเพื่อเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสยาม เพื่อจัดส่งถึงผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลสำหรับการวิจัย

4.2 การจัดส่งแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้นำส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสุ่มจำนวน 351 แห่ง โดยส่งถึงผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือผู้ที่รักษาการแทนในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือ ครู/ผู้ดูแลเด็ก ที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้สอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พร้อมขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามและส่งคืนภายในระยะเวลาที่กำหนด

4.3 การติดตามและรวบรวมแบบสอบถาม

หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้วประมาณ 4 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดตามผลการตอบกลับ พร้อมรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

4.4 การเตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์

แบบสอบถามที่ได้รับคืนจะมีการตรวจสอบความครบถ้วนและความสมบูรณ์ จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเข้ารหัสข้อมูล (Coding) และจัดเตรียมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติต่อไป

เมื่อสิ้นสุดกระบวนการเก็บข้อมูล พบว่า จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 702 คน มีผู้ตอบแบบสอบถามกลับมาทั้งสิ้น 571 คน คิดเป็นร้อยละ 81.34 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วนและความสมบูรณ์ จากนั้นจัดเรียงข้อมูล เข้ารหัสข้อมูล (Coding) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายลักษณะพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.2 การวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามมาตรฐาน 6 ด้าน โดยใช้เกณฑ์แปลความหมายตามระดับคะแนน 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 การวิเคราะห์ระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์ระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน 3 ด้าน โดยใช้เกณฑ์แปลความหมายตามระดับคะแนน 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีผลการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีผลการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีผลการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีผลการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีผลการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานตามมาตรฐาน กับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) พร้อมแปลผลตามเกณฑ์ของ Vaus (2002) แบ่งเป็น 6 ระดับ ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.90 – 0.99 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันเกือบสมบูรณ์

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.70 ถึง 0.89 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูงมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.50 ถึง 0.69 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูงถึงสูงมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.30 ถึง 0.49 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันปานกลางถึงสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.10 ถึง 0.29 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันต่ำถึงปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.01 ถึง 0.09 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันเล็กน้อย

5.5 การวิเคราะห์การพยากรณ์ตัวแปรต้นต่อผลลัพธ์ พยากรณ์การดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลกระทบต่อประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง ใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินงานตามมาตรฐานสามารถพยากรณ์ผลการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้หรือไม่ และในระดับใด

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานตามลักษณะของวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

6.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และระดับของตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

- 1) ค่าร้อยละ (Percentage)
- 2) ค่าเฉลี่ย (Mean)
- 3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์และความสามารถในการพยากรณ์ระหว่างตัวแปร ได้แก่

1) สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ใช้เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผลการประกันคุณภาพการศึกษา

2) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ใช้เพื่อทดสอบความสามารถในการพยากรณ์ผลการประกันคุณภาพการศึกษา จากตัวแปรการดำเนินงานตามมาตรฐานในแต่ละด้าน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานฯ กับผลการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อค้นหาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบัน และสภาพทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประเภทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด โดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ดังรายละเอียดในตาราง 4.1

ตาราง 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบัน และสภาพทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตาม ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประเภทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด

ที่	สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวน(คน) (n = 571)	ร้อยละ
1.	เพศ		
1.1	ชาย	15	2.6
1.2	หญิง	556	97.4
	รวม	571	100

ตาราง 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบัน และสภาพทั่วไป ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตาม ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประเภทของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด (ต่อ)

ที่	สภาพภาพผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวน(คน) (n = 571)	ร้อยละ
2.	อายุ		
2.1	ต่ำกว่า 20 ปี	0	0.0
2.2	20 – 30 ปี	81	14.2
2.3	31 – 40 ปี	117	20.5
2.4	41 – 50 ปี	231	40.5
2.5	มากกว่า 50 ปี	142	24.9
	รวม	571	100
3.	ระดับการศึกษา		
3.1	ต่ำกว่าปริญญาตรี	33	5.8
3.2	ปริญญาตรี	400	70.1
3.3	สูงกว่าปริญญาตรี	138	24.2
	รวม	571	100
4.	ตำแหน่งปัจจุบัน		
4.1	ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/ผู้รักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	93	16.3
4.2	ครู	211	37.0
4.3	ผู้ดูแลเด็ก	267	46.8
	รวม	571	100
5.	ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบัน (เศษที่เกิน 6 เดือน นับเพิ่มเป็นหนึ่งปี)		
5.1	1 – 5 ปี	177	31.0
5.2	6 – 10 ปี	88	15.4
5.3	11 – 15 ปี	129	22.6
5.4	16 – 20 ปี	111	19.4
5.5	มากกว่า 20 ปี	66	11.6
	รวม	571	100

ตาราง 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบัน และสภาพทั่วไป ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตาม ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประเภทของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด (ต่อ)

ที่	สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวน(คน) (n = 571)	ร้อยละ
6.	ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก		
6.1	ขนาดเล็ก (นักเรียน 0-30 คน)	199	34.9
6.2	ขนาดกลาง (นักเรียน 31-60 คน)	195	34.2
6.3	ขนาดใหญ่ (นักเรียน 61-90 คน)	57	10.0
6.4	ขนาดใหญ่พิเศษ (นักเรียนมากกว่า 90 คน)	120	21.0
	รวม	571	100
7.	ประเภทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก		
7.1	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง	433	75.8
7.2	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่รับถ่ายโอนจากส่วนราชการอื่น	138	24.2
7.3	อื่นๆ	0	0
	รวม	571	100
8.	ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด		
8.1	เทศบาล	237	41.5
8.2	องค์การบริหารส่วนตำบล	334	58.5
	รวม	571	100

จากตาราง 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 97.4 ขณะที่เพศชายมีเพียงร้อยละ 2.6 เมื่อพิจารณาอายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.5 รองลงมาคือกลุ่มอายุ มากกว่า 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.9 และกลุ่มอายุ 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.5 ในขณะที่กลุ่มอายุ 20 – 30 ปี มีเพียงร้อยละ 14.2 และไม่มีผู้ตอบแบบสอบถาม ในกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี ตามลำดับ

ในด้านระดับการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี 400 คน คิดเป็นร้อยละ 70.1 รองลงมาคือระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 24.2 และระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 5.8 สำหรับตำแหน่งปัจจุบัน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่ง ผู้ดูแลเด็ก คิดเป็นร้อยละ 46.8 รองลงมาคือตำแหน่งครู คิดเป็นร้อยละ 37.0 และตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ คิดเป็นร้อยละ 16.3 ตามลำดับ

ในส่วนของการประสพการณ์ในการปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบัน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ 1 – 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.0 รองลงมาคือกลุ่มที่มีประสบการณ์ 11 – 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.6 กลุ่มที่มีประสบการณ์ 16 – 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.4 และกลุ่มที่มีประสบการณ์ 6 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.4 ส่วนกลุ่มที่มีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.6 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก (นักเรียน 0-30 คน) คิดเป็นร้อยละ 34.9 รองลงมาคือขนาดกลาง (นักเรียน 31-60 คน) คิดเป็นร้อยละ 34.2 ขณะที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดใหญ่พิเศษ (นักเรียนมากกว่า 90 คน) คิดเป็นร้อยละ 21.0 และขนาดใหญ่ (นักเรียน 61-90 คน) คิดเป็นร้อยละ 10.0 ตามลำดับ

ในด้านประเภทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่เป็นศูนย์ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง คิดเป็นร้อยละ 75.8 ขณะที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่รับถ่ายโอนจากส่วนราชการอื่น คิดเป็นร้อยละ 24.2 และไม่มีศูนย์ประเภทอื่นๆ สุดท้าย เมื่อพิจารณาประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในสังกัดขององค์การบริหารส่วนตำบล คิดเป็นร้อยละ 58.5 ขณะที่สังกัดเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 41.5 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง

การดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2559 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ประกอบด้วยมาตรฐาน 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (2) ด้านบุคลากร (3) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย (4) ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร (5) ด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน และ (6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ในภาพรวมและรายด้านในตาราง 4.2

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้าน	การดำเนินงานตามมาตรฐานฯ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1	ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.29	0.50	มาก	1
2	ด้านบุคลากร	4.24	0.48	มาก	2
3	ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	4.19	0.56	มาก	4
4	ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร	4.20	0.53	มาก	3
5	ด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน	4.16	0.54	มาก	5
6	ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย	4.07	0.57	มาก	6
ค่าเฉลี่ยรวม		4.20	0.46	มาก	

จากตาราง 4.2 พบว่าการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ในเขตภาคกลาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = 4.29, S.D. = 0.50) รองลงมาคือ ด้านบุคลากร (\bar{X} = 4.24, S.D. = 0.48) และด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร (\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.53) โดยมี ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (\bar{X} = 4.07, S.D. = 0.57)

ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ในเขตภาคกลาง ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ	ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1.	มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจนในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสื่อสารให้ทุกคนทราบอย่างทั่วถึง	4.24	0.64	มาก	7
2.	มีแผนพัฒนาการศึกษาที่เป็นระบบ มีการกำหนดกิจกรรมและตัวชี้วัดที่ชัดเจน และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง	4.31	0.59	มาก	3
3.	มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน และมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเหมาะสม	4.33	0.59	มาก	2
4.	หน่วยงานต้นสังกัดมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ	4.41	0.56	มาก	1
5.	มีระบบการบริหารจัดการภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาและปรับปรุงพัฒนางานได้อย่างรวดเร็ว	4.18	0.63	มาก	8
6.	มีการส่งเสริมการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชนได้แสดงความคิดเห็น	4.31	0.58	มาก	4
7.	มีการรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอและเข้าใจง่าย	4.29	0.59	มาก	5
8.	มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง	4.25	0.63	มาก	6
ค่าเฉลี่ยรวม		4.29	0.50	มาก	

จากตาราง 4.3 พบว่า ระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ในเขตภาคกลาง ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.29, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยหน่วยงานต้นสังกัดมีการกำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = 4.41, S.D. = 0.5) รองลงมาคือ มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน และมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเหมาะสม (\bar{X} = 4.33, S.D. = 0.59) และมีแผนพัฒนาการศึกษาที่เป็นระบบ มีการกำหนดกิจกรรมและตัวชี้วัดที่ชัดเจน และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง (\bar{X} = 4.31, S.D. = 0.59) ตามลำดับ โดยมีระบบการบริหารจัดการภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาและปรับปรุงพัฒนางานได้อย่างรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (\bar{X} = 4.18, S.D. = 0.63)

ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ในเขตภาคกลาง ด้านบุคลากร โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ	ด้านบุคลากร	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
10.	มีการวางแผนกำหนดอัตรากำลังครูและบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อย่างเพียงพอและเหมาะสม	4.11	0.71	มาก	7
11.	มีการสรรหาบุคลากรมาปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยพิจารณาจากความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์	4.26	0.67	มาก	4
12.	มีแผนพัฒนาบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประจำปี ที่ชัดเจนและสอดคล้องตามสายงานและความต้องการพัฒนาของแต่ละบุคคล	4.16	0.60	มาก	6
13.	มีการนิเทศ ติดตาม และให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อย่างสม่ำเสมอและสร้างสรรค์	4.19	0.63	มาก	5
14.	บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในการจัดการศึกษาปฐมวัย	4.31	0.57	มาก	2
15.	มีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นธรรม โปร่งใส และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา	4.37	0.59	มาก	1
16.	บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีขวัญและกำลังใจดี ในการปฏิบัติงาน มีความสุขและความผูกพันกับศูนย์ฯ	4.26	0.63	มาก	3
ค่าเฉลี่ยรวม		4.24	0.48	มาก	

จากตาราง 4.4 พบว่า ระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ในเขตภาคกลาง ด้านบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.24, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นธรรม โปร่งใส และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = 4.37, S.D. = 0.59) รองลงมาคือ บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในการจัดการศึกษาปฐมวัย (\bar{X} = 4.31, S.D. = 0.57) และบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน มีความสุขและความผูกพันกับศูนย์ฯ (\bar{X} = 4.26, S.D. = 0.63) ตามลำดับ โดยมีการวางแผนกำหนดอัตรากำลังครูและบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อย่างเพียงพอและเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (\bar{X} = 4.11, S.D. = 0.71)

ตาราง 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ในเขตภาคกลางด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ	ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
18.	อาคารเรียนและสิ่งก่อสร้างของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความมั่นคงแข็งแรง ได้มาตรฐาน และเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	4.21	0.69	มาก	4
19.	สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอาคารเรียนของศูนย์ฯ สะอาด เป็นระเบียบ ร่มรื่น ปลอดภัย และส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน	4.23	0.72	มาก	3
20.	มีการจัดมุมประสบการณ์การเรียนรู้ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกด้านของพัฒนาการเด็ก และมีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอและปลอดภัยต่อเด็ก	4.24	0.65	มาก	2
21.	มีระบบการดูแลรักษาความปลอดภัยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ	4.24	0.65	มาก	1
22.	มีมาตรการป้องกันภัยและแผนเผชิญเหตุฉุกเฉินที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครอบคลุมทุกด้าน	4.12	0.68	มาก	7
23.	มีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินสภาพอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อย่างสม่ำเสมอ และนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไข	4.10	0.68	มาก	8
24.	มีห้องน้ำ ห้องสุขา ที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ เพียงพอต่อจำนวนเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมีขนาดเหมาะสมกับวัยของเด็ก	4.19	0.74	มาก	6

25. มีการจัดการขยะและของเสียอย่างถูกสุขลักษณะ	4.21	0.65	มาก	5
ค่าเฉลี่ยรวม	4.19	0.56	มาก	

จากตาราง 4.5 พบว่า ระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ในเขตภาคกลาง ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.19, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีระบบการดูแลรักษาความปลอดภัยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = 4.24, S.D. = 0.65) รองลงมาคือ มีการจัดมุมประสบการณ์การเรียนรู้ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่หลากหลายครอบคลุมทุกด้านของพัฒนาการเด็ก และมีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอและปลอดภัยต่อเด็ก (\bar{X} = 4.23, S.D. = 0.65) และสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอาคารเรียนของศูนย์ฯ สะอาด เป็นระเบียบ ร่มรื่น ปลอดภัย และส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน (\bar{X} = 4.23, S.D. = 0.72) ตามลำดับ โดยมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินสภาพอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ และนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (\bar{X} = 4.10, S.D. = 0.68)

ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ในเขตภาคกลาง ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ	ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
27.	มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และมีการนำหลักสูตรไปทดลองใช้และปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง	4.26	0.62	มาก	5
28.	มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงบริบทของชุมชนและความต้องการของเด็ก	4.22	0.65	มาก	6
29.	มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	4.08	0.68	มาก	8
30.	มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่หลากหลายครอบคลุมทุกด้านของพัฒนาการ และเหมาะสมกับวัย	4.34	0.58	มาก	2
31.	มีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์รายวัน/รายสัปดาห์ ที่ชัดเจน สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ	4.36	0.62	มาก	1

32.	มีการประเมินพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม เพื่อนำผลไปวางแผนพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล	4.30	0.59	มาก	3
33.	มีการระดมทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ภายนอก เช่น ผู้เชี่ยวชาญ ชุมชน สถานที่ต่างๆ มาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.01	0.71	มาก	9
34.	มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาปฐมวัย	4.00	0.70	มาก	10
35.	มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และให้ข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติงานด้านวิชาการของครูอย่างสม่ำเสมอ และสร้างสรรค์	4.12	0.70	มาก	7
36.	มีการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก มีความปลอดภัย สะอาด เป็นระเบียบ และน่าสนใจ	4.26	0.60	มาก	4
ค่าเฉลี่ยรวม		4.20	0.57	มาก	

จากตาราง 4.6 พบว่า ระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ในเขตภาคกลาง ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ รายวัน/รายสัปดาห์ ที่ชัดเจน สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = 4.36, S.D. = 0.62) รองลงมาคือ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกด้านของพัฒนาการ และเหมาะสมกับวัย (\bar{X} = 4.34, S.D. = 0.58) และมีการประเมินพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม เพื่อนำผลไปวางแผนพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล (\bar{X} = 4.30, S.D. = 0.59) ตามลำดับ โดยมีการส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (\bar{X} = 4.00, S.D. = 0.70)

ตาราง 4.7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ในเขตภาคกลาง ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนโดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ	ด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
38.	มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรม และประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างหลากหลายและสม่ำเสมอ	4.12	0.67	มาก	5
39.	มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.07	0.65	มาก	6
40.	มีช่องทางรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ปกครอง ครู บุคลากร และชุมชนอย่างเปิดกว้างและนำไปปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างจริงจัง	4.18	0.65	มาก	3
41.	มีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารและผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบอย่างสม่ำเสมอและเข้าใจง่าย	4.27	0.61	มาก	1
42.	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรต่างๆ จากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนอย่างเพียงพอ	4.20	0.66	มาก	2
43.	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งที่บ้านและที่ศูนย์ฯ	4.14	0.66	มาก	4
ค่าเฉลี่ยรวม		4.16	0.54	มาก	

จากตาราง 4.7 พบว่า ระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ในเขตภาคกลาง ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.16, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารและผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบอย่างสม่ำเสมอและเข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = 4.27, S.D. = 0.61) รองลงมาคือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรต่างๆ จากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนอย่างเพียงพอ (\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.66) และมีช่องทางรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ปกครอง ครู บุคลากร และชุมชนอย่างเปิดกว้างและนำไปปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างจริงจัง (\bar{X} = 4.18, S.D. = 0.65) ตามลำดับ โดยมีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (\bar{X} = 4.07, S.D. = 0.65)

ตาราง 4.8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ในเขตภาคกลาง ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ	ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
45.	มีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ และร่วมกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ	4.18	0.65	มาก	1
46.	มีการสร้างเครือข่ายกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอื่นๆ ในพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันทรัพยากร และร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย	4.05	0.69	มาก	4
47.	มีการสร้างเครือข่ายกับผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กปฐมวัย ประชาชนชาวบ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ และร่วมกิจกรรมต่างๆอย่างสม่ำเสมอ	3.91	0.69	มาก	6
48.	มีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและเครือข่าย	4.09	0.69	มาก	3
49.	มีการนำข้อเสนอแนะจากเครือข่ายไปปรับปรุงและพัฒนางานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างจริงจัง	4.03	0.66	มาก	5
50.	มีการเผยแพร่ผลงานและกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เครือข่ายและชุมชนทราบ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยและสร้างการรับรู้ที่ดีต่อศูนย์ฯ	4.13	0.64	มาก	2
ค่าเฉลี่ยรวม		4.07	0.57	มาก	

จากตาราง 4.8 พบว่า ระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ในเขตภาคกลาง ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.07, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ และร่วมกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = 4.18, S.D. = 0.65) รองลงมาคือ มีการเผยแพร่ผลงานและกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เครือข่ายและชุมชนทราบ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยและสร้างการรับรู้ที่ดีต่อศูนย์ฯ (\bar{X} = 4.13, S.D. = 0.62) และมีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและเครือข่าย (\bar{X} = 4.09, S.D. = 0.68) ตามลำดับ โดยมีการสร้างเครือข่ายกับผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กปฐมวัย ประชาชนชาวบ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ และร่วมกิจกรรมต่างๆอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (\bar{X} = 3.91, S.D. = 0.68)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง

ผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (2) ด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น และ (3) ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ ในภาพรวมและรายด้าน ในตาราง 4.9

ตาราง 4.9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ในเขตภาคกลาง โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้าน	ผลการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1.	ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	4.27	0.53	มาก	3
2.	ด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น	4.38	0.49	มาก	1
3.	ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย	4.30	0.48	มาก	2
ค่าเฉลี่ยรวม		4.32	0.45	มาก	

จากตาราง 4.9 พบว่า ระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.49) รองลงมาคือ ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.48) และด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.53)

ตาราง 4.10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ในเขตภาคกลาง ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ	ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1.	มีการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ที่ชัดเจน มีการวางแผน ติดตาม และประเมินผล การดำเนินงาน	4.25	0.61	มาก	4

2.	มีการบริหารจัดการบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตั้งแต่การสรรหา พัฒนา และประเมินผลบุคลากร อย่างเป็นระบบ	4.26	0.59	มาก	3
3.	มีการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กเพื่อความปลอดภัย ทั้งในด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมให้มีความปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ	4.29	0.63	มาก	2
4.	มีการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ของ เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการดูแลสุขภาพ การจัดหาอาหาร ส่งเสริมพัฒนาการ และจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม	4.33	0.59	มาก	1
5.	มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.21	0.58	มาก	5
ค่าเฉลี่ยรวม		4.27	0.53	มาก	

จากตาราง 4.10 พบว่า ระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนา เด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.27, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการ เรียนรู้ของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการดูแลสุขภาพ การจัดหาอาหาร ส่งเสริมพัฒนาการ และจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = 4.33, S.D. = 0.59) รองลงมาคือ มีการ บริหารจัดการสภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อความปลอดภัย ทั้งในด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมให้มีความปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ (\bar{X} = 4.29, S.D. = 0.63) และมีการบริหารจัดการ บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตั้งแต่การสรรหา พัฒนา และประเมินผลบุคลากรอย่างเป็นระบบ (\bar{X} = 4.26, S.D. = 0.59) ตามลำดับ โดยมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการ ดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (\bar{X} = 4.21, S.D. = 0.58)

ตาราง 4.11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ ในเขตภาคกลาง ด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ	ด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
6.	ครู/ผู้ดูแลเด็กมีการจัดกิจกรรมและประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างรอบด้านและครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน	4.38	0.54	มาก	3
7.	ครู/ผู้ดูแลเด็กมีการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายและดูแลสุขภาพ โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการทางร่างกายอย่างเหมาะสม	4.42	0.53	มาก	1
8.	ครู/ผู้ดูแลเด็กมีการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาและการสื่อสาร โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการคิด การแก้ปัญหา การใช้ภาษา และการสื่อสารอย่างเหมาะสมตามวัย	4.36	0.56	มาก	4
9.	ครู/ผู้ดูแลเด็กมีการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ-สังคม และปลูกฝังคุณธรรมและความเป็นพลเมืองดี โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดการอารมณ์ สัมพันธภาพที่ดี คุณธรรม และจริยธรรม	4.42	0.55	มาก	2
10.	ครู/ผู้ดูแลเด็กมีการส่งเสริมเด็กในระยะเปลี่ยนผ่านให้ปรับตัวสู่การเชื่อมต่อในขั้นถัดไป โดยจัดกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนเข้าเรียนในระดับชั้นต่อไป	4.32	0.58	มาก	5
ค่าเฉลี่ยรวม		4.38	0.49	มาก	

จากตาราง 4.11 พบว่า ระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง ด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.38, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยครู/ผู้ดูแลเด็กมีการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายและดูแลสุขภาพ โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และพัฒนาการทางร่างกายอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = 4.42, S.D. = 0.53) รองลงมาคือ ครู/ผู้ดูแลเด็กมีการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ-สังคม และปลูกฝังคุณธรรมและความเป็นพลเมืองดี โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดการอารมณ์ สัมพันธภาพที่ดี คุณธรรม และจริยธรรม (\bar{X} = 4.42, S.D. = 0.55) และครู/ผู้ดูแลเด็กมีการจัดกิจกรรมและประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างรอบด้านและครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน (\bar{X} = 4.38, S.D. = 0.54) ตามลำดับ โดยครู/ผู้ดูแลเด็กมีการส่งเสริมเด็กในระยะเปลี่ยนผ่านให้ปรับตัว

สู่การเชื่อมต่อในขั้นถัดไป โดยจัดกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนเข้าเรียนในระดับชั้นต่อไป มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (\bar{x} = 4.32, S.D. = 0.58)

ตาราง 4.12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดฯ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ	ด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย	\bar{x}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
11.	เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการเจริญเติบโต สมวัยทางด้านน้ำหนักและส่วนสูง การมีสุขนิสัยที่เหมาะสมในการดูแลตนเอง	4.31	0.56	มาก	4
12.	เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการ ด้านการเคลื่อนไหว ทั้งการทรงตัว การเคลื่อนไหว ร่ากาย และการประสานงานของกล้ามเนื้อมัดเล็ก และมัดใหญ่ที่เหมาะสมตามวัย	4.38	0.56	มาก	1
13.	เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการ ด้านอารมณ์และจิตใจที่เหมาะสมตามวัย สามารถ แสดงออก ควบคุมอารมณ์ และปรับตัวเข้ากับ สภาพแวดล้อมได้	4.37	0.54	มาก	2
14.	เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการ ด้านสติปัญญา การเรียนรู้ และการสร้างสรรค์ สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ และสนใจเรียนรู้สิ่งใหม่ได้เหมาะสมตามวัย	4.27	0.55	มาก	5
15.	เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการ ด้านภาษาและการสื่อสาร ทั้งการฟัง พูด อ่าน และ เขียน รวมถึงความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นได้ เหมาะสมตามวัย	4.21	0.54	มาก	6
16.	เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการ ด้านสังคม คุณธรรม วินัย และความเป็นพลเมืองดี มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น มีคุณธรรม วินัย และปฏิบัติตามกฎระเบียบได้ เหมาะสมตามวัย	4.32	0.56	มาก	3
ค่าเฉลี่ยรวม		4.30	0.48	มาก	

จากตาราง 4.12 พบว่า ระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.30, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว ทั้งการทรงตัว การเคลื่อนไหวร่างกาย และการประสานงานของกล้ามเนื้อเล็กและมัดใหญ่ที่เหมาะสมตามวัย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = 4.38, S.D. = 0.56) รองลงมาคือ เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจที่เหมาะสมตามวัย สามารถแสดงออกควบคุมอารมณ์ และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ (\bar{X} = 4.37, S.D. = 0.54) และเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการด้านสังคม คุณธรรม วินัย และความเป็นพลเมืองดี มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น มีคุณธรรม วินัย และปฏิบัติตามกฎระเบียบได้เหมาะสมตามวัย (\bar{X} = 4.32, S.D. = 0.56) ตามลำดับ โดยมีเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน รวมถึงความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นได้เหมาะสมตามวัย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (\bar{X} = 4.21, S.D. = 0.54)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product - moment correlation coefficient) ดังรายละเอียดในตาราง 4.13

ตาราง 4.13

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง โดยภาพรวมและรายด้าน

ความสัมพันธ์	ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	ด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น	ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย	ผลการประกันคุณภาพการศึกษา
1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	.722**	.680**	.685**	.766**
2. ด้านบุคลากร	.730**	.664**	.646**	.747**
3. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	.777**	.650**	.633**	.755**
4. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร	.775**	.742**	.651**	.793**
5. ด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน	.784**	.690**	.669**	.785**
6. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย	.729**	.573**	.556**	.693**
การดำเนินงานตามมาตรฐานฯ	.860**	.765**	.735**	.864**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4.13 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 เป็นความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .864

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พบว่า ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมากกับ การดำเนินงานตามมาตรฐานฯ ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน โดยเป็นคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด เท่ากับ .784 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 รองลงมาคือ ด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมากกับ การดำเนินงานตามมาตรฐานฯ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร โดยเป็นคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด เท่ากับ .742 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และลำดับสุดท้ายคือ ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมากกับ การดำเนินงานตามมาตรฐานฯ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเป็นคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด เท่ากับ .685 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมของการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มีความสัมพันธ์กับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง เป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปน้อย 3 ลำดับ ได้ดังนี้

1) การดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในระดับสูงมาก เท่ากับ .860 เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

2) การดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น ในระดับสูงมาก เท่ากับ .765 เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

3) การดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย ในระดับสูงมาก เท่ากับ .735 เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อค้นหาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง

ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และการวิเคราะห์พหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ค้นหาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง โดยผู้วิจัยนำตัวแปรพยากรณ์เข้าสู่การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนทั้งหมด 9 ตัวแปร ได้แก่ การดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย และผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น และด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการสื่อความหมายที่ตรงกันในการวิเคราะห์และแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ ดังนี้

X	แทน	การดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ
X_1	แทน	ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
X_2	แทน	ด้านบุคลากร
X_3	แทน	ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
X_4	แทน	ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร
X_5	แทน	ด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน
X_6	แทน	ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย
Y_1	แทน	ผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ
Y_1	แทน	ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
Y_2	แทน	ด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น
Y_3	แทน	ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ
R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์
R^2_{adj}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่ปรับแก้
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
SE_b	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์
SE_{est}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์
\hat{Y}, \hat{Z}	แทน	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน ตามลำดับ
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์
P	แทน	ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ
Sig	แทน	ค่ามีนัยสำคัญทางสถิติ

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) เพื่อค้นหาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง โดยผลการวิเคราะห์แสดงในตาราง 4.14

ตาราง 4.14 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อค้นหาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง

ลำดับขั้นพยากรณ์	<i>R</i>	R^2	R^2_{adj}	SE_{est}
X_4	.793 ^a	.628	.628	.27703
X_4, X_1	.838 ^b	.702	.701	.24841
X_4, X_1, X_3	.855 ^c	.730	.729	.23635
X_4, X_1, X_3, X_5	.867 ^d	.752	.750	.22678
X_4, X_1, X_3, X_5, X_2	.872 ^e	.760	.758	.22325

จากตาราง 4.14 พบว่า มีตัวแปรจำนวน 5 ตัว ได้แก่ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร (X_4), ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (X_1), ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย (X_3), ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน (X_5) และด้านบุคลากร (X_2) ที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ผลการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลางได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .872 และค่าความสามารถในการพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .760 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 5 สามารถอธิบายความแปรปรวนของผลการประกันคุณภาพการศึกษาได้ถึงร้อยละ 76.0 และมีค่าความสามารถในการพยากรณ์ที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .758 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโมเดลดังกล่าวมีประสิทธิภาพและความแม่นยำในการพยากรณ์ในระดับสูง

ผู้วิจัยจึงเลือกขั้นตอนการพยากรณ์ที่ 5 ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่ออธิบายว่าการดำเนินงานตามมาตรฐานในด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน และด้านบุคลากร เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลเชิงบวกต่อผลการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตภาคกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน รวมถึงด้านการบริหารจัดการ ซึ่งแสดงค่าความสามารถในการพยากรณ์ในระดับสูงตามลำดับ

ตาราง 4.15 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อค้นหาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE _b	β	t	Sig
ค่าคงที่ (Constant)	.674	.089	–	7.532	.000
1. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร (X ₄)	.104	.038	.121	2.713	.007
2. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (X ₁)	.228	.031	.250	7.368	.000
3. ด้านอาคาร สถานที่ และความปลอดภัย (X ₃)	.173	.028	.214	6.150	.000
4. ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน (X ₅)	.214	.033	.252	6.536	.000
5. ด้านบุคลากร (X ₂)	.144	.033	.151	4.363	.000
R = .872 R ² = .760 F = 358.320					
SE _{est} = .22325 R ² _{adj} = .758					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4.15 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถร่วมกันทำนายผลการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลางได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร (X₄), ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (X₁), ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย (X₃), ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน (X₅) และด้านบุคลากร (X₂) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ในรูปคะแนนดิบซึ่งสามารถนำมาใช้สร้างเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .674 + .104(X_4) + .228(X_1) + .173(X_3) + .214(X_5) + .144(X_2)$$

จากสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน (X₅) มีค่าน้ำหนักการพยากรณ์เท่ากับ .252 รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (X₁) เท่ากับ .250 และด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย (X₃) เท่ากับ .214 ส่วนด้านบุคลากร (X₂) และด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร (X₄) มีค่าน้ำหนักการพยากรณ์เท่ากับ .151 และ .121 ตามลำดับ จากสมการดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า

หากการดำเนินงานในด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน (X₅) เพิ่มขึ้น 1 คะแนน (โดยควบคุมตัวแปรอื่นไว้คงที่) จะทำให้ผลการประกันคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้นในระดับคะแนนมาตรฐาน .252 หน่วย เช่นเดียวกัน หากด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (X₁) เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะส่งผลให้ผลการประกันคุณภาพเพิ่มขึ้น .250 หน่วย และด้านอาคาร สถานที่ และความปลอดภัย (X₃) เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะเพิ่มผลการประกันคุณภาพอีก .214 หน่วย สำหรับด้านบุคลากร (X₂) และด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร (X₄) แม้จะมีค่าน้ำหนักการพยากรณ์น้อยกว่า

แต่ยังมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อผลการประกันคุณภาพ และทั้งหมดนี้อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อแปลงคะแนนดิบให้เป็นคะแนนมาตรฐานแล้ว ได้สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .121(X_4) + .250(X_1) + .214(X_3) + .252(X_5) + .151(X_2)$$

จากสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน (X_5) มีค่าน้ำหนักการพยากรณ์เท่ากับ .252 รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (X_1) เท่ากับ .250 และด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย (X_3) เท่ากับ .214 ส่วนด้านบุคลากร (X_2) และด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร (X_4) มีค่าน้ำหนักการพยากรณ์เท่ากับ .151 และ .121 ตามลำดับ

จากสมการดังกล่าวสามารถตีความได้ว่า หากการดำเนินงานตามมาตรฐานในแต่ละด้านเพิ่มขึ้น 1 คะแนน โดยควบคุมตัวแปรอื่นไว้ จะทำให้ผลการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง เพิ่มขึ้นตามค่าน้ำหนักคะแนนมาตรฐานข้างต้น โดยเฉพาะในด้านการมีส่วนร่วมฯ และการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุด ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสามารถใช้ในการอธิบายแนวโน้มของการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้อย่างชัดเจน

จากผลการวิเคราะห์ทางสถิติ สรุปได้ว่า การดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงาน ๗ ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน และด้านบุคลากร เป็นตัวแปรต้นที่ส่งผลเชิงบวกต่อผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .872 และค่าความสามารถในการพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .760 และมีค่าความสามารถในการพยากรณ์ที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .758 ทั้งนี้ ตัวแปรที่มีอิทธิพลเชิงพยากรณ์มากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านบุคลากร และด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าเมื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการระดมความร่วมมือและการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควบคู่กับการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย บุคลากรที่มีคุณภาพ และการจัดวิชาการ/กิจกรรมตามหลักสูตรที่เข้มแข็ง จะส่งผลให้ระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษาเพิ่มสูงขึ้นโดยรวม

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง 2) เพื่อศึกษาระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง และ 3) เพื่อศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) 21 จังหวัด ได้แก่ กำแพงเพชร ชัยนาท นครนายก นครปฐม นครสวรรค์ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระบุรี สิงห์บุรี สุโขทัย สุพรรณบุรี อ่างทอง และอุทัยธานี จำนวน 3,932 แห่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) 21 จังหวัด โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรในระดับความเชื่อมั่น 95% และทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 แห่ง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือผู้ที่รักษาการ หรือ ครู/ผู้ดูแลเด็กที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้สอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมผู้ให้ข้อมูลแต่ละ 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 702 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้โปรแกรม SPSS 29

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง

เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 6 ด้าน ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านบุคลากร และด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร โดยมีด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน พบว่า

1.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยหน่วยงานต้นสังกัดมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน และมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเหมาะสม และมีการส่งเสริมการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชนได้แสดงความคิดเห็น ตามลำดับ โดยมีระบบการบริหารจัดการภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาและปรับปรุงพัฒนางานได้อย่างรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

1.2 ด้านบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นธรรม โปร่งใส และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในการจัดการศึกษาปฐมวัย และบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน มีความสุขและความผูกพันกับศูนย์ฯ ตามลำดับ โดยมีการวางแผนกำหนดอัตรากำลังครูและบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเพียงพอ และเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

1.3 ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีการจัดมุมประสบการณ์การเรียนรู้ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกด้านของพัฒนาการเด็ก และมีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอ และปลอดภัยต่อเด็ก มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ มีระบบการดูแลรักษาความปลอดภัยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ และสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอาคารเรียนของศูนย์ฯ สะอาด เป็นระเบียบ ร่มรื่น ปลอดภัย และส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน ตามลำดับ โดยมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินสภาพอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ และนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

1.4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์รายวัน/รายสัปดาห์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกด้านของพัฒนาการ และเหมาะสมกับวัย และมีการประเมินพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม เพื่อนำผลไปวางแผนพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล ตามลำดับ โดยมีการส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารและผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบอย่างสม่ำเสมอและเข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ มีช่องทางรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ปกครอง ครู บุคลากร และชุมชนอย่างเปิดกว้างและนำไปปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างจริงจัง และศูนย์พัฒนา

เด็กเล็กได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรต่าง ๆ จากผู้ปกครอง ตามลำดับ โดยมีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

1.6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ มีการเผยแพร่ผลงานและกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เครือข่ายและชุมชนทราบ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยและสร้างการรับรู้ที่ดีต่อศูนย์ฯ และมีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและเครือข่าย ตามลำดับ โดยมีการสร้างเครือข่ายกับผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กปฐมวัย ประชาชนชาวบ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2. ระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง

เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ระดับของผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย และด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน พบว่า

2.1 ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ และการเรียนรู้ของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการดูแลสุขภาพ การจัดอาหาร ส่งเสริมพัฒนาการ และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ มีการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อความปลอดภัย ทั้งในด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม ให้มีความปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และมีการบริหารจัดการบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตั้งแต่การสรรหา พัฒนา และประเมินผลบุคลากรอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ โดยมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.2 ด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยครู/ผู้ดูแลเด็กมีการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายและดูแลสุขภาพ โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการทางร่างกายอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ครู/ผู้ดูแลเด็กมีการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ-สังคม และปลูกฝังคุณธรรมและความเป็นพลเมืองดี โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดการอารมณ์ สัมพันธภาพที่ดี คุณธรรม และจริยธรรม และครู/ผู้ดูแลเด็กมีการจัดกิจกรรมและประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างรอบด้านและครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน ตามลำดับ โดยครู/ผู้ดูแลเด็กมีการส่งเสริมเด็กในระยะ

เปลี่ยนผ่านให้ปรับตัวสู่การเชื่อมต่อในขั้นถัดไป โดยจัดกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนเข้าเรียนในระดับชั้นต่อไป มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.3 ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจที่เหมาะสมตามวัย สามารถแสดงออก ควบคุมอารมณ์ และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว ทั้งการทรงตัว การเคลื่อนไหวร่างกาย และการประสานงานของกล้ามเนื้อเล็กและมัดใหญ่ที่เหมาะสมตามวัย และเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการเจริญเติบโตสมวัยทางด้านน้ำหนัก และส่วนสูง การมีสุขนิสัยที่เหมาะสมในการดูแลตนเอง ตามลำดับ โดยมีเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน รวมถึงความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นได้เหมาะสมตามวัย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .864

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พบว่า ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมากกับ การดำเนินงานตามมาตรฐานฯ ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน โดยเป็นคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด เท่ากับ .784 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 รองลงมาคือ ด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมากกับ การดำเนินงานตามมาตรฐานฯ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร โดยเป็นคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด เท่ากับ .742 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และลำดับสุดท้ายคือ ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมากกับ การดำเนินงานตามมาตรฐานฯ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเป็นคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด เท่ากับ .685 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมของการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มีความสัมพันธ์กับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง เป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปน้อย 3 ลำดับ ได้ดังนี้

1) การดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในระดับสูงมาก เท่ากับ .860 เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

2) การดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น ในระดับสูงมาก เท่ากับ .765 เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

3) การดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย ในระดับสูงมาก เท่ากับ .735 เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) เพื่อค้นหาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง พบว่า มีตัวแปรจำนวน 5 ตัว ได้แก่ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน และด้านบุคลากร ที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ผลการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลางได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .872 และค่าความสามารถในการพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .760 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 5 สามารถอธิบายความแปรปรวนของผลการประกันคุณภาพการศึกษาได้ถึงร้อยละ 76.0 และมีค่าความสามารถในการพยากรณ์ที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .758

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง การดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีศักยภาพในการบริหารจัดการและขับเคลื่อนงานตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งหกด้าน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สนับสนุนคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการคุณภาพโดยรวม (TQM) ของ Deming (1986) ที่อธิบายว่าคุณภาพของผลลัพธ์เกิดจาก ระบบและกระบวนการขององค์กร ไม่ใช่ความพยายามรายบุคคล โดยยึดหลักสำคัญ ได้แก่ การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องด้วยวงจร PDCA/PDSA ภาวะผู้นำและความมุ่งมั่นระยะยาว (Constancy of Purpose) การพัฒนาบุคลากรและการฝึกอบรมในงาน การมีส่วนร่วมและการสื่อสารไร้รอยต่อระหว่างหน่วย (Break Down Barriers) การมุ่งผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

(Voice of The Customer) และการใช้ข้อมูลเพื่อลดความแปรปรวนและควบคุมคุณภาพ ซึ่งสามารถเทียบเคียงกับองค์ประกอบของมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหกด้านได้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ อิศารัตน์ คำชัยวงษ์ และ เศรษฐวิวัฒน์ โชควรกุล (2565) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามการรับรู้ของครูผู้สอน จังหวัดลพบุรี พบว่า ระดับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามการรับรู้ของครูผู้สอนในจังหวัดลพบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน และสอดคล้องกับ สมปรารถนา พรหมสูตร และ วันทนา อมตาริยกุล (2563) ที่ศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบึงกาฬ พบว่า ระดับประสิทธิผลตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งนี้เพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ดำเนินงานภายใต้กรอบนโยบายและแนวทางที่ชัดเจน ประกอบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัดให้ความสำคัญกับการวางแผน การกำหนดเป้าหมาย การติดตามผล และการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชน ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณ ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถจัดสรรทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ วารี ระวังทุกข์ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2563) ที่กล่าวว่า กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีเนื้อหาหลักเกณฑ์ที่สอดคล้องกับบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีระบบ มีมาตรฐาน และมีคุณภาพตามหลักวิชาการ การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้องมีงบประมาณในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งได้รับจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด หรือจากหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ ด้านบุคลากร ทั้งนี้เพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีระบบประเมินผลการปฏิบัติงานที่มุ่งพัฒนา ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสร้างขวัญกำลังใจ ความสุข และความผูกพันต่อองค์กรอย่างเป็นรูปธรรม ควบคู่กับการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูและผู้ดูแลเด็กมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างเหมาะสม กลไกทั้งสองประสานกันจนก่อรูปบรรทัดฐานการทำงานร่วมและสมรรถนะการปฏิบัติงานที่สม่ำเสมอ สอดคล้องกับ Roethlisberger & Dickson (1939) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า แรงจูงใจของมนุษย์ในที่ทำงานมิได้จำกัดอยู่เพียงสิ่งจูงใจทางวัตถุ หากแต่รวมถึง ความรู้สึกมีคุณค่า การได้รับการยอมรับ ความสัมพันธ์และบรรทัดฐานในกลุ่มงาน ตลอดจนรูปแบบการกำกับดูแลของหัวหน้างาน อันเป็นปัจจัยที่หล่อหลอมพฤติกรรมการทำงานและผลผลิต แนวคิดดังกล่าวทำให้การบริหารเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์มากขึ้น โดยบูรณาการศาสตร์ด้านจิตวิทยา การสื่อสาร และสังคมวิทยาองค์การ เข้ากับการออกแบบงานและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ รองลงมาคือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ทั้งนี้เนื่องจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์รายวัน/รายสัปดาห์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา และ

นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกมิติของพัฒนาการและเหมาะสมกับวัย รวมถึงมีการประเมินพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม เพื่อนำผลไปวางแผนพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) กำหนดแนวทางการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรปฐมวัย พ.ศ. 2560 โดยให้วิเคราะห์ สาระการเรียนรู้รายปี แล้วพัฒนาเป็นหน่วยประสบการณ์ ก่อนจัดทำแผน รายสัปดาห์และรายวัน ที่ระบุจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อ และการประเมินไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้การจัดประสบการณ์ครอบคลุมพัฒนาการทั้งสี่ด้านและเชื่อมโยงเป้าหมายของหลักสูตรสู่การปฏิบัติได้จริง และด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังขาดกลไกเครือข่ายที่เป็นระบบในหลายมิติ การเชื่อมโยงกับศูนย์ฯ อื่นในพื้นที่ยังไม่เพียงพอจึงจำกัดโอกาส แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันทรัพยากร และความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพ ตลอดจนการนำข้อเสนอแนะจากภาคีเครือข่ายไปใช้ปรับปรุงงานยังไม่ต่อเนื่อง อีกทั้งการเชื่อมโยงผู้เชี่ยวชาญ ราชัญชาวบ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่สม่ำเสมอ ทำให้ขาดกลไกสร้างการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ ภูษิตา กระจ่างแสง และนิยดา เปี่ยมพิชชนะ (2564) ได้กล่าวว่า การดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยคือ ควรมีการสนับสนุนการจัดประชุมระหว่างหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กครูผู้ดูแลเด็กกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อกำหนดแผนความร่วมมือในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม การติดตาม การประเมินผลหรือการนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไข ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานพัฒนาเครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัยต่าง

2. ระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เพราะที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ปรับใช้มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งมิติการบริหารจัดการ กระบวนการจัดประสบการณ์ และคุณภาพเด็ก แสดงถึงความตระหนักของบุคลากรต่อการยกระดับคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกระบวนการจัดประสบการณ์ที่ทำหน้าที่เป็นกลไกถ่ายทอดมาตรฐานสู่ห้องเรียน ขณะที่ระบบบริหารที่ชัดเจนและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการวางแผน ติดตาม ตรวจสอบ และปรับปรุงงานอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพเด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิด CIPP (Context-Input-Process-Product) ของ Stufflebeam (2003) ซึ่งเป็นกรอบการประเมินเชิงการตัดสินใจที่ใช้ประกอบการวางแผน ดำเนินงาน ปรับปรุง และสรุปผล โดย Context หมายถึง บริบทหรือความต้องการและเป้าหมาย Input หมายถึง ปัจจัยป้อน ทรัพยากร และแผนกลยุทธ์ Process หมายถึง กระบวนการดำเนินงานและการติดตามกำกับคุณภาพ และ Product หมายถึง ผลผลิต/ผลลัพธ์ของโครงการหรือสถานศึกษา สอดคล้องกับ กมลวรรณ เอื้องเพ็ชร และคณะ (2565) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุโขทัย พบว่า ระดับความสำเร็จในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ญัฐปภัสร์ มาเวหา และ นิคม

นาคอ้าย (2564) ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารจัดการตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย แห่งชาติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก พบว่า สภาพการบริหารจัดการตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านกระบวนการดูแล จัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น ทั้งนี้เพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงพัฒนาการ รอบด้าน ออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมตามวัย จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านการเล่นอย่างมีจุดมุ่งหมาย และครูหรือผู้ดูแลเด็กมีความเข้าใจหลักการตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ที่เน้นการลงมือทำและบูรณาการประสบการณ์ชีวิต ส่งผลให้กระบวนการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ นฤมล อุ่นคำ และคณะ (2567) ที่กล่าวว่า ครูไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่การ ถ่ายทอดความรู้เท่านั้น แต่ยังเป็นผู้จัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมและประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการ ทุก ด้านของเด็ก ได้จัดทำแผนการเรียนรู้ตามหลักสูตรปฐมวัย โดยจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ หลากหลายและเหมาะสม มุ่งส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้านผ่านการเล่นและประสบการณ์ตรง มีการ ติดตามพัฒนาการรายบุคคลเพื่อปรับกิจกรรมให้เหมาะสม ดูแลด้านโภชนาการและสุขอนามัย รวมถึง การตรวจสุขภาพร่างกาย ฟัน และสายตาเพื่อป้องกันโรคและการบาดเจ็บ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อย ที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ยังมีข้อจำกัดบางประการ อาทิ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการขับเคลื่อน งานที่ยังไม่ชัดเจนและต่อเนื่อง การกำหนดบทบาทหน้าที่ยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ การมีส่วนร่วมของ บุคลากรในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่ยังไม่ทั่วถึง ตลอดจนการบริหารทรัพยากรที่ ไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของศูนย์ฯ สอดคล้องกับ มลิวรรณ ภิรมย์รักษ์ (2562) ได้ศึกษา การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญในเรื่องของ การศึกษา โดยควรมีการกำหนดนโยบายให้ชัดเจน และให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาการดำเนินงานและการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและพัฒนาให้เกิดเครือข่าย มากขึ้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็ก ปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นความสัมพันธ์ใน ระดับสูงมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .864 ทั้งนี้ จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว บ่งชี้ว่า เมื่อความเข้มแข็งของการดำเนินงานตามมาตรฐานทั้ง 6 ด้านเพิ่มขึ้น คุณภาพตามมาตรฐาน สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติย่อมสูงขึ้นในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับกรอบ Structure- Process-Outcome (SPO) ของ Donabedian (1988) ซึ่งอธิบายว่า คุณภาพของผลลัพธ์ เป็นภาพ สะท้อนของ โครงสร้าง (เช่น ระบบบริหาร ทรัพยากร บุคลากร สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย) และ กระบวนการ (เช่น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การดูแลและติดตามคุณภาพ การมีส่วนร่วมของ ผู้เกี่ยวข้อง) ที่ดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับ สุจิตรา พุทธิวีวรรณ และคณะ (2566) กล่าวว่า กลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการพัฒนาผู้บริหาร

สถานศึกษาให้มีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ ยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ รวมถึงการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่งเสริมการบริหารหลักสูตร งานวิชาการ ระบบการบริหารงานบุคคล ระบบข้อมูลสารสนเทศ ระบบการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้บรรลุตามเป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพ และสอดคล้องกับ ธนศพล อินทร์จันทร์ (2563) ระบุว่า แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ด้านการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็ก ควรมีการจัดสรรงบประมาณ การพัฒนาอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัย มั่นคงแข็งแรง และมีความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน การจัดสรรอัตรากำลังครูให้เพียงพอกับจำนวนเด็ก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พบว่า ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมากกับ การดำเนินงานตามมาตรฐานฯ ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน โดยเป็นคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด เท่ากับ .784 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ทั้งชี้ว่า การมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนที่มีคุณภาพจะเป็นกลไกสำคัญที่หนุนเสริมคุณภาพการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การได้รับการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรที่เพียงพอ และการรับฟังความคิดเห็นและนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงจริง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องเป้าหมายศูนย์ฯ อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ อัญชลี หลักชัย (2562) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาโครงสร้างการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดอุดรธานี และเสนอโมเดลการบริหารแบบบูรณาการ โดยเน้นการมีคณะกรรมการบริหารศูนย์ที่ประกอบด้วยตัวแทนจากชุมชน ผู้ปกครอง และผู้นำท้องถิ่นควบคู่กับครูผู้ดูแลเด็ก ซึ่งช่วยสร้างระบบกำกับติดตามที่มีความใกล้ชิดและเข้าใจสภาพพื้นที่อย่างแท้จริง แนวทางดังกล่าวแตกต่างจากโครงสร้างแนวดิ่งที่ใช้ในบางองค์กร โดยเสนอว่าการกระจายอำนาจภายในศูนย์ฯ เองผ่านคณะกรรมการกลุ่มย่อย (เช่น กลุ่มอนามัย, กลุ่มวิชาการ, กลุ่มกิจกรรมพิเศษ) มีส่วนช่วยให้การจัดการมีประสิทธิภาพสูงขึ้น อีกทั้งช่วยสร้างความผูกพันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับศูนย์ฯ มากยิ่งขึ้น รองลงมาคือ ด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมากกับ การดำเนินงานตามมาตรฐานฯ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร โดยเป็นคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด เท่ากับ .742 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นกลไกเชิงระบบว่า เมื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำแผนประสบการณ์รายวันหรือรายสัปดาห์ที่ชัดเจนและสอดคล้องหลักสูตรสถานศึกษา นำไปใช้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกด้านของพัฒนาการ และมีการประเมินพัฒนาการรายบุคคล อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ผลที่เกิดขึ้นคือครู/ผู้ดูแลเด็กสามารถถ่ายทอดหลักสูตรสู่การปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพ ทั้งการส่งเสริมสุขภาวะและทักษะการเคลื่อนไหวที่เหมาะสมวัย การพัฒนาอารมณ์-จิตใจ-สังคมและความเป็นพลเมืองด้วยกติกาและวินัยเชิงบวก ตลอดจนการจัดประสบการณ์บูรณาการที่ครอบคลุมทุกด้านของพัฒนาการอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับ จิตบรรณ เอกพันธ์ (2562) ซึ่งได้พัฒนานวัตกรรมการบริหารวิชาการใน

สถานศึกษาปฐมวัยเอกชน โดยยึดกรอบองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) หลักสูตรปฐมวัย 2) การจัดประสบการณ์ 3) สภาพแวดล้อม สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 4) การประเมินพัฒนาการ เพื่อยกระดับความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก แนวคิดนี้สะท้อนหลักการทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เชื่อมโยงหลักสูตร การจัดประสบการณ์ การประเมิน และสภาพแวดล้อมเชิงระบบ และลำดับสุดท้ายคือ ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมากกับ การดำเนินงานตามมาตรฐานฯ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเป็นคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด เท่ากับ .685 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ชี้ว่า หากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการบริหารจัดการที่เข้มแข็ง มีการกำกับติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัดอย่างสม่ำเสมอ โครงสร้างและการมอบหมายหน้าที่ชัดเจน และแผนพัฒนาที่เป็นระบบพร้อมกำหนดกิจกรรมและตัวชี้วัดที่นำไปปฏิบัติจริง จะทำให้ทรัพยากร คน และกระบวนการสอดคล้องกัน เกิดวงจรติดตามและปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ครูจัดสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ที่เหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เด็กจึงแสดงผลลัพธ์เชิงพัฒนาการครบมิติ สะท้อนว่าความพร้อมเชิงระบบของการบริหารเป็นฐานส่งผ่านคุณภาพสู่ตัวเด็กอย่างเป็นรูปธรรม

จากผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทำนายผลการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่เข้าสู่สมการมี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านบุคลากร และด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ทั้ง 5 ด้าน ร่วมกันพยากรณ์ ผลการประกันคุณภาพได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 358.320, p < .001$) โดยโมเดลมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ $R = .872$ และ ค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด $R^2 = .760$ (*Adjusted R² = .758; SEE = .223*) บ่งชี้ว่า เมื่อกิจกรรมการดำเนินงานในมิติเหล่านี้เข้มแข็งขึ้น ผลการประกันคุณภาพ มีแนวโน้มสูงขึ้นสอดคล้องกัน โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน และการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งมีน้ำหนักในการพยากรณ์สูงสุดสองอันดับแรก สะท้อนความสำคัญของการเปิดพื้นที่ให้บุคลากร ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีระบบ (System Theory) ของ von Bertalanffy (1968) ซึ่งชี้ว่า ทุกองค์ประกอบย่อยภายในองค์กรจะต้องสามารถประสานกัน อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดผลลัพธ์สูงสุดต่อทั้งระบบ ในกรณีของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ไม่สามารถดำเนินแยกขาดจากกันได้ โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน และด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งมีอิทธิพลต่อ ผลการประกันคุณภาพ การศึกษาอย่างมาก จึงต้องผสานเป็นระบบร่วมกัน ความสัมพันธ์ระดับสูงมากที่พบในการวิจัยนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่า ความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นอยู่กับการจัดการภายในที่มี การประสานทรัพยากร บุคลากร และภาคีเครือข่ายอย่างมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องดำเนินการ ในลักษณะการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น ครู ผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามา มีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจ วางแผน ดำเนินงาน และประเมินผล โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส และความรับผิดชอบร่วม ซึ่งส่งผลให้การบริหารงานในศูนย์ฯ มีความยั่งยืน มีความเป็น

เจ้าของร่วม และตอบสนองต่อบริบทของชุมชนได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ Owens และ Valesky (2011) ที่อธิบายว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) ช่วยส่งเสริมความเป็นเจ้าของของบุคลากรในองค์กร เกิดความรับผิดชอบร่วม และนำไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืนของการบริหารจัดการ โดยเฉพาะในบริบทของสถานศึกษา ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการตัดสินใจ วางแผน และประเมินผล และสอดคล้องกับ วรณิตา สอนกองแดง และคณะ (2560) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องของชุมชนในการพัฒนามาตรฐานศูนย์เด็กเล็กส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กคุณภาพโดยรวม ทำให้เกิดความความยั่งยืน จึงควรส่งเสริมการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ด้าน เป็นข้อค้นพบจากการศึกษา การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กคุณภาพโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้เห็นได้ว่า กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพ นำไปสู่การพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทำนายผลการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตภาคกลาง พบว่า ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (X6) ไม่ปรากฏอำนาจพยากรณ์ในโมเดล แม้จะมีสหสัมพันธ์เชิงบวกกับผลลัพธ์รายด้าน โดยเฉพาะกับด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ($r = .729$) แต่ความสัมพันธ์กับอีกสองมิติอยู่ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับคู่อื่น (ด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ $r = .573$; ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย $r = .556$) จึงทำให้พลังพยากรณ์เมื่อรวมเป็นคะแนนโดยภาพรวมถูกเฉลี่ยลง อีกทั้ง ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (X6) เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดและมีความแปรปรวนจำกัด (Restricted Range) ลดพลังทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย ส่งผลให้ไม่ผ่านระดับนัยสำคัญตามเกณฑ์

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ควรส่งเสริมระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้เป็นวงจรคุณภาพ (PDCA) โดยแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ที่ประกอบด้วยผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และตัวแทนชุมชน โดยกำหนดบทบาท หน้าที่ และปฏิทินการทำงานที่ชัดเจน และจัดทำสรุปผลการดำเนินงานรายเดือน พร้อมระบบรับฟังและตอบสนองข้อเสนอแนะ เพื่อนำเข้าสู่วงจร PDCA อย่างเป็นระบบ เพื่อให้การตัดสินใจอิงข้อมูล โปร่งใส ตรวจสอบได้ และหนุนคุณภาพการบริหารให้สอดคล้องเป้าหมายศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่อง

2. ควรยกระดับกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น โดยจัดทำแผนการจัดประสบการณ์รายวัน/รายสัปดาห์ ที่ชัดเจน สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกด้านของพัฒนาการและเหมาะสมกับวัย และมีการประเมินพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม เพื่อนำผลไปวางแผนพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล อันจะทำให้การถ่ายทอดหลักสูตรสู่ห้องเรียนมีคุณภาพ สม่่าเสมอ และรองรับความแตกต่างระหว่างบุคคลได้อย่างเป็นรูปธรรม

3. ควรส่งเสริมเครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ โดยมอบหมายผู้ประสานงานเครือข่ายอย่างเป็นทางการ จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับศูนย์ฯ ใกล้เคียง และหน่วยงานในพื้นที่ (เช่น รพ.สต. สาธารณสุข ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ โรงเรียน มหาวิทยาลัย) จัดประชุมเครือข่ายรายไตรมาส และสร้างชุมชนปฏิบัติการ (CoP) ข้ามศูนย์ฯ เพื่อแลกเปลี่ยนแผน สื่อ และกรณีศึกษา ควบคู่กับการเชิญผู้เชี่ยวชาญหรือปราชญ์ชุมชนเข้าชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ พร้อมระบบรับฟังข้อเสนอแนะและมาตรการตอบสนองที่ติดตามผลได้ เพื่อเพิ่มทรัพยากร ความรู้ และการมีส่วนร่วมเชิงพื้นที่ ยกระดับคะแนนด้านเครือข่ายและคุณภาพด้านอื่นไปพร้อมกัน

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในเขตภาคกลางเท่านั้น ทำให้ผลการวิเคราะห์อาจไม่สามารถสรุปหรืออ้างอิงแทนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภูมิภาคอื่นได้ เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีบริบทด้านการบริหารจัดการ ทรัพยากร และโครงสร้างชุมชนที่แตกต่างกัน

2. ด้านรูปแบบการวิจัย การวิจัยใช้ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ อาจไม่สามารถสะท้อนรายละเอียดเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วม และปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาได้อย่างครบถ้วน

3. ระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษาที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล ไม่ใช่ผลการประเมินภายนอกหรือหลักฐานเชิงเอกสารทั้งหมด จึงอาจไม่สะท้อนภาพความเป็นจริงครบถ้วน และมีความเสี่ยงต่ออคติจากแหล่งข้อมูลเดียว

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

1. ควรดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพหรือการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และบริบททางสังคม-วัฒนธรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างลึกซึ้ง รวมถึงการลอคอคติจากแหล่งข้อมูลเดียว โดยเก็บทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณจากหลายแหล่งและหลายวิธี อันจะช่วยให้เข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาได้ครอบคลุมยิ่งขึ้นกว่าการใช้ข้อมูลเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว

2. ควรขยายขอบเขตของการวิจัยไปยังศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภูมิภาคอื่น ๆ ทั่วประเทศ เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการดำเนินงานในแต่ละบริบท เช่น ภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคใต้ ซึ่งมีความแตกต่างด้านทรัพยากร โครงสร้างองค์กร และความสัมพันธ์ของชุมชน ซึ่งอาจมีผลต่อผลลัพธ์ของการประกันคุณภาพการศึกษา

3. ควรส่งเสริมการศึกษาวิจัยในเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณ การนิเทศและติดตามการกำหนดนโยบายเชิงพื้นที่ และการประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2559). *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2559*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง “ให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ” (ลงวันที่ 6 ส.ค. 2561). *ราชกิจจานุเบกษา*, 135(ตอนพิเศษ 235 ง), 4-5, 24 ก.ย. 2561.
- กมลวรรณ เอื้องเพชร, พิมพกา ธรรมสิทธิ์ และ สุกัญญา รุจิเมธาภาส (2565). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุโขทัย*. *วารสารร้อยแก่นสาร*, 7(10), 411-429.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมอนามัย. (2564). *การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อเด็กไทยสุขภาพดี*.
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2566). *ทุนชีวิตเด็กปฐมวัย: การลงทุนที่ไม่มีวันขาดทุน*. สืบค้นจาก <https://www.eef.or.th/invest-in-early-childhood-development/>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561*. *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 135 ตอนที่ 11 ก หน้า 3 วันที่ 23 ก.พ. 2561.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2568). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2568 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี (สำหรับโรงเรียนที่มีความพร้อมและสมัครใจ ปีการศึกษา 2568)*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2562, 27 พฤศจิกายน). *ด่วนที่สุด ที่ มท 0816.3/21409: ชักซ้อมแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2566, 13 มิถุนายน). *คู่มือและเครื่องมือประเมินคุณภาพการศึกษาปฐมวัยด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย (พัฒนาการผู้เรียน)*.
- ชนิษฐา ศิริรัตน์, เรวดี กระโหมวงศ์, ทวีศักดิ์ พุฒสุขชี, & พวงเล็ก วรกุล. (2019). การประกันคุณภาพการศึกษาภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วน. *Journal of Southern Technology*, 12(2).
- คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ. (2562). *มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- จิระประภา อัครบวร. (2566). *การบริหารผลการปฏิบัติงานเชิงกลยุทธ์: เครื่องมือพัฒนาองค์การ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จิตรวรรณ เอกพันธ์. (2562). *นวัตกรรมการบริหารวิชาการโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดนักคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย* [วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

- จารุณี อินทร์เพชร, และ กาญจนา บุญส่ง. (2559). ปัจจัยการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน... จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 9(2), 479–493.
- จตุรินทร์ โตอ้น, & สุภาวดี วิสุวรรณ. (2023). การศึกษาผลการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดนครราชสีมา. *Journal of Buddhist Studies Vanam Dongrak*, 10(2), 129–136.
- ชนะชัย คงมัน. (2564). การศึกษาสภาพการดำเนินงานของครู/ผู้ดูแลเด็กในการดูแลและจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(10), 141–155.
- ชมพูนุช บุญมาวงษา, ชาญวิทย์ หาญรินทร์, และ วัชรี แสงบุญเรือง. (2565). วัฒนธรรมคุณภาพที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1. *Sisaket Rajabhat University Journal*, 16(2).
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2017). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(2).
- ชนากา อิ่มเงิน. (2021). แนวทางการพัฒนาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี [การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- ชนากา เสมสายัณห์. (2020). การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา [การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- ณัฐกร วิทิตานนท์. (2565, มิถุนายน 21). ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก: อำนาจท้องถิ่นใกล้ตัวที่ถูกมองข้าม. *The101.world*.
- ณัฐปภัทร์ มาเวหา และ นิคม นาคอ้าย. (2564). การศึกษาสภาพการบริหารจัดการตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารร้อยแก่นสาร*, 6(10), 65–77.
- ธเนศพล อินทร์จันทร์. (2563). แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- ธิดารัตน์ คำชัยวงษ์ และ เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล. (2565). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามการรับรู้ของครูผู้สอน จังหวัดลพบุรี. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 6(3), 141–154.

- ธาซินี สายวิวัฒน์, สังวาร์ วังแจ่ม, & จันทร์ฉาย ยมสูงเนิน. (2023). การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดลำพูน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารปัญญา*, 30(1).
- นฤมล อุ่นคำ, เปี่ยมพร สุทินฤกษ์, ฐิติอาภา ตั้งคำวานิช และ คำนิง ทองเกต (2567). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). วิทยาลัยเชียงราย.
- นุชจนาถ สิงห์ออย. (2567). *การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครพนม* [วิทยานิพนธ์มหาวิทาลัยราชภัฏสกลนคร].
- พงศธร ยุติธร. (2020). *แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ* [สารนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- มลิวรรณ์ ภิรมย์รักษ์. (2562). *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รติกาล พันฟูไพศาล, และ สมกุล ถาวรกิจ. (2566). การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, 24(2), 182–191.
- รวินันท์ พอควร, และ ธีรวัฒน์ มอนไธสง. (2565). การพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ (STEAM). *วารสารการบริหารนิตยบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 8(5), 197–210.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, และ พัศเบศวรรณ์ เวชวิริยะสกุล. (2566). รูปแบบการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*, 6(6), 3136–3155.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐. (๒๕๖๐). *ราชกิจจานุเบกษา*.
- ลักกะณา เสโนฤทธิ, วีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย, และ ทนง ทองภูเบศร์. (2566). การนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 5(6), 1457–1466.
- ลลิตา นาคา, & วิเชียร รุ้ยนียง. (2024). ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 14(2).
- วารีย์ ระงับบุกษ์ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2563). *ผลการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- วรรณิตา สอนกองแดง, อนงค์ สุนทรานนท์, กาญจนา พรหมเรืองฤทธิ์, ศรัณย์ ปองนิมิตพร และ ลาวัลย์ สมบูรณ์. (2560). การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กคุณภาพโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. *พยาบาลสาร*, 44(3), 81–93.
- ศุภลักษณ์ พิมพา และ นิรดา เวชญาลักษณ์. (2024). การศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ในโรงเรียนอำเภอศรีสัชชนาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. *Journal of MCU Ubon Review*, 9(1), 332–336.
- สมปรารถนา พรหมสูตร และ วันทนา อมตาริยกุล. (2563). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดบึงกาฬ. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, 6(2), 124–132.
- สุจิตรา พุทธิวีวรรณ, ศิริมาศ โกศลภิญโญ, พรธณี สุภวัตร และ ธนัท บุญชัย. (2567). กลยุทธ์การบริหารจัดการตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารครุพิบูล คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 11(2), 14–28.
- สิทธิชัย ตีลัน, สุวิมล โพธิ์กลิ่น, อุดม ทิพรราช, สีวะกรณ์ กฤษณสุวรรณ, อตินันท์ แก้วนิล, และ ศราวุฒิ โภคา. (2566). แนวทางการประเมินยุคใหม่สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก สถานศึกษาของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 8(2), 12–22.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2567). รายงานผลการติดตามการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3–6 ปี*.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). *แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยตามบริบทไทย: เล่มที่ 5 แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางผ่าน “กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม”*. นนทบุรี: 21 เซ็นจูรี
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). *รายงานผลการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2567). *คู่มือ/กรอบแนวทางการประกันคุณภาพภายนอก พ.ศ. 2567–2571: การศึกษาปฐมวัย*.
- ภักดีกุล รัตนา. (2021). การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเพื่อความเป็นพลเมืองในโลกยุคดิจิทัล: บทเรียนจากต่างประเทศ. *Journal of Multidisciplinary Academic Research and Development*, 3(4).
- ภูษิตา กระจ่างแสง และ นียดา เปี่ยมพีชนะ(2564). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 21(3), 239–251.

- ภัทรกร โนสี, คชาเทพ จันทร์เจริญ, และ ธงชาติ วงษ์สุวรรณ. (2565). ปัจจัยการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 5(6), 67–82.
- อัญชลี หลักชัย. (2562). *การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอุดรธานี* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- อภาวรรณ หนูคง, & สมสิริ รุ่งอมรรัตน์. (2015). การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*, 33(2), 32–43.
- UNICEF Thailand. (2020). *ข้อเสนอแนะกิจกรรมทางกายและการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย*.
- Bergmeier, H., Hooley, M., Olsson, C., Cann, W., Williams-Smith, J., & Skouteris, H. (2017). Early childhood education and care educators supporting parent–child relationships: A systematic literature review. *Early Years*, 37(4), 400–422. <https://doi.org/10.1080/09575146.2016.1233169>
- Boller, K., & Maxwell, K. (2015). QRIS research: Looking back and looking forward. *Early Childhood Research Quarterly*, 30(Part B), 339–342. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2014.10.002>
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press. <https://www.hup.harvard.edu/books/9780674224575>
- Castetter, W. B., & Young, I. P. (2000). *The human resource function in educational administration* (7th ed.). Merrill/Prentice Hall.
- Connors, M. C., & Morris, P. A. (2015). Comparing state policy approaches to early care and education quality: A multidimensional assessment of quality rating and improvement systems and child care licensing regulations. *Early Childhood Research Quarterly*, 30(Part B), 266–279. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2014.05.006>
- Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 94(Supplement), S95–S120. <https://doi.org/10.1086/228943>
- Curtis, D., & Carter, M. (2015). *Designs for living and learning: Transforming early childhood environments* (2nd ed.). Redleaf Press. <https://www.redleafpress.org/Products/460231.aspx>

- Darling-Hammond, L., Hyler, M. E., & Gardner, M. (2017). *Effective teacher professional development*. Learning Policy Institute.
<https://doi.org/10.54300/122.311>
- Department for Education. (2024). *Statutory framework: Early years foundation stage (EYFS) — For group and school-based providers*.
<https://www.gov.uk/government/publications/early-years-foundation-stage-framework--2>
- Deming, W. E. (1986). *Out of the crisis*. Massachusetts Institute of Technology, Center for Advanced Engineering Study.
<https://direct.mit.edu/books/monograph/4192/Out-of-the-Crisis>
- Donabedian, A. (1988). The quality of care: How can it be assessed? *JAMA*, *260*(12), 1743–1748. <https://doi.org/10.1001/jama.260.12.1743>
- Dunst, C. J., & Trivette, C. M. (2009). Capacity-building family-systems intervention practices. *Journal of Family Social Work*, *12*(2), 119–143.
<https://doi.org/10.1080/10522150802713322>
- Epstein, J. L. (2018). *School, family, and community partnerships: Your handbook for action* (4th ed.). Corwin. <https://us.corwin.com/en-us/nam/school-family-and-community-partnerships/book259288>
- Fantuzzo, J. W., Tighe, E., & Childs, S. (2000). Family Involvement Questionnaire: A multivariate assessment of family participation in early childhood education. *Journal of Educational Psychology*, *92*(2), 367–376.
<https://doi.org/10.1037/0022-0663.92.2.367>
- Fayol, H. (1917). *Administration industrielle et générale: Prévoyance, organisation, commandement, coordination, contrôle*. H. Dunod et E. Pinat.
- Fiedler, F. E. (1967). *A theory of leadership effectiveness*. McGraw-Hill.
- Follett, M. P. (1924). *Creative experience*. Longmans, Green and Co.
- Fröbel, F. (1887). *The education of man* (W. N. Hailmann, Trans.). D. Appleton.
 (Original work published 1826). <https://lccn.loc.gov/07000851>
- Gardner, H. (1999). *Intelligence reframed: Multiple intelligences for the 21st century*. Basic Books.
- Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. (2018). *SuperVision and instructional leadership: A developmental approach* (10th ed.). Pearson.
- Greenman, J. (2005). *Caring spaces, learning places: Children's environments that work* (2nd ed.). Exchange Press.
<https://www.exchangepress.com/catalog/product/caring-spaces-learning-places/3500231/>

- Gulick, L. (1937). Notes on the theory of organization. In L. Gulick & L. Urwick (Eds.), *Papers on the science of administration*. New York: Institute of Public Administration.
- Heckman, J. J., & Mosso, S. (2014). The economics of human development and social mobility. *Annual Review of Economics*, 6, 689–733.
<https://doi.org/10.1146/annurev-economics-080213-040753>
- Henderson, A. T., & Mapp, K. L. (2002). *A new wave of evidence: The impact of school, family, and community connections on student achievement* (Annual Synthesis 2002). Southwest Educational Development Laboratory.
- Hoover-Dempsey, K. V., & Sandler, H. M. (1997). Why do parents become involved in their children's education? *Review of Educational Research*, 67(1), 3–42.
<https://doi.org/10.3102/00346543067001003>
- Izumi, L. T. (2002). *They have overcome: High-poverty, high-performing schools in California*. Pacific Research Institute.
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED469963.pdf>
- Jenkins, J. M., Duer, J., & Connors, M. C. (2021). Who participates in Quality Rating and Improvement Systems? *Early Childhood Research Quarterly*, 54, 219–227.
<https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2020.09.005>
- Koontz, H., & O'Donnell, C. (1955). *Principles of management: An analysis of managerial functions*. McGraw-Hill.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
<https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Kreitner, R. (1998). *Management* (7th ed.). Houghton Mifflin.
- Lahti, M., Elicker, J., Zellman, G., & Fiene, R. (2015). Approaches to validating child care quality rating and improvement systems (QRIS): Results from two states with similar QRIS type designs. *Early Childhood Research Quarterly*, 30(Part B), 280–290. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2014.04.005>
- Lower, J. K., & Cassidy, D. J. (2007). Child care work environments: The relationship with learning environments. *Journal of Research in Childhood Education*, 22(2), 189–204. <https://doi.org/10.1080/02568540709594621>
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370–396. <https://doi.org/10.1037/h0054346>
- Maxwell, L. E. (2007). Competency in child care settings: The role of the physical environment. *Environment and Behavior*, 39(2), 229–245.
<https://doi.org/10.1177/0013916506289976>

- McGregor, D. (1960). *The human side of enterprise*. McGraw-Hill.
- Melhuish, E. (2015). *A review of research on the effects of early childhood education and care (ECEC) upon child development (CARE D4.1)*. European Commission. https://ecec-care.org/fileadmin/careproject/Publications/reports/CARE_WP4_D4__1_review_of_effects_of_ecec.pdf
- Montessori, M. (1949). *The absorbent mind*. The Theosophical Publishing House. <https://archive.org/details/absorbentmind031961mbp>
- National Association for the Education of Young Children. (2020). *Developmentally appropriate practice (DAP): A position statement*. <https://www.naeyc.org/resources/position-statements/dap>
- National Association for the Education of Young Children. (2022). *NAEYC early learning program accreditation standards and assessment items*. <https://www.naeyc.org/accreditation/early-learning/standards>
- Noe, R. A., Hollenbeck, J. R., Gerhart, B., & Wright, P. M. (2019). *Fundamentals of human resource management* (8th ed.). McGraw-Hill Education.
- Olds, A. R. (2001). *Child care design guide*. McGraw-Hill.
- Owens, R. G., & Valesky, T. C. (2011). *Organizational behavior in education: Leadership and school reform* (10th ed.). Pearson.
- Piaget, J., & Inhelder, B. (1969). *The psychology of the child* (H. Weaver, Trans.). Basic Books. (Original work published 1966).
- Rahminawati, N., Saepudin, A., & Hakim, A. (2022). Internal quality assurance system in early childhood education institutions. In *Proceedings of the 4th Social and Humanities Research Symposium (SoRes 2021)* (pp. 77–81). Atlantis Press. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.220407.014>
- Roethlisberger, F. J., & Dickson, W. J. (1939). *Management and the worker*. Harvard University Press.
- Sabol, T. J., Soliday Hong, S. L., Pianta, R. C., & Burchinal, M. R. (2013). Can rating pre-K programs predict children's learning? *Science*, *341*(6148), 845–846. <https://doi.org/10.1126/science.1233517>
- Sergiovanni, T. J., & Green, R. L. (2015). *The principalship: A reflective practice perspective* (7th ed.). Pearson.
- Smith, R. E. (2009). *Human resources administration: A school-based perspective* (4th ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315855530>

- Soliday Hong, S. L., Howes, C., Marcella, J., Zucker, E., & Huang, Y. (2015). Quality rating and improvement systems: Validation of a local implementation in LA County and children's school-readiness. *Early Childhood Research Quarterly, 30*, 227–240. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2014.05.001>
- Stronge, J. H. (2018). *Qualities of effective teachers* (3rd ed.). ASCD. <https://www.ascd.org/books/qualities-of-effective-teachers>
- Stufflebeam, D. L. (2003). The CIPP model for evaluation. In T. Kellaghan & D. L. Stufflebeam (Eds.), *International handbook of educational evaluation* (pp. 31–62). Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-010-0309-4_3
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. Harcourt, Brace & World.
- Taylor, F. W. (1911). *The principles of scientific management*. Harper & Brothers.
- Terry, G. R. (1960). *Principles of management* (3rd rev. ed.). R. D. Irwin.
- Tomaševski, K. (2001). *Human rights obligations: Making education available, accessible, acceptable and adaptable (Right to Education Primer No. 3)*. Novum Grafiska. https://www.right-to-education.org/sites/right-to-education.org/files/resource-attachments/Tomasevski_Primer%203.pdf
- Vankawala, K. H. (1999). Pre-service teachers' perceptions of family-school collaboration: A qualitative study. *Masters Abstracts International, 37*(3), 103.
- von Bertalanffy, L. (1968). *General system theory: Foundations, development, applications*. George Braziller. https://www.titoktan.hu/_raktar/images/Bertalanffy-GeneralSystemTheory.pdf
- Vygotsky, L. S. (2018). *Mind in society: The development of higher psychological processes* (Rev. ed.). Harvard University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctvjf9vz4>
- Weber, M. (1978). *Economy and society: An outline of interpretive sociology* (G. Roth & C. Wittich, Eds.; E. Fischoff et al., Trans.). University of California Press. <https://www.ucpress.edu/books/economy-and-society-2/paper>
- Weiss, H. B., Lopez, M. E., & Caspe, M. (2018). *Joining together to create a bold vision for next generation family engagement: Engaging families to transform education*. Carnegie Corporation of New York. <https://www.carnegie.org/publications/joining-together-create-bold-vision-next-generation-family-engagement/>

- Yoshikawa, H., Weiland, C., Brooks-Gunn, J., Burchinal, M. R., Espinosa, L. M., Gormley, W. T., Ludwig, J., Magnuson, K. A., Phillips, D., & Zaslow, M. J. (2013). *Investing in our future: The evidence base on preschool education*. Society for Research in Child Development & Foundation for Child Development. <https://www.fcd-us.org/wp-content/uploads/2016/04/Evidence-Base-on-Preschool-Education-FINAL.pdf>
- Yukl, G. A., & Gardner, W. L. (2020). *Leadership in organizations* (9th ed.). Pearson.

ภาคผนวก

รายนามผู้ทรงวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ดร.นลินี สุตเศวต อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม
2. ดร.วรพล ฐลีจันทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบางกุดโจ่ง อำเภอบางพลี จังหวัด นครราชสีมา
3. นางรัตยา พานิชย์ ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคลองสวน อำเภอมะขาม จังหวัดสุพรรณบุรี
4. นางเพ็ญศรี อยู่แสง ครูชำนาญการ (ปฐมวัย) รักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคลองบางกระบือ องค์การบริหารส่วนตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสุพรรณบุรี
5. นายพิเชษฐพงษ์ เบ้าทอง นักวิชาการศึกษาชำนาญการ องค์การบริหารส่วนตำบลหลักสาม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

ที่ สน ๐๒๑๐๐๔/ว ๐๖๖

บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสยาม
๓๘ ถนนเพชรเกษม แขวงบางหว้า
เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ๑๐๑๖๐

๑ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.นลินี สุดเสวต อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสยาม

ด้วย นายอิทธิศักดิ์ ศรีอุตร นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและ
นวัตกรรมการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การดำเนินงาน
ตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในเขตภาคกลาง” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอด เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นั้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์ ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
เครื่องมือวิจัย ได้แก่ กิจกรรมการดำเนินงานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง เพื่อพิจารณาความเหมาะสม พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะต่อ
เครื่องมือวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และขอขอบคุณ
เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ชนิตา รักษาพลเมือง
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์

โทร. ๐-๒๕๕๗-๐๐๖๘ ต่อ ๕๓๒๕ โทรสาร ๐-๒๕๖๘-๖๘๔๒

หมายเหตุ : ต้องการข้อมูลเพิ่มเติมติดต่อนักศึกษา นายอิทธิศักดิ์ ศรีอุตร โทร. (มือถือ) ๐๖๓ - ๓๓๘ - ๙๘๙๙

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเก็บรวบรวมข้อมูล
เพื่อพัฒนาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

ที่ มส ๐๒๑๐.๐๔/ ว.๑๓๐

บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสยาม
๓๘ ถนนเพชรเกษม
เขตภาษีเจริญ
กรุงเทพฯ ๑๐๑๖๐

๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตทดลองเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือวิจัย

เรียน นายกเทศมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ฉบับ

ด้วย นายอิทธิศักดิ์ ศรีอุตร รหัสนักศึกษา ๖๓๑๗๕๐๒๐๐๑ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง" โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอศ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นั้น

ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ขออนุญาตให้นักศึกษาทดลองเก็บข้อมูลการวิจัยกับบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อพัฒนาเครื่องมือวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง โดยขอเก็บข้อมูลจากจาก ๑. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ ๒. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้สอน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดของท่าน ซึ่งข้อมูลที่ได้จะไม่ส่งผลกระทบต่อใดๆ ต่อองค์กรของท่าน จะใช้เพื่อการพัฒนาเครื่องมือวิจัยเท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นักศึกษาทดลองเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ชนิดา รักษ์พลเมือง
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์

โทร. ๐-๒๘๖๗-๘๐๐๐ ต่อ ๕๓๒๕ โทรสาร ๐-๒๖๘๖-๖๘๕๒

E-mail : phd_ed2@siam.edu

หมายเหตุ : ต้องการข้อมูลเพิ่มเติม ติดต่อนักศึกษา นายอิทธิศักดิ์ ศรีอุตร โทร. ๐๖๓ - ๑๓๘- ๔๘๔๔

ที่ มส ๐๒๑๐.๐๔/ ๖.๑๓๐

บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสยาม
๓๘ ถนนเพชรเกษม
เขตภาษีเจริญ
กรุงเทพฯ ๑๐๑๖๐

๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตทดลองเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือวิจัย
เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ฉบับ

ด้วย นายอิทธิศักดิ์ ศรีอุตร รหัสนักศึกษา ๖๓๑๗๕๐๒๐๐๑ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอด เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นั้น

ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ขออนุญาตให้นักศึกษาทดลองเก็บข้อมูลการวิจัยกับบุคลากรในหน่วยงานของท่าน เพื่อพัฒนาเครื่องมือวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง โดยขอเก็บข้อมูลจากจาก ๑. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ ๒. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้สอน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดของท่านจำนวน ซึ่งข้อมูลที่ได้จะไม่ส่งผลกระทบต่อองค์กรของท่าน จะใช้เพื่อการพัฒนาเครื่องมือวิจัยเท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นักศึกษาทดลองเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ชนิตา ริกซ์พลเมือง
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์

โทร. ๐-๒๖๖๗-๘๐๐๐ ต่อ ๕๓๒๙ โทรสาร ๐-๒๖๖๖-๖๘๕๒

E-mail : phd_ed2@siam.edu

หมายเหตุ : ต้องการข้อมูลเพิ่มเติม ติดต่อนักศึกษา นายอิทธิศักดิ์ ศรีอุตร โทร. ๐๖๓ - ๑๓๘- ๔๘๔๔

ที่ มส ๑๒๑๐.๐๔/ ว ๑๓๑

บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสยาม
๓๘ ถนนเพชรเกษม
เขตภาษีเจริญ
กรุงเทพฯ ๑๐๑๖๐

๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายกเทศมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ฉบับ

ด้วย นายอิทธิศักดิ์ ศรีอุตร รหัสนักศึกษา ๖๓๑๗๕๐๒๐๐๑ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เฌรยอด เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นั้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม จึงขออนุญาตให้นักศึกษาได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจาก ๑. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ ๒. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้สอน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดของท่าน โดยใช้แบบสอบถามการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง ซึ่งข้อมูลที่ได้จะไม่มีการเปิดเผยที่ของผู้ให้ข้อมูลใดๆ ทั้งสิ้น ข้อมูลที่ได้จะนำมาใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นักศึกษาทดลองเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์

โทร. ๐-๒๘๖๗-๘๐๐๐ ต่อ ๕๓๒๙ โทรสาร ๐-๒๖๘๖-๖๘๕๒

E-mail : phd_ed2@siam.edu

หมายเหตุ : ต้องการข้อมูลเพิ่มเติม ติดต่อนักศึกษา นายอิทธิศักดิ์ ศรีอุตร โทร. ๐๖๓ - ๑๓๘- ๙๘๙๙

ที่ มส ๐๒๑๐.๐๔/ ๖ ๑๓๑

บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสยาม
๓๘ ถนนเพชรเกษม
เขตภาษีเจริญ
กรุงเทพฯ ๑๐๑๖๐

๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ฉบับ

ด้วย นายอิทธิศักดิ์ ศรีอุตร รหัสนักศึกษา ๖๓๑๗๕๐๒๐๐๑ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เณรยอต เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นั้น

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม จึงขออนุญาตให้นักศึกษาได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจาก ๑. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ ๒. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้สอน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดของท่าน โดยใช้แบบสอบถามการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง ซึ่งข้อมูลที่ได้จะไม่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ให้ข้อมูลใดๆ ทั้งสิ้น ข้อมูลที่ได้จะนำมาใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นักศึกษาทดลองเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์

โทร. ๐-๒๘๖๗-๘๐๐๐ ต่อ ๕๓๒๕ โทรสาร ๐-๒๖๘๖-๖๘๕๒

E-mail : phd_ed2@siam.edu

หมายเหตุ : ต้องการข้อมูลเพิ่มเติม ติดต่อนักศึกษา นายอิทธิศักดิ์ ศรีอุตร โทร. ๐๖๓ - ๑๓๘- ๘๘๘๘

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษา
ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษา
ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง

คำชี้แจง

1) แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิจัย เรื่อง การดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคกลาง โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง 2) เพื่อศึกษาระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง และ 3) เพื่อศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง โดยแบบสอบถามมีทั้งสิ้น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 51 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 16 ข้อ

2) ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครู/ผู้ดูแลเด็ก ที่ปฏิบัติงานที่เป็นครูผู้สอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3) โปรดทำเครื่องหมายลงบนคำตอบที่ท่านเลือกตามความเป็นจริง และขอความอนุเคราะห์ตอบคำถามทุกข้อ ข้อมูลที่ท่านตอบขอรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของท่านแต่ประการใด และข้อมูลทั้งหมดจะถูกเก็บเป็นความลับและใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น โดยจะนำไปวิเคราะห์ในภาพรวม ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณ ณ โอกาสนี้

นายอิทธิศักดิ์ ศรีอุตร
 นักศึกษาระดับปริญญาโท
 สาขาภาวะผู้นำและนวัตกรรมการบริหารการศึกษา
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน
มากที่สุด โดยแต่ละข้อมี 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับการดำเนินงาน				
	5	4	3	2	1
ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก					
1. มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจนในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสื่อสารให้ทุกคนทราบอย่างทั่วถึง					
2. มีแผนพัฒนาการศึกษาที่เป็นระบบ มีการกำหนดกิจกรรมและตัวชี้วัดที่ชัดเจน และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง					
3. มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน และมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเหมาะสม					
4. หน่วยงานต้นสังกัดมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ					
5. มีระบบการบริหารจัดการภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาและปรับปรุงพัฒนางานได้อย่างรวดเร็ว					
6. มีการส่งเสริมการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาส ให้บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชนได้แสดงความคิดเห็น					
7. มีการรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อคณะกรรมการบริหาร ศูนย์ฯ และผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอและเข้าใจง่าย					
8. มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง					
9. อื่น ๆ โปรดระบุ.....					
ด้านบุคลากร					
10. มีการวางแผนกำหนดอัตรากำลังครูและบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อย่างเพียงพอและเหมาะสม					
11. มีการสรรหาบุคลากรมาปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยพิจารณา จากความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์					

ข้อความ	ระดับของผลการประกันฯ				
	5	4	3	2	1
ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย					
1. มีการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่ชัดเจน มีการวางแผน ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน					
2. มีการบริหารจัดการบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตั้งแต่การสรรหา พัฒนา และประเมินผลบุคลากรอย่างเป็นระบบ					
3. มีการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อความปลอดภัย ทั้งในด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมให้มีความปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ					
4. มีการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการดูแลสุขภาพ การจัดหาอาหาร ส่งเสริมพัฒนาการ และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม					
5. มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก					
ด้านครู/ผู้ดูแลเด็กให้การดูแลและจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย					
6. ครู/ผู้ดูแลเด็กมีการจัดกิจกรรมและประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างรอบด้านและครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน					
7. ครู/ผู้ดูแลเด็กมีการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายและดูแลสุขภาพ โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการทางร่างกายอย่างเหมาะสม					
8. ครู/ผู้ดูแลเด็กมีการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ภาษาและการสื่อสาร โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการคิด การแก้ปัญหา การใช้ภาษา และการสื่อสารอย่างเหมาะสมตามวัย					
9. ครู/ผู้ดูแลเด็กมีการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ-สังคม และปลูกฝังคุณธรรมและความเป็นพลเมืองดี โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดการอารมณ์ สัมพันธภาพที่ดี คุณธรรม และจริยธรรม					
10. ครู/ผู้ดูแลเด็กมีการส่งเสริมเด็กในระยะเปลี่ยนผ่านให้ปรับตัวสู่การเชื่อมต่อในขั้นถัดไป โดยจัดกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนเข้าเรียนในระดับชั้นต่อไป					
ด้านคุณภาพของเด็กปฐมวัย					
11. เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการเจริญเติบโตสมวัยทางด้านน้ำหนัก และส่วนสูง การมีสุขนิสัยที่เหมาะสมในการดูแลตนเอง					
12. เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว ทั้งการทรงตัว การเคลื่อนไหวร่างกาย และการประสานงานของกล้ามเนื้อเล็กและมัดใหญ่ที่เหมาะสมตามวัย					

ข้อคำถาม	ระดับของผลการประกันฯ				
	5	4	3	2	1
13. เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจที่เหมาะสมตามวัย สามารถแสดงออก ควบคุมอารมณ์ และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้					
14. เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญา การเรียนรู้ และการสร้างสรรค์ สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ และสนใจเรียนรู้สิ่งใหม่ได้เหมาะสมตามวัย					
15. เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน รวมถึงความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นได้เหมาะสมตามวัย					
16. เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการด้านสังคม คุณธรรม วินัย และความเป็นพลเมืองดี มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น มีคุณธรรม วินัย และปฏิบัติตามกฎระเบียบได้เหมาะสมตามวัย					

ขอขอบคุณครับ

ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ
เรื่อง การดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลกระทบต่อประกันคุณภาพการศึกษา
ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อที่	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและสภาพทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
1	เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2	อายุ ☐ ต่ำกว่า 20 ปี ☐ 20 – 30 ปี ☐ 31 – 40 ปี ☐ 41 – 50 ปี ☐ มากกว่า 50 ปี
3	ระดับการศึกษา ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี
4	ตำแหน่งปัจจุบัน ☐ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ☐ ครูผู้ดูแลเด็ก ☐ ผู้ดูแลเด็ก
5	ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบัน (เศษที่เกิน 6 เดือน นับเพิ่มเป็นหนึ่งปี) ☐ 1 – 5 ปี ☐ 6 – 10 ปี ☐ 11 – 15 ปี ☐ 16 – 20 ปี ☐ มากกว่า 20 ปี
6	ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ☐ ขนาดเล็ก (นักเรียน 0-30 คน) ☐ ขนาดกลาง (นักเรียน 31-60 คน) ☐ ขนาดใหญ่ (นักเรียน 61-90 คน) ☐ ขนาดใหญ่พิเศษ (นักเรียนมากกว่า 90 คน)
7	ประเภทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ☐ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง ☐ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่รับถ่ายโอนจากส่วนราชการอื่น ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
8	ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด ☐ เทศบาล ☐ องค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำชี้แจง

1. โปรดอ่านนิยามศัพท์ของตัวแปรที่ต้องการวัด และข้อความในแบบสอบถามอย่างละเอียด
2. โปรดประเมินความสอดคล้องของแต่ละข้อความกับนิยามศัพท์ของตัวแปร และความถูกต้องของสำนวนภาษา โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

เกณฑ์การให้คะแนน

- +1 คะแนน หมายถึง ข้อความนั้นมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
- 0 คะแนน หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
- 1 คะแนน หมายถึง แน่ใจว่าข้อความนั้นไม่มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

การดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2559) ประกอบด้วย 6 ด้าน

นิยามศัพท์เฉพาะ	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจนในการบริหารจัดการ พร้อมสื่อสารให้ทุกคนทราบอย่างทั่วถึง ตลอดจน มีแผนพัฒนาการศึกษาที่เป็นระบบ พร้อมทั้งกำหนดกิจกรรมและตัวชี้วัดที่ชัดเจน และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง อีกทั้งมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน พร้อมการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเหมาะสม โดยหน่วยงานต้นสังกัดมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงมีระบบการบริหารจัดการภายในที่มีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาและปรับปรุงพัฒนางานได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังส่งเสริมการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชนได้แสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งมีการรายงานผล	1. มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจนในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสื่อสารให้ทุกคนทราบอย่างทั่วถึง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	2. มีแผนพัฒนาการศึกษาที่เป็นระบบ มีการกำหนดกิจกรรมและตัวชี้วัดที่ชัดเจน และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	3. หน่วยงานต้นสังกัดมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	4. หน่วยงานต้นสังกัดมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	5. มีระบบการบริหารจัดการภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาและปรับปรุงพัฒนางานได้อย่างรวดเร็ว	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	6. มีการส่งเสริมการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชนได้แสดงความคิดเห็น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	7. มีการรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอและเข้าใจง่าย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

นิยามศัพท์เฉพาะ	ข้อความถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า ioc	แปลผล
		1	2	3	4	5			
การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอและเข้าใจง่าย และมีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง	8. มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
2. ด้านบุคลากร หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการวางแผนกำหนดอัตรากำลังครูและบุคลากรอย่างเพียงพอและเหมาะสม พร้อมทั้งมีการสรรหาบุคลากรเข้าปฏิบัติงานโดยพิจารณาจากความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ นอกจากนี้ยังมีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรประจำปีที่ชัดเจน สอดคล้องกับสายงานและความต้องการพัฒนาของแต่ละบุคคล รวมทั้งมีการนิเทศ ติดตาม และให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอและสร้างสรรค์ อีกทั้งบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในการจัดการศึกษาปฐมวัย มีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรม โปร่งใส และนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากร ตลอดจนมีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรมีความสุขและความผูกพันต่อการปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	10. มีการวางแผนกำหนดอัตรากำลังครูและบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเพียงพอและเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	11. มีการสรรหาบุคลากรมาปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยพิจารณาจากความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	12. มีแผนพัฒนาบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประจำปี ที่ชัดเจนและสอดคล้องตามสายงานและความต้องการพัฒนาของแต่ละบุคคล	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
	13. มีการนิเทศ ติดตาม และให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอและสร้างสรรค์	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	14. บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในการจัดการศึกษาปฐมวัย	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8	ใช้ได้
	15. มีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นธรรม โปร่งใส และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	16. บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน มีความสุขและความผูกพันกับศูนย์ฯ	+1	+1	0	+1	0	3	0.6	ใช้ได้
3. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องมีอาคารเรียนและสิ่งก่อสร้างที่มั่นคงแข็งแรง ได้มาตรฐาน และเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้	18. อาคารเรียนและสิ่งก่อสร้างของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความมั่นคงแข็งแรง ได้มาตรฐาน และเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	19. สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอาคารเรียนของศูนย์ฯ สะอาด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

นิยามศัพท์เฉพาะ	ข้อความถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
ของเด็กปฐมวัย อีกทั้งมีสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่สะอาด เป็นระเบียบ ร่มรื่น ปลอดภัย และส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน พร้อมทั้งจัดมุมประสบการณ์การเรียนรู้ภายในศูนย์ที่หลากหลาย	เป็นระเบียบ ร่มรื่น ปลอดภัย และส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน								
ครอบคลุมทุกด้านของพัฒนาการ และมีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอและปลอดภัยต่อเด็ก นอกจากนี้ ยังมีระบบดูแลรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ	20. มีการจัดมุมประสบการณ์การเรียนรู้ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกด้านของพัฒนาการเด็ก และมีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอและปลอดภัยต่อเด็ก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
มาตรการป้องกันภัยและแผนเผชิญเหตุฉุกเฉินที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กครอบคลุมทุกด้าน	21. มีระบบการดูแลรักษาความปลอดภัยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
แผนเผชิญเหตุฉุกเฉินที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของศูนย์และครอบคลุมทุกมิติ ควบคู่กับการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินสภาพอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถนำผลไปปรับปรุงแก้ไขได้ทันเวลาที่ ในทำนองเดียวกัน ห้องน้ำห้องสุขาควรสะอาด ถูกสุขลักษณะ เพียงพอต่อจำนวนเด็ก และมีขนาดเหมาะสมกับวัย สุดท้าย ต้องมีการจัดการขยะและของเสียอย่างถูกสุขลักษณะอยู่เสมอ	22. มีมาตรการป้องกันภัยและแผนเผชิญเหตุฉุกเฉินที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กครอบคลุมทุกด้าน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	23. มีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินสภาพอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ และนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไข	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	24. มีห้องน้ำ ห้องสุขา ที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ เพียงพอต่อจำนวนเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมีขนาดเหมาะสมกับวัยของเด็ก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	25. มีการจัดการขยะและของเสียอย่างถูกสุขลักษณะ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
4. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และมีการนำหลักสูตรไปทดลองใช้และปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง พร้อมทั้งมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงบริบทของชุมชนและความต้องการของเด็ก	27. มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และมีการนำหลักสูตรไปทดลองใช้และปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	28. มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงบริบทของชุมชนและความต้องการของเด็ก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	29. มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

นิยามศัพท์เฉพาะ	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
<p>อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกด้านของพัฒนาการ และเหมาะสมกับวัย โดยจัดทำแผนการจัดประสบการณ์รายวัน/รายสัปดาห์ ที่ชัดเจน สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา และนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการประเมินพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม เพื่อนำผลไปวางแผนพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล</p>	30. มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกด้านของพัฒนาการ และเหมาะสมกับวัย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	31. มีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์รายวัน/รายสัปดาห์ ที่ชัดเจน สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา และนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	32. มีการประเมินพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม เพื่อนำผลไปวางแผนพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	33. มีการระดมทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ภายนอก เช่น ผู้เชี่ยวชาญ ชุมชน สถานต่างๆ มาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	34. มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาปฐมวัย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
<p>พัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล นอกจากนี้ยังมีการระดมทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ภายนอก เช่น ผู้เชี่ยวชาญ ชุมชน สถานต่างๆ มาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษาปฐมวัย มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานด้านวิชาการของครูอย่างสม่ำเสมอและสร้างสรรค์ อีกทั้งมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก มีความปลอดภัย สะอาด เป็นระเบียบ และน่าสนใจ</p>	35. มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานด้านวิชาการของครูอย่างสม่ำเสมอและสร้างสรรค์ อีกทั้งมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	36. มีการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก มีความปลอดภัย สะอาด เป็นระเบียบ และน่าสนใจ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
<p>5. ด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผน จัดกิจกรรม และประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างหลากหลายและสม่ำเสมอ มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและ</p>	38. มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผน จัดกิจกรรม และประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างหลากหลายและสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	39. มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

นิยามศัพท์เฉพาะ	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงมีช่องทางรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ปกครอง ครู บุคลากร และชุมชนอย่างเปิดกว้างและนำไปปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างจริงจัง โดยมีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารและผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบอย่างสม่ำเสมอและเข้าใจง่าย นอกจากนี้ยังรวมถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรต่างๆ จากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนอย่างเพียงพอ และได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งที่บ้านและที่ศูนย์ฯ	40. มีช่องทางรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ปกครอง ครู บุคลากร และชุมชนอย่างเปิดกว้างและนำไปปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างจริงจัง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	41. มีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารและผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบอย่างสม่ำเสมอและเข้าใจง่าย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	42. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรต่างๆ จากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนอย่างเพียงพอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	43. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งที่บ้านและที่ศูนย์ฯ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
6. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ และร่วมกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ มีการสร้างเครือข่ายกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอื่นๆ ในพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันทรัพยากร และร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย รวมถึงมีการสร้างเครือข่ายกับผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กปฐมวัย ปรารักษ์ชาวบ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ และร่วมกิจกรรม	45. มีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ และร่วมกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	46. มีการสร้างเครือข่ายกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอื่นๆ ในพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันทรัพยากร และร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย	+1	+1	+1	+1	0	4	0.8 0	ใช้ได้
	47. มีการสร้างเครือข่ายกับผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กปฐมวัย ปรารักษ์ชาวบ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ และร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	48. มีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย และมีประสิทธิภาพ ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและเครือข่าย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

นิยามศัพท์เฉพาะ	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ โดยมีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและเครือข่าย นำข้อเสนอแนะจากเครือข่ายไปปรับปรุงและพัฒนางานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างจริงจัง และเผยแพร่ผลงานและกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เครือข่ายและชุมชนทราบ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยและสร้างการรับรู้ที่ดีต่อศูนย์ฯ	49. มีการนำข้อเสนอแนะจากเครือข่ายไปปรับปรุงและพัฒนางานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างจริงจัง	0	+1	0	+1	+1	3	0.6 0	ใช้ได้
	50. มีการเผยแพร่ผลงานและกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เครือข่ายและชุมชนทราบ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยและสร้างการรับรู้ที่ดีต่อศูนย์ฯ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ระดับของผลการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำชี้แจง

1. โปรดอ่านนิยามศัพท์ของตัวแปรที่ต้องการวัด และข้อความในแบบสอบถามอย่างละเอียด
2. โปรดประเมินความสอดคล้องของแต่ละข้อความกับนิยามศัพท์ของตัวแปร และความถูกต้องของสำนวนภาษา โดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

เกณฑ์การให้คะแนน

- +1 คะแนน หมายถึง ข้อความนั้นมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
- 0 คะแนน หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
- 1 คะแนน หมายถึง แน่ใจว่าข้อความนั้นไม่มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

การประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง ผลการประกันคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน

นิยามศัพท์เฉพาะ	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
1. ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่ชัดเจน มีการวางแผน ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน	1. มีการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่ชัดเจน มีการวางแผน ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	2. มีการบริหารจัดการบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตั้งแต่การสรรหา พัฒนา และประเมินผลบุคลากรอย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

นิยามศัพท์เฉพาะ	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตั้งแต่การสรรหา พัฒนา และ ประเมินผลบุคลากรอย่างเป็นระบบ รวมถึงการบริหารจัดการ สภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อความปลอดภัย ทั้งในด้าน อาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมให้ มีความปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ การจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยการจัดดูแลสุขภาพ การจัดหาอาหาร ส่งเสริมพัฒนาการ และจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม และมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของครอบครัวและชุมชนในการ ดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	3. มีการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อความปลอดภัย ทั้งในด้านอาคาร สถานที่ และ สิ่งแวดล้อมให้มีความปลอดภัย ถูก สุขลักษณะ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	4. มีการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการ เรียนรู้ของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดย การดูแลสุขภาพ การจัดหาอาหาร ส่งเสริม พัฒนาการ และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่เหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	5. มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ครอบครัวและชุมชนในการดำเนินงาน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
2. ด้านกระบวนการดูแลจัด ประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น หมายถึง ครู/ผู้ดูแลเด็กมีการจัด กิจกรรมและประสบการณ์เพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างรอบ ด้านและครอบคลุมพัฒนาการทุก ด้าน มีการส่งเสริมพัฒนาการด้าน ร่างกายและดูแลสุขภาพ โดยจัด กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและ พัฒนาการทางร่างกายอย่าง เหมาะสม การส่งเสริมพัฒนาการ ด้านสติปัญญา ภาษาและการ สื่อสาร โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการ คิด การแก้ปัญหา การใช้ภาษา และการสื่อสารอย่างเหมาะสมตามวัย รวมถึงการส่งเสริมพัฒนาการ ด้านอารมณ์ จิตใจสังคม และ ปฏิกิริยาคุณธรรมและความเป็น พลเมืองดี โดยจัดกิจกรรมส่งเสริม การจัดการอารมณ์ สัมพันธภาพที่ ดี คุณธรรม และจริยธรรม และการส่งเสริมเด็กในระยะเปลี่ยนผ่าน ให้ปรับตัวสู่การเชื่อมต่อในชั้น ถัดไป โดยจัดกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อน เข้าเรียนในระดับชั้นต่อไป	6. ครู/ผู้ดูแลเด็กมีการจัดกิจกรรมและ ประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก อย่างรอบด้านและครอบคลุมพัฒนาการ ทุกด้าน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	7. ครู/ผู้ดูแลเด็กมีการส่งเสริมพัฒนาการ ด้านร่างกายและดูแลสุขภาพ โดยจัด กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการ ทางร่างกายอย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	8. ครู/ผู้ดูแลเด็กมีการส่งเสริมพัฒนาการ ด้านสติปัญญา ภาษาและการสื่อสาร โดย จัดกิจกรรมส่งเสริมการคิด การแก้ปัญหา การใช้ภาษา และการสื่อสารอย่าง เหมาะสมตามวัย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	9. ครู/ผู้ดูแลเด็กมีการส่งเสริมพัฒนาการ ด้านอารมณ์ จิตใจ-สังคม และปฏิกิริยา คุณธรรมและความเป็นพลเมืองดี โดยจัด กิจกรรมส่งเสริมการจัดการอารมณ์ สัมพันธภาพที่ดี คุณธรรม และจริยธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
10. ครู/ผู้ดูแลเด็กมีการส่งเสริมเด็กใน ระยะเปลี่ยนผ่านให้ปรับตัวสู่การเชื่อมต่อ ในชั้นถัดไป โดยจัดกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนเข้า เรียนในระดับชั้นต่อไป	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้	

นิยามศัพท์เฉพาะ	ข้อความถาม	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5			
3. ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีเด็กเล็กมีการเจริญเติบโตสมวัย ทางด้านน้ำหนักและส่วนสูง การมีสุขนิสัยที่เหมาะสมในการดูแลตนเอง มีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว ทั้งการทรงตัว การเคลื่อนไหวร่างกาย และการประสานงานของกล้ามเนื้อเด็กและมัดใหญ่ที่เหมาะสมตามวัย รวมถึงมีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจที่เหมาะสมตามวัย สามารถแสดงออก ควบคุมอารมณ์ และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ มีพัฒนาการด้านสติปัญญา การเรียนรู้ และการสร้างสรรค์ สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ และสนใจ เรียนรู้สิ่งใหม่ได้เหมาะสมตามวัย มีพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน รวมถึงความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นได้เหมาะสมตามวัย และพัฒนาการด้านสังคม คุณธรรม วินัย และความเป็นพลเมืองดี มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น มีคุณธรรม วินัย และปฏิบัติตามกฎระเบียบได้เหมาะสมตามวัย	11. เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการเจริญเติบโตสมวัยทางด้านน้ำหนักและส่วนสูง การมีสุขนิสัยที่เหมาะสมในการดูแลตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	12. เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว ทั้งการทรงตัว การเคลื่อนไหวร่างกาย และการประสานงานของกล้ามเนื้อเด็กและมัดใหญ่ที่เหมาะสมตามวัย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	13. เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจที่เหมาะสมตามวัย สามารถแสดงออก ควบคุมอารมณ์ และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	14. เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญา การเรียนรู้ และการสร้างสรรค์ สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ และสนใจ เรียนรู้สิ่งใหม่ได้เหมาะสมตามวัย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	15. เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร ทั้งการฟัง พูด อ่าน และเขียน รวมถึงความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้
	16. เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีพัฒนาการด้านสังคม คุณธรรม วินัย และปฏิบัติตามกฎระเบียบได้เหมาะสมตามวัย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1	ใช้ได้

ภาคผนวก ฉ
ผลการค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตารางแสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การดำเนินงานตามมาตรฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษา
ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคกลาง

ด้าน	ข้อที่	Cronbach's Alpha
สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น		
ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	1 - 8	0.960
ด้านบุคลากร	10 - 16	0.877
ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย	18 - 25	0.949
ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	27 - 36	0.973
ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน	38 - 43	0.936
ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย	45 - 50	0.938
โดยรวม	1 - 50	0.987
ระดับผลการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ		
ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	1 - 5	0.957
ด้านกระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น	6 - 10	0.984
ด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย	11 - 16	0.938
โดยรวม	1 - 16	0.983
โดยรวมทั้งฉบับ		0.990

ประวัติย่อผู้ทำวิทยานิพนธ์

ชื่อ

นายอิทธิศักดิ์ ศรีอุตร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2553

วิทยาศาสตร์บัณฑิต

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคอมพิวเตอร์)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

